

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

II РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 62

София, сжбота, 18 мартъ

1933 г.

67: заседание

Четвъртъкъ, 16 мартъ 1933 година

(Открито отъ подпредседателя Н. Шоповъ въ 16 ч. и 45 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Отуски , разрешени на народни педставители	1441	3) за измѣнение и допълнение на закона за предназния конкордатъ. (Първо и второ четене)	1459
Питания:		4) за одобрение добавъчния актъ на международната конвенция относно превоза на стоки съ желѣзницитѣ и пр. (Първо и второ четене)	1459
1) отъ народния представителъ А. Пеневъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве относно неутвърждаването на новоизбраното постоянно присѣствие на общинския съветъ въ с. Малка-Желѣзна, Тетевенско. (Съобщение)	1442	5) за отмѣнение закона за продаване на държавната моторна мелница, находяща се на гара Каспичанъ и пр. (Първо четене — прочитане и отлагане приемането)	1460
2) отъ народния представителъ Л. Станевъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве и министра на войната относно напесения побой на делегати на конференцията на селскитѣ комитети въ гр. Шуменъ.	1442	Докладъ на комисията по Министерството на правосъдието относно даване разрешение за задържане и сѣдене нѣкои народни представители и приемане:	
3) отъ народнитѣ представители Л. Станевъ и С. Ивановъ къмъ министра на войната относно истинността на твърдението, че народнитѣ представители Георги Костовъ и Атанасъ Неновъ устроили събрание на войници отъ 27 пехотна дружина въ Пазарджикъ. (Отговоръ)	1464	1) решение за разрешение задържането подъ стража и сѣденето на народния представителъ Костадинъ Русиновъ Динчевъ по наказателно дѣло № 83/1932 г. на Софийския окръженъ сѣдъ за престѣпление по чл. 6 отъ закона за защита на държавата.	1461
Законопроекти:		2) решение за разрешение задържането подъ стража и сѣденето на народнитѣ представители Атанасъ Неновъ и Георги Костовъ по следствено дѣло № 9/1933 г. на I воененъ следователъ при Пловдивския областенъ воененъ сѣдъ въ гр. Татаръ-Пазарджикъ за престѣпление по чл. 8 отъ закона за защита на държавата	1462
1) за допълнение на чл. чл. 74, 153 и 166 отъ търговския законъ. (Съобщение)	1442	Дневенъ редъ за следващото заседание	1470
2) за засилване на държавнитѣ приходи. (Първо четене — продължение разискванията и приемане)	1442		

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Откривамъ заседанието. Присѣтствувагъ нужното число народни представители. Заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ г. г. народни представители: Ангеловъ Иванъ, Апостоловъ Драгомиръ, Атанасовъ Русенъ, Бешковъ д-ръ Иванъ, Бойчиновъ Михаилъ, Бояджиевъ Стефанъ, Буковъ Асенъ, Буровъ Атанасъ, Василевъ Василъ, Василевъ Григоръ, Василевъ Йото, Гавриловъ Никола, Геновъ Георги, Георгиевъ Стойчо, Говедаровъ Георги, Джабарски Стоянъ, Дилянковъ Минчо, Димитровъ д-ръ Димитъръ, Димитровъ Захари, Дичевъ Петко, Дойчиновъ Никола, Докумовъ Борисъ, п. Захариевъ Захари, Казанаклиевъ Георги, Каракашевъ Никола, Костовъ Георги, х. Лековъ х. Андрей, Лоловъ Господинъ, Лоловъ Сава, Лѣкарски Иванъ, Манаровъ Христо, Мартушковъ Алекси, Мечкарски Тончо, Момчиловъ Стоянъ, Мустафовъ Али, Наумовъ Александъръ, Нейковъ Димитъръ, Неновъ Атанасъ, Петковъ Петко, Пиронковъ Александъръ, Поповъ Никола, Поповъ Стефанъ, Рафаиловъ

Филипъ, п. Рачевъ Иванъ, Ризовъ Стойне, Русиновъ Костадинъ, Савовъ Сава, Сакъзовъ Янко, Свиначковъ Добри, Сидеровъ Коста, Станишевъ д-ръ Константинъ, Станковъ Владимиръ, Стояновъ Георги, Тодоровъ Димитъръ, Христовъ Димитъръ, Цанковъ Иванъ, Чирпанлиевъ д-ръ Никола, Шидерски Едрю и Шонговъ Георги)

Съобщавамъ на Народното събрание, че бюрото е решило отпускъ на следнитѣ народни представители:

На г. Димитъръ Нейковъ — 1 день;
 На г. Михаилъ Бойчиновъ — 1 день;
 На г. Никола Поповъ — 2 дена и
 На г. Тодоръ Момчиловъ — 6 дни.

Понеже народниятъ представителъ г. Тончо Мечкарски се е ползувалъ съ повече отъ 20 дни отпускъ и иска 3-дневенъ такъвъ, полагамъ на гласуване молбата му. Който отъ г. г. народнитѣ представители е съгласенъ да се реши на народния представителъ г. Тончо Мечкарски отпускъ 3 дни, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Постъпили сж въ Народното събрание питаниа:

Отъ народния представителъ г. Андрей Пеневъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве отъ-носно неуивърдението на новоизбраното постоянно при-сѣствие на общинския съветъ въ с. Малка-Желѣзна, Те-гевенско.

Отъ народния представителъ г. Лазаръ Станевъ къмъ министритѣ на вътрешнитѣ работи и народното здраве и на войната отножю нанесенъ побой на делегати на конфе-ренцията на селскитѣ комитети въ гр. Шуменъ.

Постъпилъ е отъ Министерството на правосъдието за-конопроектъ за допълнение на чл. 74, 153 и 166 отъ гьрговския законъ. (Вж. прил. Т. I, № 57)

Този законопроектъ ще бжде разладенъ на г. г. на-роднитѣ представители и поставенъ на дневенъ редъ.

Пристъпваме къмъ дневния редъ.

А. Бояджиевъ (раб): Г. председателю! Въ последнитѣ дни, знаете, че обществото се алармира отъ едни фанта-стични слухове, въ които се преплитатъ имената на дру-гаритѣ народни представители Атанасъ Неновъ и Георги Костовъ. Ние отправихме и питане по този въпросъ.

Д. Ачковъ (вез): Да, алармира се!

А. Бояджиевъ (раб): Да, алармира се затова, защото между това, което се съобщава въ пресата, и това, което се изнесе въ комисията по Министерството на правосъ-дието, на чийто заседание азъ присѣствувахъ, има пълно противоречие. Ето защо ние настояваме да се отговори на това питане чакъ по-скоро.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля Ви се, нѣмате думата. Ще се положи на дневенъ редъ и тази точка — за снемане имунитета на народнитѣ представители Георги Костовъ и Атанасъ Неновъ.

А. Бояджиевъ (раб): Това сигурно ще направите, но ние искаме да се отговори на питането ни, защото единиятъ отъ тѣхъ е арестуванъ. Ние искаме да знаемъ въ какво се состои работата, защото не може така да се арестува народенъ представителъ. Срещу това арестуване на на-родни представители ние протестираме.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля Ви се, г. Бояджиевъ, нѣмате думата.

Пристъпваме къмъ разглеждане на точка първа отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за засилване държавнитѣ приходи, продължаваме разискванията. Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Азъ изслушахъ съ внимание разсилитѣ се тѣй бледи де-баты, които станаха по единъ законопроектъ отъ таква важно значение. Не знамъ дали отъ войната насамъ ние сме имали моментъ, въ който отъ народното представи-телство, отъ българския народъ, се е искало толкова, колкото се иска при днешнитѣ тежки условия, въ които се намира стопанството и държавата. Азъ безъ стѣснение казвамъ това, защото не сж цифритѣ, не сж обектитѣ или заглавието на законопроекта, които изразяватъ тѣзи нужди. Това е оная преценка, която ние трѣбва да си направимъ за действителното положение, което е наложило внасянето на единъ таквъ законопроектъ. Нека признаемъ, че до днесъ една преценка на положението предъ народното представителство, за да се види истинскитѣ му видъ, не е направена. Ще ми се възрази: защо? Тя не е направена по много съображения. Първо, за да не бжде пратякувано, че съ нея се иска да се партизанствува, тѣй като ще трѣбва да се кажатъ горчиви истини. Второ, защото пра-вительството е смѣтало да не засява смута въ нашата страна, който е доста голѣмъ. Всичко това, обаче, не може да продължава по-нататкъ. Днесъ вече, въ този моментъ, до който сме стигнали, то се вналага. Както онзи денъ, така и днесъ, въ тия си обяснения ще се помъча да бжда по възможността въздържатъ, колкото и да е необходимо да бжда по-пояснителенъ, за да ви стане ясна мисълта ми за сериозността на момента, която искамъ да подчертая, макаръ че и въ тази минута нѣкои депутати въ Наро-дното събрание да се подсмиватъ. Ако, г. г. народни пред-ставители, положението бжде напълно изяснено, ще лѣсне неговиятъ ужасъ; ако не бжде шо-годе изяснено, не мо-гатъ да бждатъ прокарани и най-разумнитѣ и необходими мѣрки, които се налагатъ по силата на нѣщата. Всички мѣрки ще се оценяватъ едностранчиво, нѣма да бждатъ възприемами и нѣма да намѣрятъ широко подкрепата, народно-стопанска и политическа, както въ Парламента, така и вънъ отъ него.

Онзи денъ, когато говорихъ по законопроекта, между третѣ причини, съ които обосновавахъ днешното поло-жение, изтъкнахъ, че едната е завареното тежко наслед-ство. Счете се, обаче, отъ нѣкои срѣди, като че тая причина не съществува или пъкъ, че чрезъ нея не се це-лѣло нищо друго, освенъ да се оправдае досегашната некадърностъ на днешното управление. Така поне азъ схванахъ по изрза на лицата и по бележитѣ, които се правѣха отъ тия господа. Моето впечатление отъ това, г. г. народни представители, е, че въ единъ таквъ много важенъ моментъ не се отнасяме къмъ нѣщата — трѣбва да констатирамъ съ съжаление — съ нуждната сериозностъ и загриженостъ, която днесъ се повелява на всѣки наро-денъ представителъ. Безспорно, на първо мѣсто тя е на правителството, но на второ мѣсто и по-нататкъ тя е на всички, които носятъ отговорноститѣ, повечко или по-малко, прѣко или косвено.

Г. г. народни представители! Критикитѣ по законопро-екта бѣха такива, като че той е цѣлния планъ, за който постоянно, се говори; като че той изчерпва всички онзи срѣства, които сж необходими, за да се запуши дупката която е зинала въ държавнитѣ финанси. Едни оратори казаха: нѣма ли съ тия мѣрки да настѣпи поскѣпане въ живота, не трѣбватъ ли други мѣрки, които да съживятъ нашия стопански животъ? Говори се за нѣкаква плано мѣрна стопанска и финансова политика и че тия мѣрки които се предлагатъ, не били нуждни. Други казаха, че щомъ резултатитѣ отъ този законопроектъ, който се пред-лага, нѣмало да бждатъ достатѣчни да попълнятъ нуждитѣ на бюджета, нѣмало защо да го прокарваме. Това бѣхъ приблизително мненията, които се изказаха. И въ заключение, почти всички говоривши отъ опозицията заявиха, че тѣ нѣма да гласуватъ предложения законопроектъ.

Г. г. народни представители! Като казвамъ това, не искамъ да кажа, че търся похвала за всички усилия, които се полагаатъ отъ тая маса (Сочи министерската маса) при едно положение, по което днесъ никой не спори — всички признаваме, че е тежко или пъкъ да се мисли, че финан-совиятъ министъръ се мичи да го представи по-тежко. Че то е тежко — днесъ споръ нѣма, всички сме съгласни. Щомъ като е тѣй, азъ слагамъ, г. г. народни представи-тели, предъ васъ голѣмия държавенъ въпросъ: чувствува-ватъ ли отговорноститѣ всички ония обществени срѣди въ страната, и специално представителитѣ въ Парламента, з. онази историческа, ще кажа, отговорностъ, която трѣбва да се поеме въ този моментъ, когато страната трѣбва да се спасява, когато трѣбва да се осигури спокойно тя да живѣе? Но какъ да наречемъ това поведение въ този мо-ментъ на нѣкои група, следъ като се дадоха достатѣчни данни и обяснения, за да бжде ясно на народното пред-ставителство и на групитѣ истинското положение на стра-ната? Това поведение, г. г. народни представители, азъ не мога за себе си да го обясня, освенъ съ следното: вие които дойдохте на 21 юний, вие, които народътъ посрещи съ такава надежда — както и снощи четохъ такива бе-лежки — вие, които докарахте положението до туй де-редже, носете си отговорноститѣ сами!

Г. г. народни представители! Ако, действително, азъ правителството трѣбва да теглимъ това заключение, мисля че се налага дълъгъ вече не отъ гледище на правителственъ или партиенъ интересъ да бжде положението достатѣчно изяснено, защото има да се поематъ отговорности, и т исторически — колкото и да се вижда чудна тая бележка

Б. Смиловъ (нац. л. о): Г. Стефановъ! Изяснете го сега. Вие все го изяснявате, изяснявате, а досега нищо не изяснихте.

Б. Ецовъ (д): Колкото и да ви се изяснява, вие никога нѣма да искате да го разберете.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Само фрази.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Пакъ се казва, да се било изяснило положението! Нѣкъ ми бжде позволено — азъ нѣмакъ намѣрение да хвър-лямъ погледъ назадъ и щѣхъ съ едно голѣмо въздър-жане да дамъ отговора си и сега.

Отъ гледище на държавата е много опасно въ тоз моментъ да се създава това настроение, което вие (къмъ лѣвицаана) съ всички ваши проповѣди, които държите тамъ изъ провинцията, създавате, говорейки, че всичкитѣ те-жести и изнеможвания, въ които живѣе днесъ народотъ стопанство и държавата, се дължатъ на некадърността на лошото управление на днешното правителство. Това, н ва управлението, а за държавата е много опасно въ тоз моментъ. Азъ съмъ убеденъ, че на представителитѣ и

ония партии, които претендират, че сж на фронта на държавата, това положение е ясно. Какъ трѣбва да преценимъ едно подобно държане, е ясно. Какъ трѣбва да преценимъ едно подобно държане тогава — азъ не зная. Азъ желая да бжда обвиненъ тукъ — не се страхувамъ отъ обвинения — за всичкитѣ ония грѣшки, които сме сторили — нѣма управление безъ грѣшки — но да бжда обвиненъ обективно и за грѣшки, извършени отъ онзи моментъ, отъ който ние носимъ отговорността.

Ако има нѣщо смѣтно, ако има нѣщо неясно, то се крие, г. г. народни представители, въ това, че наследството се прие безъ описъ, че не се разграничиха отговорноститѣ, докжде сж на ония, които бѣха преди днешното управление, и отъ кжде започватъ отговорноститѣ на тѣзи, които управляватъ днесъ. Ето ви, г. г. народни представители, отъ кжде иде мъглявостта въ това положение, което днесъ внася достатъчно смутъ въ всички, нѣкжде даже, бихъ казалъ азъ, най-добросъвѣстно.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Обещахте да кажете нѣщо ново. Туй го казвате толкова пжти вече.

Г. Кръстевъ (д. сг): Салдото бѣше 13.500 л!

Министъръ С. Стефановъ: Когато съмъ критикувалъ отъ тамъ, г. Теодоси Кънчевъ, азъ никога не съмъ се задоволявалъ само съ критиката. Азъ не съмъ правилъ критика, само за да правя аларма; азъ съмъ предупреждавалъ, азъ съмъ посочвалъ и какъ трѣбва да бжде разрешенъ въпросътъ, който обсъждаме. За съжаление, трѣбва да се съгласите, азъ не чухъ да се посочатъ конкретни мѣрки, които трѣбва да се взематъ. Всѣка група, всѣки народенъ представителъ, наистина има право да заяви: „Когато ние ще носимъ отговорността, тогава ще кажемъ какъ ще управляваме и отъ кжде ще черпимъ източници“. Но днесъ положението е свършено друго, пкъ и въпросътъ, който ни занимава, е малко по-специаленъ.

Г. г. народни представители! Не веднѣжъ азъ съмъ заявявалъ тукъ, и като опозиционеръ, и отъ тукъ (Сочи министерската маса), че ние не можемъ да покриваме всички наши грѣшки, недомислия и увлечения съ тази нещастна дума: „кризата“. Това съмъ го заявявалъ не веднѣжъ. И днесъ сжчо го заявявамъ. Всички държави въ Европа, въ свѣта, иматъ специфични причини, за да бждатъ днесъ въ таково силно разстроено положение. Въ България тѣзи причини до тая степенъ далечъ не сщществуватъ. Истинскитѣ причини за кризата, истинскитѣ причини за стопанско стѣснение, истинскитѣ причини за финансовата криза, г. г. народни представители, у насъ сщществуватъ отъ 1929/1930 г. насамъ, отъ онзи моментъ, отъ който започна силното спадане на ценитѣ на зърненитѣ храни, отъ онзи моментъ, отъ който базата на нашия експортъ отъ 6—7 милиарда лева постепенно слѣзе на 2 милиарда лева; отъ онзи моментъ, отъ който постъпленията на девизитѣ, отъ 500—550 милиона лева месечно започнаха да спадатъ силно и слѣзоха до 100 милиона лева въ 1933 г. и отъ когато се появиха налице всичкитѣ затруднения отъ другъ характеръ съ другитѣ държави, съ които ние имаме външния си обмѣнъ; отъ когато настѣпиха ограничителнитѣ режими въ тѣзи страни и вече всички мѣрки, които трѣбваше да се взематъ съ огледъ на нашиятѣ интереси, не бѣха само въ нашата воля, а бѣха напълно въ връзка съ тия страни, съ които имаме стопански отношения.

Азъ мисля, г. г. народни представители, че само този голѣмъ аргументъ, който азъ ви давамъ, ви налага да се замислите и отъ него вие сами да си направите заключение. Нѣма защо да влизамъ въ голѣми подробности и да ви казвамъ стопанскитѣ и финансови отражения, които неминуемо ще дойдатъ като логическо последствие и които дойдоха отъ тогава насамъ.

Азъ мисля, че въ главни линии основната причина, която ви посочихъ, е върна и считамъ, че всѣки единъ, който се позовава на разума и на логиката, не може да отрече този голѣмъ аргументъ, който азъ ви поставихъ, като най-важенъ. Тѣзи, които критикуваха и правѣха преценки на положението, специално отъ срѣдата на 1931 г., откогато днешното правителство взема управлението, непремѣнно трѣбваше да иматъ предъ видъ особенитѣ стопански и финансови условия, при които днешното управление живѣе, както и ония, които сщществуваша преди този периодъ. Ние трѣбва да вземемъ предъ видъ основнитѣ положения — които сами по себе си не сж причина на добра или лоша политика, или резултатъ отъ такава — а не да преценяваме само последицитѣ въ сегашния периодъ въ известни посоки, ако такива биха се явили. Ние трѣбва да държимъ смѣтка за основно различното поло-

жение, което сега преживяваме, въ сравнение съ предишния периодъ. И ако въ днешния моментъ ние, г. г. народни представители, не можахме да се издигнемъ и да направимъ тая преценка и отъ нея да се ръководимъ при разискванията по този голѣмъ въпросъ, азъ считамъ, г. г. народни представители, че политическата ни култура е останала много назадъ Азъ, впрочемъ, не я търся въ България, азъ съмъ живѣя голѣми разочарования, но считахъ, че всички онѣзи, които претендиратъ, че сж хора на разума и на логиката, и които чувствуватъ и иматъ отговорностъ въ този моментъ, трѣбваше да се ръководятъ отъ тази бележка, която азъ правя. Пкъ тогава нека бждатъ безмилостни и нека критикуватъ всички действия на управлението, които е трѣбвало да се вършатъ при едни такива условия.

Г. г. народни представители! Кжде се криятъ сщществениѣ и голѣмитѣ причини за днешкашното голѣмо затруднение на държавата и на народното стопанство, и сж лия причини отъ естество да бждатъ преололявани, измѣнявани или насочвани по-другояче отъ самото управление?

Споредъ мене, има причини, които могатъ да бждатъ преодолявани отъ управлението; но повечето отъ причинитѣ, 90% отъ тѣхъ, при днешнитѣ условия не могатъ да бждатъ преодолявани. Нима е необходимо, г. г. народни представители, да си служимъ съ факти и цифри, за да се разбере едно — че въ периода на миналото, до последния моментъ развитието на нашиѣ държавни и обществени нужди е вървѣло прѣкомѣрно надъ нашиѣ възможности, а азъ бихъ казалъ, и надъ нашиѣ нужди. Ние фактически нѣмахме бюджети, равни на сумитѣ, които се гласуваха; фактически ние нѣмахме и този стопански балансъ, който се изразяваше въ приключванията на статистическитѣ данни на търговския балансъ. И по дветѣ посоки — удовлетворение нуждитѣ на държавата и на народното стопанство — се е отишло много далечъ, извънредно много далечъ. Тогава ще трѣбва да се съгласите, г. г. народни представители, че свиването на пандерата въ едни размѣри, наспоредъ днешнитѣ възможности, не е една такава лека задача и, следователно, не може да се иска въ една година и половина да се правятъ пертурбации и да може всичкитя нужди сега да се намалятъ съ сжщото темпо, съ каквото темпо се намаляватъ приходитѣ на държавата и приходитѣ на народното стопанство.

Азъ мисля, че съмъ много ясенъ, г. г. народни представители, и никакво обяснение не е нужно въ тази частъ на моята речъ. Има само едно обективно и правилно обяснение, което азъ имамъ дългъ да изложа предъ васъ. Нека да не отивамъ много надалечъ. Дали действително нашиѣ бюджети въ последнитѣ 3—4 години, отъ 1925/1926 г. особено, бѣха що-тоде реални? Нѣма нужда, г. г. народни представители, да ви казвамъ, че сж били такива. Азъ зная едно, че тѣ погълнаха извънредни срѣдства отъ милиарди. Като спаднемъ отъ тѣхъ ония извънредни разходи, които трѣбваше да се направятъ, макаръ че се направиха въ едни чрезмѣрни размѣри, останалото, половината — съ положителностъ поддържамъ — е отишло да попълва бюджетитѣ, при едни много благоприятни стопански, бюджетни и финансови условия.

Сжщото нѣщо е, г. г. народни представители, и за народното ни стопанство. Ако ние имаме постъпления отъ девизи, както по-рано, къмъ — 5.500.000.000 или 6.000.000.000 л. крѣгло годишно, въ ония времена на свършено друга финансова и стопанска конюнктура, можехме да имаме друго положение. Въпрѣки кредититѣ, които идваха винаги следъ сключване на заемитѣ — защото, ако е въпросъ за стѣснение, азъ мога да ви посоча и други моменти въ миналото, напр., въ 1925 и 1927 г., една година преди заемитѣ — въпрѣки благоприятнитѣ стопански условия, ние се намирахме въ стѣснение, въ каквото се намираме днесъ, само че при други условия, за 3—4 месеци не биваха платени заплатитѣ на чиновницитѣ, не бѣха платени платенни заповѣди по 3—4 месеца; вънъ сжщо е имало известни финансови сътресения — нѣма нужда да ви ги напомнямъ.

Но азъ питамъ, г. г. народни представители, всичко това позволено ли бѣше при ония условия и моменти, когато имаме реална база на постъпления отъ данцитѣ надъ 7 милиарда лева? Оставямъ настрана обстоятелството, че бюджетитѣ сж били надъ 8 милиарда лева; азъ вземамъ реалната база. Когато народното стопанство е давало 7 милиарда лева приходи на държавата, позволено ли бѣше, г. г. народни представители, да се правятъ тия превисения, безъ да се държи смѣтка, че ще има и гладни години? Не бѣ позволено. Не бѣ позволено, защото мѣрката на

този народъ, защото всички негови способности и възможности, отъ каквото и естество и да сж тѣ, не позволяваха по никой начинъ тия размѣри да бждатъ превишавани толкова много въ едни такива добри времена, каквито бѣха годинитѣ до 1929 или 1930 г. Не е ли сжщото, г. г. народни представители, и съ народното стопанство, което се обслужваше съ надъ 3.300.000.000 л. чуждестранни кредити, и които вследствие на туй стѣснение трѣбваше бързо да се изгледятъ, за да остане днесъ народното стопанство съ чуждестранни банкови кредити само 700—800 милиона лева? Какъ може да не се държи смѣтка за това? Нашето стопанство се подпомага до 1931 г., откогато започна намалението на тѣзи чуждестранни кредити.

—А. Ляпчевъ (д. сг): Я си поправете цифритѣ, г. министре. Попитайте Народната банка и ще видите, че въ 1929 г. сж изтеглени надъ 1 милиардъ лева. Всѣка ваша фраза предизвиква човѣка да Ви каже: знаете ли отъ кое мѣсто приказвате?

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г. Ляпчевъ!

Министъръ С. Стефановъ: Г. Ляпчевъ! Следъ малко ще Ви дамъ държавни формуляри, които Васъ ще изобличатъ, а не мене.

А. Ляпчевъ (д. сг): Добре, дайте ги!

Министъръ С. Стефановъ: Това сж мои формуляри, не Ваши. Понеже ми искате цифри, азъ ще ви посоча мои формуляри, не Ваши.

Нима, г. г. народни представители, може да се отрече, че въ стопанския животъ до 1930 г. имаше чуждестранни девизи надъ 3 милиарда лева — цифра, която изнесохъ? Нима не е вѣрно, че днесъ имаме само 700—800 милиона лева чужди девизи? Нима това може да се смѣта за невѣрно? Азъ декларирамъ, че е вѣрно.

А. Ляпчевъ (д. сг): Цифритѣ на Народната банка показватъ, че до 1929/1930 г. сж изтеглени около 1 милиардъ лева отъ тия 3 милиарда лева. Въ 1930/1931 г. сж изтеглени още 500 милиона — до 1 милиардъ лева отъ тия твои 3 милиарда лева. Значи, изтеглени сж 2 милиарда, преди вие да дойдете! Това сж цифри на Народната банка.

Министъръ С. Стефановъ: Теглени сж постепенно отъ 1930 г. насамъ. Азъ говоря днесъ какво е останало, г. Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Не говорите за днесъ, а — за 1931 г.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Ляпчевъ! Моля, не прекъсвайте.

А. Ляпчевъ (д. сг): Да се поправи!

Министъръ С. Стефановъ: Но когато вие говорите, азъ Ви слушамъ. Това нѣма да ви измие.

А. Ляпчевъ (д. сг): Справете се съ Народната банка.

Министъръ С. Стефановъ: Вие ще слушате, както азъ Ви слушамъ.

Нѣкой отъ мнозинството: Стиска го царвултът!

А. Ляпчевъ (д. сг): Не мога да търпя работи, които не отговарятъ на истината.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Ляпчевъ!

Б. Ецовъ (д): Вие убихте този народъ. Чудя се на Вашия куражъ да стоите тукъ. Не Ви е срамъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля ви се, г-да!

П. Н. Даскаловъ (нац. л): Кждето има цифри, трѣбва да има спокойствие.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! За да може да бжде изчерпана тази тема, не стига едно заседание за народното представителство. Но понеже се възразява за цифри, азъ ще се повърна назадъ, за да кажа нѣкои цифри и да направя едно сравнение, безъ да навлизамъ въ периода на голѣмитѣ грѣшки. Понеже се иска, да се обяснимъ, най-после.

Г. г. народни представители! България бѣше намѣсенъ въ войната, тѣй както бѣха намѣсени всичкитѣ страни България изкара войната. . .

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Въпросътъ е да обясните този законопроектъ, който внасяте, какво значение ще има.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Данаиловъ!

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Какво дрънкате? Нѣмате право да дрънкате!

Д. Ачковъ (нез): Какво тропате тамъ?

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Чакайте да чуете! Какво е това!

Министъръ С. Стефановъ: Когато единъ министъръ говори, вие трѣбва да слушате. Когато вие говорите, азъ ви слушамъ винаги, г. Данаиловъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Не сте ме чули. Г. председателътъ бърза да ме смути. Азъ Ви казвамъ, че не е важенъ въпросътъ за цифритѣ на миналото. Вие внасяте законопроектъ.

Министъръ С. Стефановъ: А, не.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Моля Ви се. Чакайте да Ви кажа и ще ми отговорите. Въпросътъ е, защо го внасяте този законопроектъ. Едва разглеждахме въ комисията единъ законопроектъ за акцизи, вие внасяте втори законопроектъ за акцизи. Кжде я има тази галиматия, въ кой парламентъ?

Министъръ С. Стефановъ: Дотамъ докарахте положението, че трѣбваше да се яви тази галиматия.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Данаиловъ! Азъ не Ви позволявамъ да прекъсвате.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Той ми позволява. Какъ така? И вие внасяте този законопроектъ, за да се оправдаете предъ Обществото на народитѣ.

Министъръ С. Стефановъ: Предъ Обществото на народитѣ ли? Предъ българския народъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Чакайте да ви кажа. Защото презъ 1931 г. направихте обещания, които не изпълнявате, и хората въ протоколъ ви забелязаха, че вие сте длъжни да изпълните тѣзи обещания. И сега вие какво искате отъ насъ?

Б. Ецовъ (д): Сговорътъ поемаше ангажменти. Блокътъ не е поемалъ ангажменти.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Не познавате въпроситѣ и недейте вдига гюрюлтѣ, господине! Чуйте сериозния въпросъ. Той обеща предъ Обществото на народитѣ и Финансовия комитетъ и сега се намира въ затруднение. Само група нови законопроекти. Туй е положението. И азъ желая да го установите съ протоколитѣ на Финансовия комитетъ. Следващото заседание ще ви направя питане.

Министъръ С. Стефановъ: Вие имате достатъченъ обвинителенъ актъ отъ Финансовия комитетъ. Той ви стига. Нѣма нужда азъ да ви го правя.

П. Стайновъ (д. сг): А за васъ има по-голѣмъ обвинителенъ актъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Изнесете въпроса тѣй, както е. Защо дрънкате, г. председателю? Азъ нищо не правя, искамъ само да се изясни въпросътъ. Той говори нѣща, които нито сж сериозни, нито на мѣсто. Три законопроекти имаме за акцизитѣ — три законопроекти въ три месеци! Кой финансовъ министъръ го прави това?

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Данаиловъ! Азъ Ви моля да почитате правилника.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Азъ се извинявамъ, но той предизвиква.

П. Н. Даскаловъ (нац. л.): Ами когато г. Молловъ, като финансовъ министъръ, излагаше предъ Обществото на народитѣ и тукъ, че положението на българския народъ е блестящо? Вие, когато отидохте въ Парижъ, каква теза поддържахте? Политика ли бѣше то?

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Г. Молловъ може да има своитѣ грѣшки. Азъ питамъ г. Стефановъ, защо се явява съ този законопроектъ ненавремененъ, несъстоятеленъ, съкрушителенъ за държавата и сѣкровището?

Отъ мнозинството: А-а-а!

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Вие не знаете какво значи той. Не сте го чели. Азъ го нося въ джоба си. (Възражения отъ земледѣлицѣ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ С. Стефановъ: Г. Данаиловъ! Азъ Ви слушахъ, когато Вие говорѣхте, и Вие сега трѣбва да слушате.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Азъ Ви слушамъ.

Министъръ С. Стефановъ: Азъ слушахъ всички горчивини, които Вие казахте, и мълчахъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Данаиловъ! Председателството ще се види принудено да приложи санкциитѣ по правилника.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Нѣма да го прекъсвамъ. Той се обръща къмъ мене и затова му отговарямъ.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Председателството мисли, че тукъ е казарма!

Д. Ачковъ (нез): Председателството не си знае длъжността.

Д. Дрънски (д): Г. Смиловъ! Защо се сърдите? Вие нѣмате ли отговорностъ?

Б. Смиловъ (нац. л. о): Може ли такъвъ тонъ да държи председателътъ? Това е Парламентъ: всѣки може да зададе единъ въпросъ на министра или оратора. Може ли такъвъ тонъ? И такава биене на звънецъ! (Глъчка)

Д. Ачковъ (нез): То е оскърбление за Парламента, а не за Данаилова.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля, г-да! Оставете г. министра да продължава.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Вие благодарете, че мълчимъ.

Г. Ганевъ (з): Г. г. народни представители!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля Ви се! Нѣмате думата.

Г. Ганевъ (з): Ако ми позволи г. министърътъ...

Министъръ С. Стефановъ: Азъ позволявамъ. Кажете!

Г. Ганевъ (з): Тѣ иматъ право да роптаятъ, защото, когато вие приехте управлението „подъ описъ“, първата наша грѣшка е, че ние не потърсихме смѣтка за миналото. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлицѣ. Възражения отъ сговориститѣ) Търпете! Г. Гиргиновъ знае, че скоро арестуваха единъ младежъ и при обиска му заловиха 4 влогови книжки, на сума 900 хиляди лева.

П. Стайновъ (д. сг): Какъ се казва?

Г. Ганевъ (з): Димитъръ Димовъ. — Запитанъ отъ началника на политическия отдѣлъ — понеже му се видѣлъ съмнителенъ произходътъ на тия пари — откъде има тия пари, той отговорилъ: „Г. Драгановъ! Азъ се съмнявамъ, че като кажа истината, може би не ще ми повѣрватъ. Кажете го печалба, кажете го грабежъ — тѣзи пари ги имамъ припечелени съ още други двама души въ София, които вземаха по надъ милионъ, а на мене ладоха само 900 хиляди лева“. (Възражения отъ сговориститѣ). Тамъ трѣбваше да потърсимъ смѣтка. Димитъръ Димовъ е отъ онѣзи, които ограбиха българската държава. Днесъ, когато държавата изнемогва финансово, вие равнодушно понасяте това и отправяте критики къмъ г. министра на

финанситѣ. Вие, които оголихте цѣлъ единъ народъ, днесъ не можете да имате смѣлостта да обвинявате. Трѣбваше преди всичко да се извадятъ тия срдѣства отъ вашитѣ дълбоки джобове.

А. Ляпчевъ (д. сг): (Казва нѣщо)

Г. Ганевъ (з): Точно така, защото вие издигнахте палати въ София.

П. Стайновъ (д. сг): Защо не направите анкета, защо не ни дадете подъ съдъ? Защо се бавите година и половина?

Министъръ С. Стефановъ: Свършихте ли, г-да?

Нѣкой отъ работницитѣ: (Казва нѣщо)

И. Василевъ (з): Сговорътъ нѣма нужда отъ вашата защита.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля ви се, г-да!

Министъръ С. Стефановъ: Азъ нѣмахъ намѣрение да се връщамъ назадъ и да хвърлямъ погледъ върху миналото. Нѣмахъ, казвамъ, такова намѣрение, но г. Смиловъ и други казаха: „Стига сте употребявали тия думи, пояснете ги“ — нали така — и азъ счетохъ, че е необходимо да посоча нѣкои едри факти, та да стане ясно едно положение, съ което азъ започнахъ още въ първия моментъ. Азъ казахъ, г. г. народни представители, че всички, които тукъ слушатъ, не видѣхъ, че тѣ иматъ предъ видъ различната обстановка, различното стопанско и финансово положение отъ последно време, отъ година и половина насамъ и основа отъ миналото, и че за него трѣбва да се държи смѣтка. Това ми бѣше мисълта и тамъ щѣхъ да свърша. И мислѣхъ, че това, което казахъ, е достатъчно за всѣки единъ да си вземе бележка и да го разбере. Но се поиска да се приказва, че разлика не съществува.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): (Казва нѣщо)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Силно звъни)

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Моля! Азъ имамъ право да прекъсвамъ и Вие не можете да ми правите бележка.

Министъръ С. Стефановъ: Г. Данаиловъ! Азъ Ви моля да си стоите мирно на мѣстото, когато говоря.

Отъ сговориститѣ: А-а-а!

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Азъ Ви отговарямъ, г. министре.

Министъръ С. Стефановъ: Азъ не прекъснахъ никого отъ васъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Данаиловъ! Нѣмате право да прекъсвате.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Азъ не съмъ прекъсвалъ, а искахъ да ви обясня...

Министъръ С. Стефановъ: Азъ зная, че истината е горчива, но нѣма какво да се прави — ще слушате, както и азъ слушахъ.

П. Стайновъ (д. сг): Само, че за Васъ е по-горчива.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): (Къмъ министъръ С. Стефановъ) За мене не е горчива — азъ нито съмъ управлявалъ, нито нищо.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Данаиловъ! Като дългогодишенъ народенъ представителъ, спазвайте парламентарния редъ!

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Ама, г. председателю, все къмъ мене се обръщате! Шомъ толкова Ви смущавамъ, азъ ще си отида най-накрая!

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Трѣбва, следователно, да бжде поясненъ въпросътъ, съществува ли тая разлика или не съществува и въ какъвъ размѣръ е тя. Това е сжщтината на въпроса, която трѣбва да обясни необходимостта отъ внасянето не само на този

законопроектъ, г. г. народни представители, съ който вие смѣтате, че кой знае какъвъ голѣмъ товаръ щѣтъ да бѣде сложенъ върху народното стопанство, ами още много такива законопроекти. ако има, пакъ нѣма да бждатъ достатъчни — азъ ви правя тая декларация — за да могатъ да се свържатъ двата края, за да може България спокойно да продължи своя животъ. (Рѣкопльскания отъ мнозинството) Азъ Ви питамъ, г. Данаиловъ, ясно ли е на Васъ и на всички ония, които считатъ, че този законъ ще бжде съ пакостни последици . . .

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Не ще съмнение, че ще бжде съ пакостни последици!

Министъръ С. Стефановъ: Какъ могатъ да се правятъ такива декларации отъ хора, които претендиратъ, че боравятъ въ тая областъ и сж длъжни да познаятъ положението толкова добре, колкото и министърътъ на финансите?

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): И по-добре отъ Васъ го зная. Я ми кажете какъвъ характеръ има компенсационната сдѣлка — ако искате да Ви попитамъ?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г. Данаиловъ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Азъ ще посоча само на нѣколко едри факти, за да ви стане ясна стопанската мощъ на тази нещастна страна — стопанска мощъ, която е позволявала на България да издържи и да живѣе единъ животъ, като задоволява всички свои нужди, безъ да прибѣгва къмъ изключителни тежести или, ако е прибѣгвала къмъ такива, да знае какъ да ги използува и да запази поне резерви за държавнитѣ финанси и за народното стопанство — следъ като е търсила изключителни приходи — ако не повече, то поне въ сѣщия размѣръ, въ който ги е заварила. Ето, г. г. народни представители, единъ голѣмъ въпросъ, който повдигамъ, и ще се обоснова съ нѣколко едри факти. Само моля да имате търпение да ме изслушате и да си вземете бележка отъ тѣхъ. Желая да бжда изобличенъ въ всичко онова, което е неистина. Нѣма нужда азъ да изучавамъ положението днесъ по букваръ, книги и бумаги.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Навремето не сте го изучавали по букваръ и затога така говорите.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ С. Стефановъ: Слава Богу, и азъ боравя отъ доста години съ тѣзи въпроси и съмъ ги чувствувалъ. Азъ най-напредъ съмъ вдигалъ аларма по всички тия въпроси. Друго „диване“ не се е намѣрило въ България като менъ!

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Не е голѣма лична атестация!

А. Ляпчевъ (д. сг): (Къмъ министъръ С. Стефановъ) И сега правите аларма.

Министъръ С. Стефановъ: Да, защото съмъ живѣлъ съ тѣзи въпроси; не съмъ партизанствувалъ, не съмъ спекулиралъ съ тѣзи въпроси, ами съмъ живѣлъ съ цѣлата си душа съ тѣхъ!

А. Ляпчевъ (д. сг): Съ голѣмъ ужасъ, който не искате да откриете. А нѣма по-голѣмъ ужасъ отъ неизвесността. Ужасътъ е по-малакъ, но Вие съ фразитѣ, които хвърляте, допринасяте много за паниката въ страната — разберете го! Това не е лично противъ Васъ казано. Това сж лошитѣ резултати, които се получаватъ отъ Вашата невздръжаностъ — разберете го!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Като отговоръ на г. Ляпчевъ, ще кажа следното. Нѣма по-елементаренъ дългъ за единъ управникъ отъ елементарната предвидливостъ. И съ туй смѣтамъ, че отговарямъ на тая бележка.

Г. г. народни представители! Следъ войната България, която бѣше съ толкова голѣми вътрешни материални разрушения, остана кредиторка на Германия съ 800 и толкова милиона марки. Следъ войната България стои 1 милиардъ лева злато, което прати въ Америка. Сжщата България, г. г. народни представители — нѣма да влизамъ въ подробности — заварена следъ войната съ празни депозити на своето стопанство, държава, изчерпала всички

свои материални запаси, тази малка България, г. г. народни представители, до 1923/1924 г., безъ да търси странични, изключителни приходи, можѣ да смели тѣзи две загуби, възлизаци на 2 милиарда; и стопанство, и държава можаха да попълнятъ своитѣ запаси и можахме да стигнемъ момента, когато само отъ равностойността на своя экспортъ да покриваме нуждитѣ на нашия вносъ безъ да направимъ нито единъ сантимъ задължения. (Рѣкопльскания отъ мнозинството)

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Ето това е грѣшка и е дематогия.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Продължително звъни)

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Преди това имаше 2 милиарда банкноти въ обръщение, а следъ това — 4 милиарда. Отворете бюлетинитѣ на банката да видите цифритѣ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Данаиловъ! Правя Ви бележка, нѣмате право да прекъсвате! Ще приложа санкциитѣ на правилника. Нѣмате думата!

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Недейте ми звъни, азъ не съмъ тукъ нѣкой гаменъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Нѣмате право да прекъсвате! Нѣмате думата!

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Той (Сочи министра на финанситѣ) говори една неистина.

Д. Ачковъ (нез): Една молба имамъ къмъ г. председателя. (Възражения отъ мнозинството) Г. председателю! Вие забелязвате, че демократи отъ миналото управление и демократи отъ сегашното управление изнасятъ нѣкои скрити нѣща, които трѣбва да знаемъ.

Министъръ С. Стефановъ: Скрити ли?

Д. Ачковъ (нез): Неизвестни за народното представителство. И моля председателя да остави дветѣ страни да се изяснятъ, . . .

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Нѣмате думата, г. Ачковъ.

Д. Ачковъ (нез): . . . за да могатъ народнитѣ представители да се ориентиратъ по-спорнитѣ въпроси.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Ще приложа санкциитѣ на правилника.

Д. Ачковъ (нез): Ама работа! Така е! Гледате, че единитѣ демократи сж боравили. . . .

А. Ляпчевъ (д. сг): Борили сж се за държавата и се борятъ за нея, сега спорятъ пакъ за нея. (Смѣхъ всрѣдъ мнозинството)

Д. Ачковъ (нез): Кой Ви обвинява Васъ, г. Ляпчевъ? Обвиняватъ управлението Ви и искаме да знаемъ за какво го обвиняватъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): И затова ние споримъ и не се боимъ да споримъ.

Д. Ачковъ (нез): Председателътъ, обаче, не ви дава да изнесете всичко.

А. Ляпчевъ (д. сг): Ние изнасяме всичко, каквото знаемъ.

Д. Ачковъ (нез): Г. председателътъ да остави спокойно тия, които знаятъ, да изнесатъ какъ стоятъ работитѣ. Това ми бѣше молбата. Отъ две години обвиняватъ Сговора, че билъ ограбилъ държавата.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Съ тѣзи нѣколко думи азъ заключихъ изложението си относно единъ периодъ, изживѣнъ отъ края на войната до къмъ края на 1923 г. При приключването на този периодъ, г. г. народни представители, Българската народна банка — а това значи народното стопанство — имаше 1.440.000.000 авоари въ странство. И питамъ, г. г. народни представители, да ми се отговори на въпроса, който е предметъ на моитѣ обяснения.

П. Стайновъ (д. сг): Ще чакате ли да Ви се отговори?

Министъръ С. Стефановъ: Бѣха ли, г. г. народни представители, достатъчни сръдствата, които тая земя дава, за да се посрещнатъ нуждитѣ ѝ? Единъ такъвъ периодъ, първиятъ, който е билъ най-тежкъ, отъ края на войната, до днесъ, е могло така да се приключи, че да разполага народното стопанство отъ вноса и износа, Българската народна банка въ 1923 г., съ 1.440.000.000 авоари въ странство. Азъ искамъ да ме прекъсне г. Ляпчевъ и да ми каже истината.

А. Ляпчевъ (д. сг): Да Ви прекъсна. Сега азъ имамъ думата, нали? (Глъчка)

Б. Ецовъ (д): (Казва нѣщо)

А. Ляпчевъ (д. сг): Сега азъ имамъ думата, ще мълчите и ще имате търпение.

Б. Ецовъ (д): Не Ви ли е срамъ да ставате и да приказвате?!

Г. Кръстевъ (д. сг): Стига сте ревал! Вашиятъ министъръ му дава думата, а Вие не му давате думата!

П. Стайновъ (д. сг): Той е много нервозенъ.

Б. Ецовъ (д): Възможно ли е това?!

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. министърътъ на финанситѣ казва: отъ 1918 г. насамъ. . .

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: До 1924 г.

А. Ляпчевъ (д. сг): Чакайте, моля ви се. — . . . до 1923—1924 г. . . .

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Ха, тѣй!

П. Стайновъ (д. сг): Вие ще научите нѣщо!

А. Ляпчевъ (д. сг): Чакайте, всичко ще ви кажа. — . . . имало авоари 1.440.000.000 л.

Министъръ С. Стефановъ: Това е балансътъ на Народната банка до 1923 г. м. юний.

А. Ляпчевъ (д. сг): Да, балансътъ на Народната банка до 1923 г. м. юний.

Министъръ С. Стефановъ: Той беше реаленъ тогава.

А. Ляпчевъ (д. сг): Добре.

Б. Ецовъ (д): Азъ ви питамъ: когато вие управлявахте, позволявахте ли пререкания, когато министритѣ говорятъ?

М. Дочевъ (д. сг): Министърътъ го иска, бе.

Министъръ С. Стефановъ: Азъ му позволихъ да вземе думата.

П. Стайновъ (д. сг): Министърътъ дава, ти не даваш! (Глъчка)

Министъръ С. Стефановъ: Чакайте, г-да!

А. Ляпчевъ (д. сг): Въ 1923/1924 г. е имало излишекъ на авоари 1.400.000.000 лева. По този въпросъ въ 1926 г., ако си спомня министърътъ, тукъ сж дадени точни обяснения отъ тая трибуна, върху които азъ нѣма да се връщамъ. Мисля, че тия данни, които сж дадени, никой нѣма да ги оспори, защото тѣ сж дадени отъ Народната банка. Това досежно точноста на цифритѣ.

Обаче досежно вървежа на нашето народно стопанство, по отношение плащанията му въ чужбина, позволете ми да кажа две-три думи, за да се разберемъ и да не приказваме нѣща, които всѣватъ смутъ не у мене, но въ страната. (Възражения отъ мнозинството)

И. Драгойски (д): Това е речъ въ речъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Българското народно стопанство тогава бѣше въ по-благоприятни условия, поради високитѣ цени на известни земеделски продукти, и можеше да дава известенъ излишекъ въ своитѣ авоари въ чужбина, докогато започнаха да се прилагатъ постановленията на Ньой-

ския договоръ. Достатъчно е да видите отчетитѣ на Дирекцията на държавнитѣ дългове, . . .

Министъръ С. Стефановъ: Тукъ сж. (Сочи книжка)

А. Ляпчевъ (д. сг): Добре. — . . . за да разберете, че въ 1921/1922 г. всичкитѣ плащания по държавнитѣ дългове сж били 190 милиона лева — половината отъ това, което днесъ, при намаленията за трансфера, се плаща. И това проектъ дължава до 1924 г., . . .

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Тѣй е.

А. Ляпчевъ (д. сг): . . . когато за пръвъ пътъ започватъ да се плащатъ репарации. (Възражения отъ мнозинството)

Т. Бошнаковъ (з): Защо се плащатъ?

А. Ляпчевъ (д. сг): Видите ли — защо се плащатъ? Плащатъ се, защото Стамболийски е подписалъ договора въ Ньой и, защото Стамболийски е подписалъ договора за репарациитѣ. Това не важи ли? „Защо се плащатъ“! (Възражения отъ мнозинството)

Г. Ганевъ (з): Вие признахте на чужденцитѣ батакчийски вземания.

А. Ляпчевъ (д. сг): Ами Стамболийски е подписалъ арбитражния договоръ за Деклозиера! Разберете, че тия нѣща сж резултатъ на управленията, въ случая — на управлението на Стамболийски. (Възражения отъ мнозинството)

Е. Попозъ (з): Стамболийски не плащаше тогава нищо.

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ не обвинявамъ Стамболийски. Азъ констатирамъ само фактитѣ, а тия факти така вървятъ.

А. Николаевъ (з): Г. Ляпчевъ! Това не бѣше резултатъ на подписа на Стамболийски въ Ньой, а на онова, което предшествуваше.

А. Ляпчевъ (д. сг): Въ всѣки случай, за това азъ не съмъ отговоренъ. (Възражения отъ земледѣлцитѣ) Азъ не обвинявамъ Стамболийски затуй; че е подписалъ договоръ въ Ньой.

А. Николаевъ (з): Тоя договоръ е резултатъ на онова, което предшествуваше.

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ партизанлъкъ не правя, нито съмъ правилъ нѣкога партизанлъкъ по тия въпроси.

Отъ мнозинството: О-о-о!

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ ще кажа нѣщо повече — че всѣки, който и да бѣше, трѣбваше да полнише договора въ Ньой, и Стамболийски бѣше заставенъ да полнише договора въ Ньой, за да се намали алармата, каквато за жалостъ, тогава се правѣше, както и сега се прави. И сега има известни хора, които си приписватъ качеството, че ако поематъ управлението, не знамъ къде какъ щѣли да погледнатъ на България — нѣща ужасни.

Председателствуванъ Н. Шоловъ: (Звъни)

Министъръ С. Стефановъ: Ясно е, г. Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Стамболийски го подписа, и всѣки другъ щѣше да го подпише.

Министъръ С. Стефановъ: Ясно!

А. Ляпчевъ (д. сг): Но фактъ е, че презъ 1924/1925 г. започнаха тия плащания и къмъ 1927 г. стигнаха на единъ милиардъ и нѣщо лева.

Б. Ецовъ (д): Г. Ляпчевъ! Не тукъ, а въ сѣда трѣбваше да давате Вие обяснения.

А. Радоловъ (з): Но въ 1924 г. се плащаха годишно само 2 милиона лева.

А. Ляпчевъ (д. сг): Въ 1924 г. бѣха 5 милиона лева, но въ 1926 г. се качиха на 10 милиона лева пълновесни златни.

А. Радоловъ (з): 10 милиона лева сж чакъ въ 1932 г.

А. Ляпчевъ (д. сг): 10 милиона, но това сѣ златни предвосни.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г. Ляпчевъ.

Министъръ С. Стефановъ: Въпросътъ бѣше само за цифрата, г. Ляпчевъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Поставете въпросъ и той трѣбва да се изясни.

А. Ляпчевъ (д. сг): Моля Ви се! Тоя въпросъ се решава така . . .

Министъръ С. Стефановъ: Но за цифрата бѣше въпросътъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Ляпчевъ! Отнемамъ Ви думата.

Има думата г. министърътъ на Финансите.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. министърътъ ме предизвика и азъ му отговарямъ. Това е то!

Т. Бошнаковъ (з): Но нищо не разбрахме сега. Ужъ щѣше да давашъ обяснения, но нищо не се разбира. (Глъчка)

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Безъ да влизамъ по-нататкъ въ подробности по този наследенъ стопански излишекъ — авоаръ, азъ искамъ да дамъ обяснения по въпроса за да стане ясно на народното представителство, . . . (Глъчка) Моля ви се, господа.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Моля, тишина, г-да.

Министъръ С. Стефановъ: . . . дали въ периода на 8-тъ години бюджетнитѣ приходи отговаряха на днешнитѣ постѣпления и дали стопанскитѣ постановления отъ нашия експортъ, при овази стопанска конюнктурa и при ония цени, които ни даватъ срѣдно 6 милиарда лева годишно презъ 8-годишния периодъ, не сѣ били достатѣчни, за да задоволятъ нуждитѣ на тази държава и не сѣ били достатѣчни да удовлетворятъ всички ония странични тежести и задължения, за които ни говори г. Ляпчевъ. Нѣма нужда да влизамъ въ голѣми обяснения — самитѣ цифри ни подсказватъ, че постѣпленията сѣ били предостатѣчни. Знаятъ се възможноститѣ, при които се оперира у насъ въ единъ периодъ отъ войната насамъ. При тогавашнитѣ постѣпления, г. г. народни представители, на извънредни приходи на държавата, при всички ония условия, при тая голѣма стопанска проява на влошаване, която настѣпи преди напускането на властѣта отъ Сговора, още въ срѣдата на 1929/1930 г. — първиятъ земетръсъ бѣше тъй наречената Бъклова епоха и отъ тамъ нататкъ продължаватъ вече и другитѣ малки трусове, а сѣщинската подложка за стопанскитѣ и финансови затруднения бѣше къмъ срѣдата и къмъ края на 1930 г., когато спаднаха ценитѣ, които продължи постепенно и се разви напълно въ края на 1931 г. — Тогава още нѣмахме другитѣ външни затруднения, които се родиха въ началото на 1932 г. Думата ми е за всички ония ограничителни режими, които започнаха въ другитѣ страни, съ които сме въ стопански отношения, и които затрудняваха непрекъснато и продължително до днесъ все повече и повече нашия външенъ и вътрешенъ обмѣнъ. Казвамъ, това сѣ единъ условия, за които трѣбва да се държи смѣтка.

За условията, г. г. народни представители, за миналитѣ 8 години нѣма да се обяснявамъ повече. Азъ искамъ да чуя какъ може г. г. народни представители, въпърви всички усилия въ днешното време, да се предвиджатъ нови приходи на държавата, каквито започнахме ние още въ 1931 г. Нѣма нужда да отварямъ скобата и да посочвамъ на много обекти, които, ако бѣха засегнати въ миналото не повече, а само толкозъ, колкото ние ги засѣгаме, при овази стопанска конюнктурa, когато всичко бѣше оправдако, ние можехме да имаме едни приходи, да не кажа къмъ единъ милиардъ лева, но смѣло надъ 500 милиона лева годишно, като нищо. Отъ онзи моментъ, г. г. народни представители, отъ когато започнаха тѣзи външни и вътрешни стопански прояви, и специално спадането на ценитѣ на земеделскитѣ произведения на външнитѣ пазари, въ Америка, другалде и у насъ, хората, които се занимаватъ съ аграрни въпроси, обясняваха това спадане и казаха, както и въ нашата Камара се каза, че за дълги години ние не можемъ да чакаме

промѣна на тази конюнктурa, ние не можемъ да чакаме повишение на ценитѣ на зърненитѣ храни. Защо азъ се въртя около този въпросъ? Затуй, защото той е базата на нашия вътрешенъ и външенъ обмѣнъ, а отъ тамъ и отражението за приходитѣ на нашия държавенъ бюджетъ.

Нима азъ не мога да кажа днесъ, че отъ онзи моментъ нататкъ оня, който не е държалъ смѣтка за утрешния день, той носи голѣми отговорности? Съ какво бѣше оправдано, до последния моментъ на промѣната да се правятъ ангажменти за стоки отъ чуждестраненъ произходъ въ едни чрезмѣрни размѣри, неоправдани съ нищо, и да се поставя държавата въ задължения съ чужди девизи въ едни колосални размѣри, когато нашето жито струваше вътре 3 л. килограмътъ — тогава, когато чужди девизи манкираха силно въ последния моментъ, даже преди напускането на властѣта? Азъ нѣма да ви соча факти — тѣ сѣ въ бюджетитѣ, тѣ сѣ въ вашитѣ решения, на менъ сѣ известни и на васъ сѣ известни — но азъ подчертавамъ голѣмия фактъ, че не съществуваатъ никакви признаци въ вашето управление за вземане мѣрки за ограничаване, такива каквито започнахме да вземаме ние още въ първия день, при сѣщата конюнктурa, която наследихме.

Ето, г. г. народни представители, единъ голѣмъ въпросъ, който трѣбва да се има въ съображение, за да се даде всѣкому заслуженото въ грижата и чувството на отговорностъ, когато е въ управлението.

А. Ляпчевъ (д. сг): Вие твърдите ли, г. Стефановъ, че не сѣ се взимали мѣрки за ограничения?

Министъръ С. Стефановъ: Поддържамъ го.

А. Ляпчевъ (д. сг): Поддържате го? Е добре, ще запитаме твоитѣ чиновници и ще видимъ какъ ще застанешъ предъ тѣхъ, не предъ народното представителство. Бюджетнитѣ въпроси решава Смѣтната палата — къмъ нея ще се отнесемъ.

Министъръ С. Стефановъ: Смѣтната палата не държи смѣтка за девизитѣ на държавата. Държи я Народната банка. Азъ ви говоря за задълженията отъ чуждестраненъ произходъ.

П. Стаиновъ (д. сг): Васъ изобличава Смѣтната палата.

Министъръ С. Стефановъ: Азъ говоря за ангажменти отъ чуждестраненъ произходъ.

Г. г. народни представители! Азъ трѣбва да ви хвърля цифритѣ, . . .

А. Ляпчевъ (д. сг): Имате едно голѣмо извинение — че не сте за това мѣсто.

Министъръ С. Стефановъ: . . . за да видите единъ прѣстъпенъ развой на такива ангажменти при ясно очертана конюнктурa нѣма защо да ви ваята таблицитѣ — поемамъ отговорността. Ако нѣкой се съмнява, може да ги провърти. Като започнете отъ години, когато сме имали 6—7—8—9 милиарда лева разходи на девизи, имаме и година — ако се не лъжа, 1930 — когато този разходъ на девизи е надъ 9½ милиарда лева при естествено постѣпление у насъ отъ износъ, при оная конюнктурa, къмъ 6 милиарда лева годишно. Азъ питамъ, г. г. народни представители, каква е отговорността, когато не сте въ състояние съ никакви вътрешни закони да попълните недостига въ тази областъ? Това не е бюджетенъ недостигъ, та да гласувате 2—3—5 закони да съберете нови данѣци и да попълните този недостигъ. Това е девизенъ недостигъ, който ще има епослестствие да се допълва отъ нашия бѣдещъ износъ. А картината на бѣдещия износъ на нашата страна бѣше очертана преди насъ, само че при насъ се влоши още повече.

П. Стаиновъ (д. сг): Поради вашата система.

Министъръ С. Стефановъ: Че това е вѣрно, свидетелствува и туй, че вие гласувахте законъ за изкуствено повишение цената на житото, имахте бонове и т. н. Нѣма нужда да се впускаме въ подробности, за да подкрепя тази голѣма мисль, за която сѣщо трѣбва да се държи смѣтка.

Защо сѣ нужди, г. г. народни представители, тия обяснения по този проблемъ, по който, за съжаление докато не дойде катастрофата никой не приказваше? Всичко се градѣше около нѣкакви търговски баланси, които свѣршвали все съ излишци — азъ съмъ ги челъ изъ вестници, списания — но никой не отиваше да погледне касата на държавата при Народната банка, която води смѣтка на девизнитѣ постѣпления и разходи, за да види дали не съществуваха признаци, и то голѣми, дали нѣмаше вече проявления, които налагаха въ миналата да се взе-

мать мърки, за да се направят ограничения. Азъ съмтамъ, че това е ачикъ. Ние нѣма нужда съ друго да си служимъ: заварихме 200 милиона девизна наличност въ Народната банка. Азъ съмъ критикувалъ това отъ тази трибуна, като опозиционеръ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Сериозно ли приказвате за девизи съ тѣзи думи?

Министъръ С. Стефановъ: Сериозно, . . .

А. Ляпчевъ (д. сг): Ами чуждитѣ банки въ продължение на два месеца изтеглиха 1 милиардъ лева свои вземания.

Министъръ С. Стефановъ: . . . и въ Женева съ тѣзи обяснения ме разбраха.

П. Стайновъ (д. сг): Много добре сж Ви разбрали, затова Ви осждиха.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Кжде сж признацитѣ, които показватъ, че е съществувала въ тази посока елементарна загриженостъ, каквато трѣбва да има у всѣки, който управлява и който що-годе борави съ управление? За девизитѣ азъ намѣрихъ въ Народната банка единъ начинъ на водене смѣтки — сумираше се всичко, което постѣпва, въ една глава постѣпления на девизи и разходи на девизи. Въ тѣзи постѣпления има банкови девизи, има и остатѣци отъ заеми, има и заеми. И понеже главата приходи е показала нѣщо повече отъ главата разходи, като сж се питали, има ли девизи, казано е: има и карайте да върви! Презъ 1925/1926 г. азъ писахъ статия съ заглавие: „Не консомирайте девизи на зелено“.

П. Стайновъ (д. сг): Вие тогава говорѣхте за падането на лева.

Министъръ С. Стефановъ: Това никой не е писалъ.

П. Стайновъ (д. сг): Въ Стара-Загора го казахте.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ С. Стефановъ: Г. Стайновъ! Тукъ сте малко янлъшъ.

П. Стайновъ (д. сг): Въ Стара-Загора казахте, че поддържате падането на лева.

Министъръ С. Стефановъ: Понеже „Миръ“ го изменили единъ день, Вие сега го изнасяте.

П. Стайновъ (д. сг): Цѣла Стара-Загора знае това. Има и други свидетели. (Глъчка)

Министъръ С. Стефановъ: Втора една произз, г. г. народни представители. Нима на 21 юний въ единъ день се зачрудни финансовото положение на държавата или на 21 юний манкираха девизитѣ и държавата се почувствува, че не е въ състояние да продължава да плаща въ предвиденитѣ по договоритѣ размѣри? Нима и тукъ можемъ така да сложимъ въпроса? Защо, г. г. народни представители, когато ние заварихме Народната банка въ едно такво положение по отношение девизитѣ — нѣма защо да се върщамъ малко по-назадъ да казвамъ какво е било тогава; азъ разполагамъ съ много документи за потвърждение на ония аларми, които тукъ съмъ вдигалъ навремето отъ това мѣсто (Сочи трибуната) — . . .

А. Ляпчевъ (д. сг): Оправдана мисль навремето бѣше.

Министъръ С. Стефановъ: . . . защо, казвамъ, г. г. народни представители, и подчертавамъ още този голѣмъ фактъ: вие, сговориститѣ, при същото положение, въ което бѣхме и ние, не поисканте едно намаление на дълговетѣ отъ нашитѣ кредитори — при едно положение на България също такво, въ каквото ние я заварихме?

А. Ляпчевъ (д. сг): Кога не се поиска?

Министъръ С. Стефановъ: Нима ще ми кажете, че отъ 1929 г. насамъ положението не позволяваше да искате това намаление?

А. Ляпчевъ (д. сг): Преди всичко въ 1929 г. ценитѣ на зърненитѣ храни у насъ бѣха надъ паритета на международнитѣ поради замръзването.

Министъръ С. Стефановъ: Въ началото на 1930 г.

А. Ляпчевъ (д. сг): Ако искате да знаете това, идете питайте председателя на Народното събрание и той ще Ви каже какво съмъ му казалъ, като дойде при менъ.

Министъръ С. Стефановъ: Азъ не зная коя година е. Азъ зная, че завареното положение не се е изменило и ние съ всички срѣдства, г. г. народни представители, при едно темпо на намаление на девизитѣ, можахме да приключимъ за година и половина — до 31 декемврий 1932 г. — само съ 4% дефицитъ. Цифритѣ сж налице.

А. Ляпчевъ (д. сг): Колко е дефицитътъ.

Министъръ С. Стефановъ: 4%.

А. Ляпчевъ (д. сг): На девизитѣ?

Министъръ С. Стефановъ: Отъ завареното до останеното.

А. Ляпчевъ (д. сг): Много неблагоприятна теза защитавате! Въпросътъ за девизитѣ е въ зависимостъ отъ толкова други нѣща.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ С. Стефановъ: Азъ зная какво ще ми каже г. Ляпчевъ. Но и азъ ще му кажа, че срещу тоя тевтеръ мога да отворя друга една страница — колко задължения имаше Народната банка тогава, когато имаше това ниво неплатени девизи.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г. Стефановъ! Азъ считамъ за обидно да споря съ Васъ по въпроса за девизитѣ. Той е тѣй сложенъ, че го не разбирате! (Възражения отъ мнозинството)

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! 1.400.000.000 л. въ чужди девизи се завариха задължения на държавното стопанство, които трѣбваше да се изплащатъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Не знаете какво приказвате.

Отъ мнозинството: Знае.

А. Ляпчевъ (д. сг): Не знае.

Министъръ С. Стефановъ: Много добре зная какво говоря. Поемамъ отговорностъ за всичко каквото говоря и искамъ да бѣда изобличенъ.

П. Стайновъ (д. сг): Скоро ще бѣдете изобличенъ.

Министъръ С. Стефановъ: Искамъ да бѣда.

П. Стайновъ (д. сг): Въ скоро време ще бѣдете изобличенъ.

Министъръ С. Стефановъ: Не се боя. Неуязвимъ съмъ.

П. Стайновъ (д. сг): Скоро ще бѣдете изобличенъ.

Министъръ С. Стефановъ: Не се боя, г. Стайновъ. Който се боя, той не е толкова сербезъ.

П. Стайновъ (д. сг): Това е единъ фокусъ.

Д. Ачковъ (нез): Не казвай голѣма дума срещу народняцитѣ, г. Стефановъ — направятъ го!

Министъръ С. Стефановъ: Нека, г. г. народни представители, да оставимъ миналото и по-спокойно сега да мислимъ върху момента, въ който ние имаме дългъ да разгледаме положението, да си сложимъ въпроса и да си отговоримъ: има ли нужда днесъ държавното съкровище да търси нови приходи, или не, направени ли сж достатъчно съкращения или не или действувало ли се е по дветѣ посоки или не. Признавамъ известни грѣшки и забѣснения, но тѣ сж безъ значение за разрешението на голѣмата задача — да се обяснимъ и да вземемъ едно правилно решение, каквото само отговаря днесъ на интереситѣ на държавата. Това е съществено, по което трѣбва да прикаваме.

Г. г. народни представители! Азъ трѣбва да констатирамъ също съ съжаление, че отъ тукъ (Сочи трибуната) е

задаваха въпроси, искаха се цифри и обяснения и то отъ представители на групи: е ли държавата тъй стъсна, има ли нужда тя отъ толкова приходи и т. н. — та, ако имало нужда, тогава да гласували законопроекта. Азъ тръбва да констатирамъ съ съжаление, г. г. народни представители, тоя фактъ, че може поне това да се поддържа, като предполагамъ—и не мога друго-яче да предполагамъ — че това тръбва да бжде ясно и ако не напълно, поне 50% да отговаря на вътрешното съзнание и на преценката, която тръбва да има всъки представител, който носи повече или по малко отговорностъ за днешното затрулено положение на държавата, за да нѣма нужда съ цифри въ подробности да го изнасямъ. Това азъ нѣма да сторя. Азъ ще ви дамъ само днешното касово положение на държавното съкровище. Азъ нѣма да ви давамъ даннитѣ, върху които ние тръбва да градимъ бждещия си бюджетъ, за да ни служатъ за база. Ние тръбва да вземемъ за база онѣзи данни, които ще ни се посочатъ, следъ като направимъ една обективна преценка на перспективитѣ за близкото бждеще, поне за една година напредъ, и отъ тамъ да видимъ кжде се намира държавата, кжде се намира народното стопанство и тогава да си дадемъ отговоръ какво значение има този законопроектъ, какво ще донесе той за засилване държавнитѣ приходи и какво би станало пъкъ безъ него.

Г. г. народни представители! Азъ онзи денъ казахъ една дума и на мнозина се видѣ чудно какъ може единъ финансовъ министъръ да я употребя. Азъ казахъ: цифритѣ сж фалшиви, като по-нататкъ се пояснихъ въ смисълъ, че официалнитѣ бумажки, съ които сме си служили, не ни даватъ картината, за да можемъ да теглимъ заключение за истинското положение, като добавихъ, че това се дължи на обстоятелството, че отъ нѣколко години насамъ държавата не е ажуръ въ своитѣ плащания до момента, въ който сж събрани даденитѣ приходи, които намираме изразени въ цифритѣ. Азъ нѣма да ви соча много бумажки. Ще взема само една официална бумажка — сведенията, които имаме за приходитѣ и разходитѣ по разнитѣ фондове, по които фондове постъпленията сж били вишожни, а се е жарчело не знамъ какво си. Счетоводно винаги сж показвали че се разполага съ свободни приходи, когато въ действителностъ не е бивало тъй, защото не сж вписвани нито действителнитѣ ангажменти, официално сторени — държавата не си е вписвала разходитѣ по договоритѣ съ предприемачитѣ — нито сж вписвани ония разходи, които тръбва да станатъ. Азъ онзи денъ ви казахъ, че по фонда „Съдебни сгради“, единъ голѣмъ фондъ, за съдебната сграда въ София за сезона намѣрихъ предвидени да се похарчатъ 7 милиона лева. Азъ попитахъ какво значатъ тия 7 милиона лева? Ето ви таблицата—формуляръ, въ която ние сме добавили сега още една дума съ червено мастило — предполагамъ, че онзи, който може да чете таблицата, нѣма да има нужда отъ тая дума, за да я разбере. Напр., за 8-тѣ дванадесетини за 1932/1933 г. кредититѣ по редовния бюджетъ е билъ всичко 3 998 708.666 л. А какво има насреща въ графата, озаглавена „Действителни разходи“? Насреща, г. г. народни представители, имаме 2.510.593.262 л. Какво показва това? Това показва, че сме направили разходъ въ по-малко 790.000.000 л. Това не е истина. Напротивъ, ние сме разходвали повече още 500.000.000 л. Ако се доплатятъ задълженията по сщия отдѣлъ „Разходъ“ до сщщата дата за 8-тѣ дванадесетини, направени за материални нужди, платежни заповѣди, за недоплатени заплати на чиновницитѣ, въ резултатъ, вмѣсто да имаме плюсъ 790.000.000 л., ще имаме минусъ още 450.000.000 л.! Ето ви, г. г. народни представители, единъ примѣръ отъ официална бумажка, за да се разбере начинатъ, по който до сега се е постъпвало: когато държавнитѣ бюджети и смѣткитѣ на фондоветѣ не сж били ажуръ, не сж ни давали картината, отъ тѣхъ се е сждѣло и заключавало, като сж продължавали безконечно ангажментитѣ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Никога по тѣхъ не се е сждило, г. Стефановъ.

Министъръ С. Стефановъ: И по тия работи сме спорили тукъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Вие може да сте спорили, но никой никога не е разбиралъ тия цифри така, както ти искашъ да кажешъ сега.

С. Таковъ (з): „Вие“, не „ти“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

А. Ляпчевъ (д. сг): Никой не е тълкувалъ тия цифри така, както Вие и Вашитѣ приятели искате да изкарате сега. Тръбва да прочетете законитѣ за приключенитѣ бюджети, за да видите какъ става и какъ е било.

Министъръ С. Стефановъ: Да отворя ли дневницитѣ тогава? Азъ съмъ спорилъ по тия въпроси съ Васъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Да, отворете ги и ще видите, че винаги следъ приключването на бюджетитѣ, следъ постъпването на приходитѣ следва и единъ разходъ.

Министъръ С. Стефановъ: Да, следвалъ е и разходъ, но азъ не говоря за приключването на бюджетитѣ и за вземането отъ приключени бюджети.

А. Ляпчевъ (д. сг): Е добре, но който иска да намѣри резултата отъ тия цифри, той тръбва да знае какъ да търси тоя резултатъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ С. Стефановъ: А защо така не търсѣте тия резултати и по фондоветѣ?

А. Ляпчевъ (д. сг): Винаги така сме ги търсили.

Министъръ С. Стефановъ: А защо сте ангажирали фонда „Съдебни сгради“ съ 270 милиона лева, когато постъпленията по тоя фондъ годишно сж били 22 милиона лева и когато само за довършване на съдебнитѣ сгради въ Русе и София държавата тръбва да добави 100 милиона лева?

А. Ляпчевъ (д. сг): За да Ви отговоря, тръбва да имамъ смѣтката.

Отъ мнозинството: А-а-а!

А. Ляпчевъ (д. сг): Безспорно. Азъ не мога да говоря наизустъ. (Възражения отъ мнозинството)

Г. Говедаровъ (д. сг): Така е.

А. Ляпчевъ (д. сг): (Къмъ министъръ С. Стефановъ) Едно мога да Ви кажа само: че вие отъ фондоветѣ вземахте 517 милиона лева.

Р. Василевъ (д. сг): За десетки години вървятъ тия предвидени разходи по фонда „Съдебни сгради“.

А. Ляпчевъ (д. сг): Разбира се.

П. Н. Даскаловъ (нац. л): Зablуждавате българския народъ съ тия смѣтки.

А. Ляпчевъ (д. сг): Извинете ме — нещастие е да се спори съ хора, които не познаватъ въпроситѣ. Тия въпроси тръбва да се изучаватъ.

Министъръ С. Стефановъ: Чиракъ съмъ — признавамъ, г. Ляпчевъ!

А. Ляпчевъ (д. сг): Тамъ е нещастieto, че сте лошъ чиракъ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Ето ви отговора на една аларма, която се вдигна въ много вестници: че на насъ ни били оставили 2 милиарда фондове и не знамъ какво си въ Народната банка. Ето смѣткитѣ на фондоветѣ. (Показва една таблица) Какъ може да се поддържа това въ вестника на партията на г. Ляпчевъ? Четохъ и обясненията. Това бѣ помѣстено и въ в. „Независимостъ“ на г. Смилова и така го бѣха изтълкували като-че-ли сме наследили единъ милиардъ лева въ фондоветѣ и 800 милиона лева държавни приходи въ Народната банка.

П. Стайновъ (д. сг): Върховната смѣтна палата го казва.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Заявявамъ, че нито единъ сантимъ, освенъ 103 милиона лева, не сме използвали.

П. Стайновъ (д. сг): И тѣхъ сте ги изляли веднага.

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ имамъ бюлетина за приключ-

ване баланса на финансовото положение на държавата на 31 януарий, отъ който се вижда, че вие сте взели 517 милиона лева отъ фондоветъ, а когато сте поели управлението на 30 юний 1931 г., намърили сте вземени само 60 милиона лева. Ако искате да говоримъ за тия 2 милиарда лева, за които се приказва, позволете ми да Ви кажа само две думи. Азъ не знамъ тия таблици, които Вие сочите, но азъ знамъ финансовото положение какво е.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Ляпчевъ! После ще Ви дамъ думата за лично обяснение.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Какъ може да се даватъ тукъ такива обяснения, когато имате 2 и $\frac{1}{2}$ милиарда лева приходи по фондоветъ, като почнете отъ фонда „Учителски заплати“, който има приходи въ бюджета си — това не е едно положение отъ вчера или отъ днесъ измислено — и отъ една страна се предвиждатъ постъпленията, а отъ друга страна вървятъ разходите? Какво сме изляли ние? Това сж пера на приходъ и на разходъ по бюджета.

П. Стайновъ (д. сг): Ами фонда „Сждебни сгради“?

Министъръ С. Стефановъ: Тамъ сж 382 милиона лева.

П. Стайновъ (д. сг): Ами фонда „Пощенски сгради“?

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г. Стайновъ.

Министъръ С. Стефановъ: Азъ казвамъ по-едритъ пера. По-нататкъ — „Пенсионенъ фондъ“ — 836 милиона лева, отъ които — това поне се знае — по бюджета сж предвидени 400 милиона лева и толкова постъпили. Допълватъ, се отъ държавата и се плащатъ за пенсии 830 милиона лева — едно бюджетно перо безъ никакъвъ излишкъ.

По-нататкъ друго едно перо отъ 165.700.000 л. — фонда „Обществени осигуровки“, единъ фондъ, който си стои и който е изяденъ въ миналото. Днесъ ние не сме изляли отъ него, слава Богу, нито една стотинка.

П. Стайновъ (д. сг): Кажете тогава отъ кой фондъ сте взели.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нищо не сме взели.

Министъръ С. Стефановъ: Не сме взели нито една стотинка.

П. Стайновъ (д. сг): Но отъ кой фондъ сте взели тогава?

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля!

Министъръ С. Стефановъ: Фондъ „Затворническо дѣло“ — 110 милиона лева; фондъ „Сждебни сгради“ и още нѣкои други.

П. Стайновъ (д. сг): Ние ги оставихме цѣли. Кой ги е излялъ тогава? 517 милиона откъде ги взехте?

Министъръ С. Стефановъ: Ама нали Ви казахъ, че само 103 милиона сме взели.

П. Стайновъ (д. сг): Значи, не е вѣрно, че въ държавното съкровище сте намърили само 13 хиляди лева, както казахте следъ 29 юний 1931 г. Тогава казахте, че въ държавната каса сж ви оставени само 13 хиляди лева.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това показва, че г. Ляпчевъ не знае да чете цифритъ на държавното смѣтководство. Министърътъ на финанситъ ви казва, че отъ фондоветъ сме взели само 103 милиона лева, а г. Ляпчевъ казва, че сме взели 517 милиона лева. Значи, той е единъ невежа, който не знае да чете цифритъ на държавното смѣтководство. Това е заключението.

П. Стайновъ (д. сг): Значи, лъжа е, че сте намърили въ държавната каса само 13 хиляди лева! (Възражения отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Силно звъни)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: (Сочи П. Стайновъ) Той е единъ невежа, който не знае да чете цифритъ на държавното смѣтководство.

П. Стайновъ (д. сг): 13.000 л. сме били оставили! Вие, като министъръ на финанситъ, го казахте.

Т. Тонковъ (з): Вѣрно е.

П. Стайновъ (д. сг): Това не е вѣрно! Лъжа е, че сме оставили 13.000 л., както заявихте на едно публично събрание, г. министре!

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Продължително звъни)

П. Стайновъ (д. сг): Вие заявихте на публично събрание, че сме оставили 13.000 л. Това е лъжа. (Възражения отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: (Къмъ мнозинството) Стига гюрюлтия, г-да! Това Парламентъ ли е? Тия г-да (Сочи сговориситъ) използватъ тая гюрюлтия, за да разправятъ лъжи.

На 30 юний 1931 г., когато дойде новото управление, въ баланса на Българската народна банка е констатиранъ дефицитъ 1.800.000.000 л.

П. Стайновъ (д. сг): Балансътъ е приключенъ съ наличность 29 милиона лева, а вие заявихте въ пресата, че сме оставили само 13.000 л.! 29 милиона лева сме ви оставили. И министърътъ на финанситъ не знае това!

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Стайновъ! Пазете приличие.

П. Стайновъ (д. сг): Министърътъ ме пита.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Вие знаете правилника. Когато искате да говорите, трѣбва да вземете думата.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ никжде не съмъ казалъ, нито въ печата, нито въ Народното събрание, че въ касата на 30 юний 1931 г. имало 11.000 или 15.000 л. Азъ съмъ казалъ, че ние сме приели на 30 юний 1931 г. единъ бюджетъ, за който въ касата на Народната банка е отбелязано — ще ви донеса баланса — че е приключенъ съ 1.800.000.000 л. дефицитъ. (Ржкоплѣскияния отъ мнозинството)

П. Стайновъ (д. сг): А на 30 юний 1931 г. е имало активъ 29 милиона лева.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: На 30 юний 1931 г. имахме за плащане 695 милиона лева чекове, за които нѣмаше стотинка. Трѣбваше да ги платимъ, а нѣмаше една стотинка. Не 13.000 л., а една стотинка нѣмаше. (Ржкоплѣскияния отъ мнозинството)

П. Стайновъ (д. сг): 29 милиона лева активъ е имало. (Възражения отъ мнозинството)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Освенъ това, 450 милиона лева вие изядохте отъ бюджета за 1931 г. — отъ 1 априлъ до 30 юний. Взехте приходитъ на текущата 1931 г., за да покривате вашитъ дефицити до 30 юний 1931 г. Това съмъ казалъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Преди всичко една малка поправка е нуждна. (Тропане по банкитъ отъ мнозинството) Не ви е вѣрна смѣтката за бюджетитъ. Имате грѣшка. Това сж две различни нѣща. Народната банка дава смѣтката на държавното съкровище, а не на бюджетитъ. Тъ сж две различни нѣща.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Държавното смѣтководство при Върховната смѣтна палата и при Българската народна банка констатираше дефицитъ 1.800.000.000 л. и 450.000.000 л. изядени отъ приходитъ на текущата година. Съ дефицитъ сте свършили.

А. Ляпчевъ (д. сг): Народната банка не представлява смѣткитъ на бюджетитъ, а на държавното съкровище. Защо бъркате тѣзи нѣща, които нѣматъ нищо общо?

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

А. Ляпчевъ (д. сг): Вие не умѣете да четете цифритъ. Какво да ви правя?

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

А. Ляпчевъ (д. сг): Нещастие е да се спори съ човѣкъ, който знае само една книга. Още по-голъмо нещастие е да се спори съ хора, които не могат да разбератъ това, което четатъ. (Възражения отъ мнозинството)

Б. Ецовъ (д): Само ти можешъ да четеш!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. Ляпчевъ! Вие сте изобличенъ днесъ. Вие казахте една цифра 517 милиона лева — че толкова сме взели отъ фондовете. Това не е вѣрно. Значи вие сте невежа, вие не знаете да четете счетоводството.

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ казвамъ, че Народната банка не дава бюджетнитѣ резултати, а дава постъпленията въ сѣкровището.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие смѣтате и Учителския Фондъ, и Пенсионния фондъ, които си отиватъ за целта.

А. Ляпчевъ (д. сг): Вие пѣте праздна пѣсенъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие само шашармаджилѣкъ гоните.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! 360 милиона лева отъ тѣзи фондове сѣ общински налози. (Глъчка)

А. Кантарджиевъ (д): (Къмъ А. Ляпчевъ) Държавенъ съдъ за васъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Разбира се, хайде де!

А. Кантарджиевъ (д): Държавенъ съдъ би трѣбвало да има. И сега не е късно.

А. Ляпчевъ (д. сг): Това ви е аргументътъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

П. Стайновъ (д. сг): Това е шашарма отъ година и половина. Защо стоите? Дайте ни подъ съдъ? Защо се боите?

Ж. Маджаровъ (з): (Къмъ министъръ С. Стефановъ) Единъ въпросъ вѣрно ли е, г. министре — азъ питамъ Васъ — че г. Буровъ, като министъръ на външнитѣ работи, когато си отива отъ министерството следъ 21 юний, е попиталъ счетоводителя, колко сѣ останали въ безотчетния фондъ. И той му казалъ: „10 л.“ — „Дай ги на разсилния бакшишъ отъ мене“ — казалъ г. Буровъ. (Рж-копльскания отъ мнозинството)

Министъръ С. Стефановъ: Не зная.

Н. Кемилевъ (д. сг. Ц): Съ тоя помощникъ (Сочи Ж. Маджаровъ) ще спасите финансова България!

А. Ляпчевъ (д. сг): (Къмъ Ж. Маджаровъ) Азъ нѣщо повечко ще Ви кажа. Азъ внесохъ 4.000.000 л. отъ безотчетния фондъ въ държавното сѣкровище. Никой другъ министъръ не е направилъ това.

Ж. Маджаровъ (з): За васъ не се отнася.

А. Ляпчевъ (д. сг): Моля ви се. Когато азъ трѣбваше да си отида на 29 юний, помолихъ г. министъръ-председателя сега, тогазъ министъръ на вътрешнитѣ работи, да плати недоплатенитѣ смѣтки отъ фонда въ размѣръ на 83.000 л.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ С. Стефановъ: Г. Ляпчевъ! Моля Ви се. Азъ никого не прекъсвахъ. Тукъ нѣма да разправяме миналото.

П. Стайновъ (д. сг): Вашиятъ съветникъ Жеко Маджаровъ сериозни въпроси задава!

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля ви се, г. г. народни представители! Председателството съобщава, че не е въ положение да продължава заседанието. Ако продължава така, ще вдигна заседанието.

Министъръ С. Стефановъ: Ще го продължимъ утре.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Що значи това? Това Парламентъ ли е?

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Другъ голѣмъ фондъ, който влиза въ тѣзи милиарди... (Глъчка въ лѣвицата) Моля ви се, г-да. Най-после трѣбва да разберемъ, че сме въ Парламентъ. Какъ така? Иначе ще вземемъ мѣрки.

Въ тѣзи голѣми милиони, които е наследило 21-юнското правителство, 360 милиона лева сѣ общински налози. Тѣ си иматъ мѣсто. По-нататъкъ, 64 милиона лева сѣ заеми на общини за водоснабдяване и пр.; 665.700.000 л. сѣ „Обществени осигуровки“, както казахъ преди малко; 110 милиона лева общински пѣтица, 110 милиона лева персонални добавки по желѣзницитѣ — едри бюджетни пера, да не ги чета — други 105 милиона лева, 110 милиона лева гарн, пристанища и други цифури, все едри бюджетни пера. Отъ всички тѣзи 2½ милиарда лева, съ които се изнесе, че си е послужило днешното управление, вие сме използвали само 103 милиона лева.

П. Стайновъ (д. сг): Оставени отъ насъ. (Възражения отъ мнозинството)

К. Кориковъ (д): Чухте ли?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: (Къмъ П. Стайновъ) Съ вашитѣ дефицити 1.800.000.000 л. Ето единъ професоръ, който не се срамува да говори. И това било професоръ! Дефицитъ 1.800.000.000 л., а оставени били 103 милиона лева!

Министъръ С. Стефановъ: Ето защо, г. г. народни представители, да мислемъ на въпроса, който трѣбва да ни занимае — сериозниятъ въпросъ — въ какво положение се намиратъ днесъ държавнитѣ финанси, не вече счетоводно, а съ касово приключване. Тамъ влизатъ и сегашнитѣ, и миналитѣ използвани странични сръдства по единъ начинъ, който може да бжде провѣренъ, защото мене не ме интересува държавното смѣтководство, а ме интересува касата на държавното сѣкровище, отъ която търсимъ сръдства да платимъ. Тамъ влизатъ всички бюджетни и небюджетни постъпления, а отъ тамъ — единственъ източникъ, останалъ днесъ — се удовлетворяватъ и държавни, и обществени, и всѣкакви нужди. Приключването за първитѣ 9 месеца отъ бюджета за 1932/1933 г., по което азъ правихъ докладъ предъ Министерския съветъ — днесъ имаме вече приключване и за двата месеца, ще ви го дамъ и него — има следното положение.

По редовния бюджетъ и слѣтитѣ фондове — 4½ милиарда лева; по Главната дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата — 1.045.294.000 л. Всичко предвидено за 9-тѣ месеца — 5.545.294.500 л. Това е предвиденото.

Постъпили по редовния бюджетъ и слѣтитѣ фондове къмъ него за 9 месеца — 3.646.899.665 л., или осъществени сѣ 81% приходи сръдно — прѣки, косвени, и всичко. По Главната дирекция на желѣзницитѣ — 912.494.000 л. Или всичко постъпило за 9 месеца, заедно съ бюджета на желѣзницитѣ, 4.559.394.548; или осъществени постъпления 87% — сѣ 13% по-малко, отколкото сѣ предвидени по бюджета за 1932/1933 г.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Колко е общата сума?

Министъръ С. Стефановъ: После ще говоря за цѣлия бюджетъ. Това е за 9 месеца; това е основата и слѣдъ туй нанасяме за цѣлия бюджетъ. — Или, общо, предвидени сѣ за 9 месеца приходи 5.545.294.500 л.; постъпили за 9 месеца — 4.559.394.548; или въ по-малко 985.252.000 л. Това не сѣ никакви уйдурдисани смѣтки; това сѣ смѣтки, които отговарятъ на действителнитѣ постъпления въ държавното сѣкровище.

До тукъ, г-да, е счетоводното обяснение. Сега ви давамъ касовото обяснение, за да се види каква е разликата между бюджетното и касовото. За слѣтитѣ 9 месеца бюджетътъ се е подпомогналъ съ извънредни източници: печалба отъ насичане сребърни монети — 100 милиона лева; заети отъ фондовете — 103 милиона лева; отъ блокираната смѣтка на Вато — 60% левове; макаръ че тѣ не сѣ помощъ за минали години, но касово ги вписвамъ, защото цѣлиятъ разходъ стѣ насреща въ бюджета, за да бжде напълно изправенъ въ касовото приключване, което правя, за да не мога да бжда обвиненъ, че фалшифицирамъ.

П. Стайновъ (д. сг): Правите единъ новъ заемъ съ тѣзи блокирани суми на Ваго.

Министъръ С. Стефановъ: Е, ние съ заеми живѣемъ! Не правимъ заемъ.

Съ разни други още — 95.400.958 л.; или всичко — 577.300.958 л. Или всичко касови срѣдства — 5.136.695.206 л. Разходната частъ за 9 месеца. По редовния бюджетъ е предвидено да се изразходватъ 4.498.547.250 л., по бюджета на желѣзницитѣ и пристанищата — 975.000.000 л., или всичко — 5.473.547.250 л.

Извършени разходи за сѣщитѣ месеци — 5.418.203.558 л., или извършени разходи въ по-малко — 55.343.692 л. Макаръ че въ два месеца напредъ имаме 268 милиона лева въ по-малко извършени разходи, но понеже презъ последния месецъ, декемврий, трѣбоваше да изплатимъ пенсиятѣ за изслужено време, които, заедно съ инвалиднитѣ пенсии, възлизатъ, за едно тримесечие, на 380—390 милиона лева, то тази икономия, която е била постигната при ескекутирането на бюджета до тая дата, става малка, вследствие на този голѣмъ, последенъ платежъ на декемврий 1932 г. на пенсиятѣ за 3 месеца.

П. Стайновъ (д. сг): За 3 месеца пенсиятѣ не бѣха платени.

Министъръ С. Стефановъ: На 31 декемврий пенсиятѣ бѣха напълно платени, г. Стайновъ; сега, за сегашното тримесечие, не сѣ платени, но тогава бѣха платени.

Г. г. народни представители! Сега следва обяснението, което трѣбва да се даде, за да бжде ясно положението.

Неизплатени разходи за сѣщото време — това е счетоводно; неизплатени заплати — 700.000.000 л.; неизплатени веществени и други разходи — 544.319.000 л., или всичко...

П. Стайновъ (д. сг): Платежни заповѣди.

Министъръ С. Стефановъ: ... неизплатени разходи — 1.244.319.000 л., открити до 31 декемврий. Това е вече касовото приключване, за да се види истинското положение за тия 9 месеца.

По-нататък. Извършени разходи за сѣщитѣ 9 месеца по бюджета — 5.418.203.558 л. Постѣпили приходи за сѣщото време — 4.559.394.248 л. Или очертава се единъ бюджетенъ недостигъ отъ 858.809.310 л. Този недостигъ следва да бжде увеличенъ касово още съ сумата 863.160.452 л. — задължения, които трѣбваше да се плащатъ за аршерета. Както казваме съ какво сме подпомогнати, тъй и тукъ казваме пъкъ какво сме платили за миналото; тѣзи 863.160.452 л. сѣ изсмукани отъ постѣпленията на текущия бюджетъ. Или всичко касовъ дефицитъ — 1.721.969.762 л. Приспадатъ се сумитѣ, съ които бюджетътъ презъ сѣщото време се е подпомогналъ — това, което ви прочетохъ преди малко — 577.300.958 л., и се получава действителенъ касовъ дефицитъ 1.144.668.804 л.

Разходи за 9 месеца по бюджета — 5.418.203.558 л.; разходи за 9 месеца извънъ бюджета — 863.160.452 л., както ви казахъ, или всичко касови разходи 6.281.364.010 л.

На тая база, г. г. народни представители, е съставенъ и проектътъ на приключването — както обикновено се прави, колкото за да се има идея за цѣлата година — на бюджета за 1932/1933 г.

П. Стайновъ (д. сг): Това е на януарий.

Министъръ С. Стефановъ: Какво ни показва този проектъ? Той ни показва единъ касовъ дефицитъ отъ 1.294.000.000 л. Обяснението върху него е следното. Подпомогнати сме се съ минали приходи въ размѣръ на 203 милиона лева; като се добавятъ къмъ тѣхъ и 60-тѣ на сто левове, които сега не плащаме, а ги използваме временно — поради което г. Стайновъ казва, че правимъ заемъ — ставатъ 577 милиона лева. Платили сме срещу това 860 милиона и толкова минали задължения. Следователно, като спаднемъ всичкитѣ подпомагания, даже и 60-тѣ на сто, левоветѣ, за които говори г. Стайновъ, пакъ сме платили около 300 милиона лева за смѣтка на минало време. Това е действителното, истинското и правилното обяснение на единъ бюджетъ.

Минавамъ, г. г. народни представители, къмъ едно друго обяснение, което е вече много по-важно, откъдето тия сухи цифри, които ви четохъ.

Ако само така би било положението, както го прочетохъ — само 1 милиардъ и 200 милиона лева дефицитъ — да го хранимъ съ медъ. Но не е така. Азъ специално за себе си съмъ скептикъ и не мога да вземамъ база за бж-

дещъ бюджетъ отъ тия цифри, които ви чета, при тоя дефицитъ, който ви казахъ, и при тия постѣпления, отъ тая година или които ще получимъ до края на приключването текущата финансова година.

Отъ тѣзи разяснения, г. г. народни представители, се вижда, че действителното постѣпление е кръгло 6 милиарда лева. Значи, бюджетътъ подчертава отсега още единъ дефицитъ, възлизашъ на 1 милиардъ и 300 милиона лева. Голѣмиятъ въпросъ, г. г. народни представители, за всѣки единъ, който трѣбва, както казахъ преди малко, да бжде елементарно предвидливъ, е въпросътъ: можемъ ли ние да вземемъ тази цифра за база и да правимъ бюджета върху нея? Азъ отговарямъ отсега, като не се страхувамъ, че ще побързатъ да ми направятъ бележка: какъвъ бюджетъ ще правите вие, когато не можете да свържете двата края? Азъ оперирамъ съ една действителностъ, която не е по моитѣ сили да измѣнявамъ съ никакви закони и реформаторства. Нека да бждемъ наясно. Тоя е въпросътъ, за който азъ преди малко ви говорихъ: различната стопанска и финансова конюнктура и нейнитѣ резултати, изразени въ цифри — не въ приказки, а въ цифри. Ето защо, г. г. народни представители, ние, обсъждайки положението, колкото и отъ тукъ (Сочи мнозинството), и отъ тукъ (Сочи опозицията), и отъ вънъ да се препоръчва: рѣжете — едни казватъ: „Рѣжете съ ножъ“, други казватъ: „Рѣжете съ брадва“ — и искатъ да правимъ съкращения, намираме, че не е така лесна работа да правимъ съкращения тъй, както се препоръчва отъ всѣкъде. Нека вземемъ поотдѣлно ресоритѣ на управлението и да се попитаме: къде можемъ да направимъ голѣмитѣ съкращения? Въ нашия бюджетъ има два голѣми бюджета: това сѣ бюджетитѣ на войната и на просвѣтата. Нима ние, които днесъ нищо не даваме и нищо не сме давали въ близкитѣ години за нашата армия — единствената оора на държавата — можемъ днесъ да я рѣжемъ? Какви икономии можемъ да правимъ тамъ? Казахъ го и она денъ предъ търговскитѣ съсловия: можемъ да направимъ една съществена икономия, но е могло и е трѣвало да се направи малко по-рано отъ единъ другъ голѣмъ бюджетъ: тоя бюджетъ е на просвѣтата. Защото, следъ като въ 1918 г., за нещастие, съкратиха България, безъ съмнение нямъ трѣбоваше да ни стане ясно, оттогава и до днесъ каква просвѣтна политика да водимъ — една друга просвѣтна политика, която да отговаря на днешката България, на днешкашнитѣ ѝ нужди и на нейнитѣ възможности. Направи ли се такава нѣщо? Ето, г. г. народни представители, единъ голѣмъ ресоръ, където би могло да се направи нѣщо, колкото и да се казва, че не бива да бждемъ регресси и консерватори и че тамъ не трѣбва да рѣжемъ. Тогава какво да говоримъ за онези бюджети, съ по 100—200—300 милиона лева? Не е ли налице, г. г. народни представители, фактътъ, че миналата година рѣзахме значително, къмъ 700—800 милиона, и предвидихме нови приходи съ реални резултати къмъ 400 милиона лева, и то въ такива трудни времена? Може ли така, г. г. народни представители, да не се прецени и вземе подъ внимание, че въ такива времена на изнеможване на държавата и на стопанство въ година и половина сме направили една решителна стѣпка и сме направили икономия надъ 1 милиардъ лева? Каквито пертурбации би могло още да се направятъ, ще ги направимъ. Но никой да не мисли, че тѣ биха могли да сведатъ нашия бюджетъ да отговаря на реалнитѣ си приходи, каквито се очертаватъ занаяпредъ. Всѣки, който приема и защитава тая теза, всѣки, който днесъ произнася несъстоятелнитѣ думи: „Да стабилизираме държавнитѣ финанси“, нѣма представа какво е положението. Никога азъ тѣзи думи нѣмамъ куража да ги произнасямъ, а още по-малко днесъ бихъ се нагърбилъ съ тая задача.

Но вие ще ме попитате: ами вашата отговорностъ? Моята отговорностъ и тази на правителството се простира Дотолкова, доколкото съ спокойна съвѣсть можемъ да направимъ това, което при нашата действителностъ, при нашитѣ условия и при нашитѣ възможности може максимумъ да се направи. Ние имаме куража да поемемъ отговорността за нашитѣ дѣла, безъ да държимъ смѣтка дали ще бждемъ приятни на тогава или онотогава. Прави ли това днешното правителство, прави ли го днешниятъ финансовъ министъръ? Кой ще отрече, че това не се прави? Не бѣше ли първата ни стѣпка, г. г. народни представители, въ посока на заздравяване финансовото положение на държавата и уреждането въпроса за пенсионния фондъ, за който азъ внесохъ законопроектъ, който стана законъ, и по който азъ ноехъ всичката отговорностъ? Не се ли коригира съ него законътъ за пенсиятѣ и не признахте ли вие всички, че това бѣше една стѣпка решителна и справедлива? Не се

ли продължава в този дух, г. г. народни представители! Ако ние направимъ едни чрезмърни съкращения, вие ще викате: хвъргате хората на улицата, безъ да сте се погрижили за тях!

С. Димитровъ (раб): Но колкото и да се мъчите да закърпите, основитѣ сж изгнили.

Министъръ С. Стефановъ: Малко сж изгнили. Ще се помъчимъ да ги закърпимъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Отъ тѣхно гледище — да, гнили сж.

Министъръ С. Стефановъ: Ето защо, г. г. народни представители, следъ тия малки обяснения, които ви давамъ, азъ не желая да влизамъ въ повече подробности. Но вие едно трѣбва да разберете: че усилията въ едно направление сж направени. Вмѣсто ние да влизаме въ ролята на обвинители и да казваме: „Отъ тогава, откогато настѣпиха проявленията въ нашия държавенъ, финансовъ и стопански животъ за тая криза, кжде е стѣпката, която вие, нашитѣ предшественици, направихте въ туй направление, за единъ сантимъ икономия“, днесъ тѣ ни атакуватъ: „Вие, които докарахе положението до тоя край, днесъ си носите отговорнитѣ, ние нѣма да ви помогнемъ“.

Г. г. народни представители! Азъ ви изправихъ предъ исторически отговорности съ тия обяснения въ качеството си на министъръ на финанситѣ, и бихъ желалъ да чуя обяснения по това, което казахъ и при второто четене на законопроекта, за да виля дали азъ преиначавамъ положението и дали, отъ гледище да търся облекчение за себе си и за правителството, азъ представямъ нѣщата и положението не така, както сж.

Чухъ отъ тукъ да ми се казва, пъкъ и отъ вѣнъ съмъ ималъ случай да ми се казва: „Нима, г. Стефановъ, положението е толкова тежко? Нима?“ Всѣки день слушамъ тия думи. Тогава, г. г. народни представители, не е ли ясно, предъ тази голѣма задача, която стои предъ насъ, предъ правителството, предъ Парламента, предъ Народното събрание, че държавата трѣбва да живѣе, че ние трѣбва да правимъ всичко, което е възможно при днешната действителност, за да ѝ осигуримъ тоя животъ? Нима за разрешението на тоя голѣмъ въпросъ, който е сложенъ, отъ който никой не може да манкира, да бѣга, всички не носимъ отговорностъ? Всички ще носимъ отговорностъ.

При обясненията, които ви дадохъ, г. г. народни представители, става ясно, че само съ рѣзане ние не ще сме въ състояние да сведемъ бюджета на 5¹/₂ милиарда лева, заедно съ бюджета на желѣзницитѣ, както се очертаватъ действителнитѣ приходи за предстоящата година, при очертаващитѣ се перспективи.

Г. г. народни представители! Вие трѣбва да си представите ясно какво ще бжде положението на нашия стопански животъ при тия девизни ограничения, които се налагатъ, които сж една беда, една тежестъ, която на всѣкиго другиго може да бжде вмѣнена въ грѣхъ, но не и на днешното управление, на насъ. Казвамъ отчасти, но въ по-голѣмата ѝ частъ ще я припишемъ на общитѣ свѣтовни условия, които никой не е въ състояние да измѣни.

Г-да! Азъ казахъ „отчасти“, а г. Стайновъ се смѣе. Защо?

П. Стайновъ (д. сг): Защото, когато ние разправяхме сжщото, ония отгатакъ (Сочи мнозинството) дигаха гюрюлтия. Кажете имъ го, да го чуятъ. Едно време и ние сжщото разправяхме тукъ. Това, което Вие казвате, е вѣрно.

Министъръ С. Стефановъ: Четохъ, благодаря. Зная, че е така.

Г. Говедаровъ (д. сг): Това, което казвате, е право; но отъ тамъ (Сочи мнозинството) не чуватъ.

А. Циганчевъ (з): Два заема за три години!

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Ето кжде е голѣмата отговорностъ. Не можеше едно управление, което добиваше всѣка година по 6 милиарда девизи . . .

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Властѣта лѣкува демагозитѣ.

Ж. Маджаровъ (з): За да се задържите на властъ, продадохте цѣла България.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Властѣта лѣкува демагозитѣ.

А. Циганчевъ (з): Цѣла България продадохте.

Министъръ С. Стефановъ: Не можеше, казвамъ, да бжде оправдано едно правителство, което, следъ като е имало презъ единъ периодъ отъ нѣколко години най-малко по 6 милиарда постѣпления отъ девизи годишно, следъ като е вземало милиарди — отъ които, признавамъ, че половината трѣбваше да отидатъ за всевъзможни други работи — не можеше да остави държавата безъ сантимъ девизи и съ такива грамадни задължения въ чужди платажни срѣдства. Ние днесъ трѣбва да задоволяваме вътрешни нужди съ едни постѣпления въ размѣръ само на ¹/₄ отъ по-раншнитѣ, и да изплащаме минали задължения. Ние заваримхе, г. г. народни представители, годишни ангажменти въ чужди девизи за държавни и обществени нужди надъ единъ милиардъ и половина лева. Ние днесъ сме свели тѣзи нужди на не повече отъ 300—400 милиона лева за държавнитѣ сервиси и ги ограничаваме до максимумъ, за да не правимъ ангажменти нито за сантимъ. Защото добре разбираме, че не можемъ да направимъ друго въ това направление, освенъ да ограничимъ до максимумъ не, азъ казвамъ да ограничимъ абсолютно нуждитѣ държавни и обществени и колкото постѣпления има отъ износа, да ги туримъ въ разположение на стопанския животъ.

Може ли да бждатъ оспорвани, г. г. народни представители, тѣзи обяснения, които азъ ви давамъ, при тѣзи цифри; може ли да се възразява, не трѣбва ли да се държи смѣтка за тѣхъ, когато ми се развиватъ днесъ тукъ теории за нови данѣци, за нови тежести? Дайте възможностъ да съживимъ живота, казва се.

Б. Смиловъ (нац. л. о). Нѣма да дадете бюджетъ съобразно нуждитѣ на държавата и не можете.

Министъръ С. Стефановъ: Г. Смиловъ! Азъ казахъ това, че не можемъ. Васъ Ви нѣмаше, бѣхте навѣнъ.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Азъ Ви чухъ, че не можете да дадете бюджетъ въз основа на приходитѣ на държавата. Добре, много добре вървите!

Министъръ С. Стефановъ: Г. Смиловъ! Азъ го казахъ. Азъ съмъ предостатъчно откровенъ и искренъ въ моитѣ обяснения.

И. Драгойски (д): За да може да се даде бюджетъ, искатъ се нови приходи.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Какъ можете да давате бюджетъ по-голѣмъ отъ онова, което може да се получи? То ще бжде дефицитъ. Нѣма нужда да бждете финансистъ, за да го разберете. Финансовиятъ министъръ въ настоящия моментъ ви прави декларация, че ще ви даде бюджетъ по-голѣмъ, отколкото държавата получава. Това е важно.

Министъръ С. Стефановъ: Ще дойда да се дообясня.

Н. Стамболиевъ (з): Само че при положение, че дефицитътъ отъ 2 милиарда лева, който завари Народниятъ блокъ, трѣбва да се покрне.

П. Стайновъ (д. сг): Не си прочелъ нито единъ балансъ на банката.

Ж. Маджаровъ (з): Вие ги четохте и затова докарахте работитѣ до това положение!

Н. Стамболиевъ (з): Чель съмъ ги. Но такива баланси се създадоха презъ управлението на Сговора, че не само ние, но и финансовиятъ министъръ не може да ги разбере.

Ж. Маджаровъ (з): Г. министре! Единъ въпросъ . . .

П. Стайновъ (д. сг): Финансовиятъ съветникъ на финансовия министъръ!

Ж. Маджаровъ (з): Можеше ли да бжде днешната стопанска и финансова конюнктура сжщата, ако не бѣше направена валоризацията въ 1926 г. така, както сговориститѣ я направиха?

Министъръ С. Стефановъ: Г. Маджаровъ! Сжщата не можеше да бжде, но щѣше да бжде значително по-добра.

Н. Стамболиевъ (з): (Къмъ сговориститѣ) Народътъ ви е осъдилъ въ своето съзнание.

П. Стайновъ (д. сг): Направете избори и ще видимъ! (Възражения отъ земеделцитѣ)

Н. Стамболиевъ (з): Ако е нуженъ съдъ, какъвъ по-голъмъ съдъ отъ народния съдъ?

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Страшна ни се вижда картината по бюджета така, както азъ ви я очертахъ — че ние не можемъ да разчитаме на едни действителни приходи при днешнитѣ данъчни облагания. Този бюджетъ не може да бжде по-голъмъ отъ 5 и половина милиарда лева за следващата година, безъ нови приходи.

Другъ единъ проблемъ, много страшенъ, предъ който ние сме изправени и който ни загрижва и за който азъ направихъ апелъ предъ стопанскитѣ съсловия за помощъ, защото това е основата за живота на стопанството и за живота на държавата — е платежниятъ балансъ. Какъ можее вие, г. г. народни представители, да ми правите такава критика по този законопроектъ, ако на васъ не ви е ясно поне оную положението, което всѣки трѣбва да го знае, безъ да борави съ нѣкаква икономика или нѣкакви финанси, за размѣра на данъчнитѣ постѣпления днесъ? Какъ може да не се изхожда отъ тази база и отъ тамъ да се теглятъ заключенията за оня стопански животъ, отъ който чакаме данъци, за да осигуримъ живота на държавата? Даваме ли си ние отчетъ и какъ могатъ да се правятъ сериозни критики при такова едно положение, при което трѣбва да задоволяваме стопанскитѣ нужди, при този ограниченъ режимъ, съ 100 милиона лева постѣпления, да скърпаме месецъ февруарий и да раздадемъ за стопанскитѣ нужди само 43 милиона лева и още да не сж трѣгнали хората по улицитѣ да се бунтуватъ? Защото като имъ обясняваме, стопанскитѣ съсловия разбираатъ, понеже у тѣхъ има несравнено по-голъмъ моралъ човѣшки, ако щете и общественъ, и много по-голъмо чувство на отговорностъ предъ своята земя, отколкото у подлитканстващия свѣтъ въ България. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

П. Стайновъ (д. сг): Да го чуятъ тѣзи, които сж чужди на тия съсловия!

Министъръ С. Стефановъ: И затова, г. г. народни представители, азъ държа отъ това мѣсто (Сочи министерската маса) да изкажа моята преголъма благодарностъ къмъ представителитѣ на стопанскитѣ съсловия, за сегнати днесъ тѣй, както вкогажъ досега, които съ малкото обяснения, които имъ дадохъ, ме разбяха напълно, безъ разлика на партия и на съсловия и безъ разлика на положение. Нѣщо повече, г. г. народни представители, азъ чухъ обяснения, които ме поразиха, особено една речъ отъ представителъ на занаятчинитѣ, когото не познавамъ, г. Теодосиевъ. Трѣбваше да стана да го разпѣлувамъ за здравитѣ мисли, които чухъ отъ единъ български гражданинъ, който не прави политика, но у когото има съзнание и чувство на отговорностъ, стократно по-голъмо отъ това на всички партии и Парламентъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Г. Говедаровъ (д. сг): Теодосиевъ е сговористъ.

П. Стайновъ (д. сг): Радикалъ.

Нѣкой отъ земеделцитѣ: Сигурно е земеделецъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Не е земеделецъ. Сговористъ отъ радикалски произходъ.

П. Стайновъ (д. сг): Затова говори умно, защото е сговористъ.

С. Таковъ (з): Ха, тѣй да бжде! Вие да бждете прави!

Н. Стамболиевъ (з): Съжалявате, че не е народнякъ!

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Още веднѣжъ повтарямъ: народното представителство и Парламентътъ трѣбва да държа съ смѣтка и да бждатъ много внимателни къмъ всички прояви и обяснения, които се даватъ по този проблемъ. Ние не можемъ да подпомогнемъ съ видоужнитѣ срдѣства, които, казвамъ, нѣкой не

може да увеличи. Ограниченията за държавнитѣ нужди сме свели до нула; отъ днесъ нататъкъ задоволяването имъ го абсолютно изоставяме. Ние не можемъ да направимъ ценитѣ на нашитѣ експортни артикули по-голъми, за да получимъ единъ по-голъмъ контравалоръ отъ девизи, та да задоволимъ всички нужди и да имаме по-голъмо спокойствие въ стопанския животъ, откъдето ще чакаме данъци. Всички препорѣжки, които слушахъ и вътъ, и тукъ, нѣматъ никакъвъ практически смисълъ, ако биха се възприели. Азъ слушамъ много рецепти. Едни казватъ: вземете девизитѣ отъ зърненитѣ храни за държавни нужди, дайте другитѣ девизи отъ останалитѣ производства на стопанството. Свободно ще се продаватъ, то ще си ги вземе. Така било въ Ромъния, казваше г. д-ръ Георгиевъ, ако се не лѣжа.

Г. г. народни представители! Много съблазнителна формула, но ние трѣбва да си я представимъ какъ ще се изрази въ нашия животъ и дали ще ни донесе по-голъмо спокойствие или ще внесе по-голъмъ смугъ и недоволство, за което ще трѣбва да се държи смѣтка. Нима ми е приятно да ходя въ Народната банка отъ сутринъ до вечеръ? Тамъ, където въ продължение на 8 години не зная колко пѣти е стѣпвалъ министъръ, а азъ си губя времето и съвмѣстно съ онѣзи нещастници въ банката, които стоятъ винаги до 12 ч. вечерта. Имате ли идея какво се прави въ Народната банка, за да може съ една малка питка да се нахрани цѣлото народно стопанство и да се задоволятъ държавнитѣ нужди съ $\frac{1}{2}$ часть отъ постѣпленията на миналото въ девизи, които е имало преди 2—3 години? Имате ли представа, г. г. народни представители, каква е тази задача, когато всѣки идва и казва: „Какво? Нима Вие ще оставите страната безъ филми; нима това не е отъ първа необходимостъ, нима онова не е отъ първа необходимостъ?“ — всичко все отъ първа необходимостъ! Има една необходимостъ, отъ която ние нѣма да се отклонимъ: ще задоволяваме на първо мѣсто нуждитѣ отъ сурови материали, малко търговията и други нѣкои нужди, за да не спремъ живота и производството. Държавата ще я ограничимъ до минимумъ. Това, което има, то се разпредѣля. Ако днесъ сме го свели до 40—50% отъ миналитѣ контингенти, можемъ да отидемъ и до 25%. Ще си наложимъ и други ограничения, но нѣма да прибѣгнемъ до другото — да опростаимъ монетата, да предизвикаме революция и да отидемъ въ пропастъта. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството и нѣкой сговористи) Това нѣма да направимъ.

Н. Стамболиевъ (з): Гледайте какъ се смѣе. (Сочи П. Стайновъ)

Г. Говедаровъ (д. сг): Ние сме българи, не сме партизани и преди васъ ще ржкоплѣскаме на такива работи.

Н. Стамболиевъ (з): Петко Стайновъ, напр., неискрено ржкоплѣска.

К. Кораковъ (д): Ще ржкоплѣскаете и даже хоро ще играете!

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Какво ще стане, ако ние приемемъ рецептата да задържимъ валутата отъ едни артикули за държавата, а останалото да дадемъ свободно за вносъ? Практически тя ще се изрази въ това, че срещу износа отъ България, който се извършва главно отъ нѣколко души — а ние знаемъ, че въ България тѣ сж 5—6 фирми, говоря за голѣмитѣ експортѣри — тѣ ще иматъ валута въ рѣцетѣ си и който я взема отъ тѣхъ, той само ще внася. Тогава нѣма да се разправяме съ всички нуждаещи се търговци, индустриалци и еснафи, както е сега, макаръ и много трудно, по малко нѣщо да даваме на всѣкиго. Можете ли сега да си представите какво ще бжде, ако възприемемъ тази рецепта? Друга една рецепта: „Защо ограничавате, казватъ, всички ония, които иматъ кредити въ странство и могатъ да направятъ вносъ, безъ да искатъ девизи отъ Народната банка?“ На пръвъ погледъ сжщо много съблазнителна рецепта. Г. г. народни представители! Има ли нужда да ви приведа примѣри, за да видите колко скъпо платихме тази отстъпка, която направихме — азъ имамъ куража да я впиша като мой грѣхъ — като се вслушахме въ първитѣ дни въ мнението, казано отъ стопанската конференция? Виждамъ тукъ г. Ради Василевъ, ако се не лѣжа, той присѣтствуваше, а сжщо и други, не помня кой,

Р. Василев (д. сг): Коя конференция? За вноса и износа ли?

Министър С. Стефанов: Въ Кооперативната банка. — Тамъ поискаха да не сме правили ограничения, поискаха да дадемъ свобода на ония вносители, които не искали девизи отъ Народната банка. И какво стана, г-да? Всички, които направиха внос, или трѣбваше да контрабандиратъ банкноти отъ България, или трѣбваше да направятъ задължения въ странство, като мислѣха, че този режимъ е времененъ, че тази работа ще се оправи — ние сме свикнали отъ войната насамъ да гледаме много леко на тази работа — и впоследствие, при изравнение на сметките на Народната банка съ банкитѣ на другитѣ държави, нашитѣ авоари ги прихванаха навсѣкѣде, и за тия, които не вървѣха изъ царския пѣтъ, които не искаха девизи отъ банката, които имали голѣми кредити, трѣбваше да платимъ 100%. Примѣръ. При предпоследния търгъ въ Чехия ние очаквахме едно завѣрzenie отъ 90.000.000 л., обаче Чехската народна банка ни завѣри само съ 18.000.000 л., а задържа 72.000.000 л. за задължения на българци, които направиха отъ Чехия вносъ.

Всички тия рецепти, г. г. народни представители, иматъ своя смисълъ само при едно положение, само при една предпоставка — ако въ другитѣ страни, съ които ние търгуваме, нѣма сѣшитѣ ограничения, ако тамъ режимътъ е свободенъ и ако вносителътъ, който има банков кредити, не е длъженъ да посрѣща, както ги наричатъ тамъ, външни девизи, а не вътрешни, т. е. девизи, които се образуватъ отъ експорта отъ съответната страна. Въ края на краищата, г. г. народни представители, на всички теории и мнения азъ има да отговоря по единъ начинъ; каквито форми и формули да измислимъ, една е формулата — че по каквито пѣтици и да правимъ вносъ, ние имаме единъ източникъ да го покриваме, а той е контравалюрътъ на нашия експортъ. Никой съ вътрешни мѣрки не може да направи този контравалюръ по-голѣмъ. А нашата грижа е този малък контравалюръ да го разпредѣлимъ правилно, въпрѣки всичкитѣ негодувания, въпрѣки всичкитѣ ругатни, въпрѣки всичкитѣ недоволства, които има, за да можемъ по възможност да дадемъ на всички, макаръ и по малко, защото иначе външната и вътрешната търговия ще се концентрира само въ нѣколко рѣще и тогава протеститѣ и недоволствата ще бѣдатъ несоравнено по-голѣми.

Г. г. народни представители! Ето голѣмиятъ проблемъ, отъ който трѣбва всички да се стреснемъ; проблемъ, който е основата на нашия стопански животъ, отъ кѣдето очаква ресурси бюджетътъ. Това е платежниятъ балансъ такъвъ, какъвто азъ ви го представявамъ. Не е г. г. народни представители, по волята ни на днешното или което и да е правителство да увеличи размѣра на девизитѣ повече отъ контравалюра отъ експорта. Отъ тамъ и всичкитѣ логически последици, стѣснения и т. н. Отъ тамъ и всичко онова, за което ви говорихъ преди малко и за бюджета.

Г. г. народни представители! Не само прѣкитѣ данѣци ще намалѣятъ. При новата конюнктура вие ще трѣба да имате предъ видъ, че ще намалѣятъ и косвенитѣ данѣци, които сѣж отъ прѣка зависимостъ отъ вноса, износа и консомацията. При това ограничение девизно, при двойно и повече намаленъ вносъ и износъ, представлявате ли си вие положението на вътрешния обмѣнъ, сковаването на живота и какви приходи ще може при това положение на стопанството да очакваме? Следъ всички тия обяснения, г. г. народни представители, азъ мога само едно заключение да тегля, че само по пѣтя на радикалнитѣ бюджетни съкращения, безъ да се правятъ пертурбации и по нѣтъ на търсенето нови приходи трѣбва да се върви и да се действа много смѣло, да се поематъ отговорности, за да може да се разреши задачата. Тая задача има да разрешава днесъ Парламентътъ. Тая задача има да разрешаватъ днесъ политическитѣ партии — правителството и народното стопанство.

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Чакаме бюджетитѣ.

Министър С. Стефанов: Азъ ви казахъ, че преди въпроса за бюджета стои девизниятъ въпросъ. Тукъ ние трѣба да бѣдемъ наясно.

Г. г. народни представители! Почти всички оратори тукъ казаха, че съ тѣзи голѣми облагания ние сме щѣли да затруднимъ не, а да убиемъ нашата индустрия. И азъ съмъ индустриалець. Азъ имамъ предъ себе си изложението на индустриалцитѣ. Макаръ и да се съгласиха, все имъ се ще нѣщичко да имъ намалимъ. Азъ, обаче, заявявамъ, доколкото познавамъ нашата индустрия — а пре-

тедирамъ да я познавамъ — че ние нѣма да я убиемъ. Действително, че индустрията днесъ е затруднена, съ нѣкои изключения много затруднена, която повече, която по-малко, особено е затруднена оная, която е въ пълна зависимостъ отъ девизния въпросъ. И тамъ е нейната мъжа, че трѣбва днесъ контингентитѣ да слѣзатъ не вече съ 50, 40, колкото бѣха въ 1931 г., но и повече. Г. г. народни представители! Въ 1931 и 1932 г., когато на два пѣти увеличихъ адвалорнитѣ такси, азъ заявихъ, че тѣзи увеличения въ тритѣ имъ четвърти нѣма да повлияятъ за поскъпването на живота. Днесъ поддържамъ сѣщото. Резултатитѣ отъ тогава до сега сѣ налице. Като изключимъ нѣколкото случаи, три или четири, при които трѣбваше да прибѣгнемъ къмъ нормировка, всичко останало се регламентира само. Следователно упрѣкътъ, който тогава се правѣше, че това увеличение отъ 3 до 20% на адвалорнитѣ такси щѣло да легне върху консоматора, не се оправда. Едвали $\frac{1}{10}$ частъ отъ това увеличение се отрази върху поскъпването на живота. 90% отиде за сметка на печалбитѣ. Ценитѣ на пазара сѣ известни и всѣки може да провѣри. Днесъ, ако има натискъ да не се прави увеличение на адвалорнитѣ такси, тоя натискъ иде главно отъ ония, на които съ миналото увеличение на адвалорнитѣ такси се отне напѣлно всичко, и тѣ днесъ се намиратъ въ голѣма конкуренция вътре.

Г. г. народни представители! Азъ нѣма да правя преценка, доколко е правилно съотношението въ облагането на разнитѣ артикули. Азъ слушахъ вчера бележкитѣ, които се направиха — които бѣха малко — върху голѣмитѣ увеличения на адвалорнитѣ такси. Освенъ г. д-ръ Бурилковъ, който направи нѣколко бележки, съ които съмъ съгласенъ, другитѣ оратори не направиха бележки, защото всички почти заявиха съ право, че материята е много специална и много сложна и че мъчно могатъ да дадатъ мнение по-конкретно и по-опредѣлено по нея.

Г. г. народни представители! Азъ лично поемамъ отговорността за справедливото облагане на едритѣ обекти. Като изключимъ другитѣ дребули въ които не съмъ могълъ да погледна и кѣдето ще направимъ нѣкоя корекция заедно, бихъ си позволилъ да кажа, че за абсолютната справедливостъ въ обясненията, които направихъ предъ стопанскитѣ срѣди, азъ бѣхъ разбранъ и тѣ се съгласиха. Съгласиха се не затуй, че могатъ да го понесатъ, а защото разбраха всичкитѣ последици, ако не понесатъ жертвитѣ, които днесъ държавата иска отъ тѣхъ.

И. Добрев (раб): Убедихте ги, значи.

Министър С. Стефанов: Е, убедихме ги, колкото можахме.

Г. г. народни представители! Кѣде е грѣшката, за да ставатъ днесъ тѣзи сътресения и изненади, ако можемъ да ги наречемъ така, защото трѣбва да се съгласимъ, че тѣ иматъ своето пакостно отражение въ смисълъ, че се нарушава единъ стабилитетъ и че така отвреме навреме се стоварватъ върху гърба имъ удари и то съ изненади, които не сѣж отъ много препорѣчителнитѣ мѣрки. Азъ съмъ ималъ случая да се обяснявамъ по този въпросъ въ миналото, когато съмъ атакувалъ съ основание измѣненията отъ 1927 г. на закона за насърдчение на индустрията. Азъ тогава ви предупредихъ и молѣхъ законътъ да не продължава по сѣщия начинъ съ шаблонната протекция за всичкитѣ индустрии, защото, особено следъ 40 години, неминуемо ще даде своитѣ лоши резултати, като индустрията ще стане по-голѣма тежестъ за държавата и тя ще бѣде принудена много скоро да я натиска. И когато дойде да я натиска, съмнявамъ се дали навсѣкѣде правилно това ще става. Ние го доживѣхме това много скоро. Нима, г. г. народни представители, се искаше много умъ, за да се разбере предположението, че когато съ такава бѣрзина ще се засилва вътрешното производство, то ще измѣси външния вносъ и по този начинъ ще манкиратъ приходитѣ отъ митницитѣ, защото ще намалѣва силно вносътъ на готови фабрикати, които се внасяха въ страната? Статистическитѣ данни ни показватъ, че днесъ при намаления вносъ тритѣ четвърти отъ него вече е безмитенъ — законитѣ за който вносъ азъ отмѣнявамъ сега напѣлно — и че митниятъ вносъ остава само една незначителна частъ. Ако, г. г. народни представители, въ този законъ сѣ предвидени едни справедливи облагания върху суровитѣ материали, съобразно съ характера на производството и вида на продукта, както и съобразно това, доколко е отъ първа или второстепенна необходимостъ, тогава паралелно съ неговото развитие, щѣха да следватъ и новитѣ приходи. Единъ такъвъ режимъ, знаейки се предварително, нѣмаше да причини никакви сътресения и щѣше да има необходимия стабилитетъ и правилно развитие въ нашето индуст-

стриално производство. Тогава не се е мислило. Днес държавата е в нужда. Тя е принудена да го прави. И тя го прави, като поема всичката отговорност. Тя се е обяснила с индустрията и няма защо вие от тук да плачете днес, че ще внесем голъмо разстройство в нея.

Върно е, че днешните облагания сж високи, даже нъкъде сж много голъми. Приложенъ е принципътъ, че се изгласкватъ много материали къмъ митническата тарифа, които бѣха сж безмитенъ вносъ, като взехме за база до 40% върху стойността, има нъкои и 35—36—38% — за да отговарятъ увеличенията надъ митата за тѣхъ, т. е., сж други думи, премахваме фактически облагитѣ по безмитния вносъ за голъма частъ отъ вноснитѣ материали.

Има ли нужда, г. г. народни представители, да влизамъ въ обяснения за всички аномалии и злоупотрѣблениа, които сж ставали сж този безмитенъ вносъ по разнитѣ безмитни закони? Днесъ се атакува законопроектътъ и се правятъ бележки защо сме отмѣнявали тѣзи или онѣзи закони за покровителство на земледѣлнето. Нима днесъ, когато, при участието на Земледѣлския съюзъ въ управлението, въ Министерския съветъ отмѣняваме тия закони, нѣмаме съзнанието какво вършимъ? Това не значи, че ние не разбираме какво вършимъ. Азъ съмъ предвидѣлъ по другъ начинъ необходими облекчения и улеснения за земледѣлското производство, като се посочва списъкътъ на случаитѣ, за които ще трѣбва да се дадатъ необходимитѣ полпомагания, само че да отнемемъ ортацитѣ на тѣзи подпомагания, каквито имаме досега. Ако ви кажа отъ прочуванията какви сж резултатитѣ, вие ще останете поразени. Напр., отъ предвиденитѣ облекчения за безмитенъ вносъ на газѣта мавкиратъ 50 милиона лева мита и др., а истинскитѣ нужди за земледѣлското производство отговарятъ на единъ безмитенъ вносъ само на 10 милиона лева! (Оживление).

К. Кораковъ (д): Контрабанда!

Б. Ецовъ (д): Така е било винаги въ Сговора! При Сговора умътъ отсѣпваше на интереса

Г. Говедаровъ (д. сг): Нещастна държава! Никога не е късно да се наложатъ санкции. Имате власт отъ 21 юний 1931 г. Да се накажатъ всички, които сж контрабандисти!

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Сж какво можеше да бѣде оправдано това? Тукъ ви говори не министъръ Стефановъ министъръ на финанситѣ, говори ви индустриалецътъ Стефановъ, който е застъпвалъ това гледище винаги. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Сж какво може да бѣде оправдано че не се е коригирало това въ миналото, при оная добра конюнктурата, и защо не сж обложени всички обекти, които ние тукъ сме вмъкнали? Какъ може да се обясни продаването на цимента 1500 лева тонътъ, който не плаща никакви мита и за който не сж нуждни девизи, цената на който се калкулира възъ основа само на 3 елемента: да превози прѣстъ или камъни, вжглища и работници, които много лесно могатъ да бѣдатъ изчислени внимателно, и амортизацията? А днесъ, като обложимъ цимента съ 100 лева на тонъ, тукъ се вика, че щѣли сме да съсипемъ това производство, което сега има цена 1.100 л., а не 1.500 л. тонътъ. Нима, г. г. народни представители, има нужда да приповтарямъ това, което оная день казахъ като примѣръ, че при по-малкъ акцизъ захарната индустрия е вземала по 8—10 лева повече на килограмъ, значи, 250 милиона лева повече въ годината? Г. Стайновъ ми казваше тогава, че тѣзи 250 милиона ще станатъ милиарди за периода време. Но, г-да, за Бога, нека да не си кривимъ душата, да си туримъ ржката на сърдцето и да помножимъ 25 или 30 милиона килограмъ по 8—10 лева и да видимъ колко правятъ годишно! При факта, че захарта бѣше нормирана 22 лева килограмътъ — азъ не вземамъ 17 л., защото то бѣше едно изключение — ако пресмѣтнемъ захарта 20 или 21 л., явява се 10 л. разлика въ повече; това сж милиони килограмъ, които не сж били обложени съ нищо, а тия разлики консоматорътъ е платил!

Нима има нужда да навлизамъ въ много други обекти, които сж изброени въ законопроекта, за да се разбере, че не се е мислило въ тази нещастна страна да се търсятъ и събиратъ приходи? И трѣбваше днесъ, при тѣй промѣненитѣ стопански условия, при такива нужди и такава стѣнение на стопанския животъ и на държавата, да правимъ тѣзи действително тежки облози. Но тѣ трѣбва да бѣдатъ понесени, и онѣзи, които ще ги носятъ — консоматоритѣ — азъ съмъ убеденъ, че тѣ ще разбератъ, че тѣ се налагатъ.

Отъ тукъ да правимъ партизанство въ такива моменти е пакостно, както за стопанския животъ, тѣй и за бѣдещето спокойствие за държавата. Азъ това обяснение, г. г. народни представители, не мога да го разбера и да го смея. Недейте ме разбира, че искамъ да хвърлямъ обвинения, но азъ искамъ да обоснова, че далечъ то не е тѣй пакостно и страшно. Азъ не питамъ кои други обекти ще могатъ да понесатъ това облагане, а чрезъ кои обекти държавата технически ще може да вземе, сж пълното съзнание, че може да се предизвика и малко поскѣпване. Отъ тоя ли, който продава кукурузъ по 120 л. или отъ еснафа, който смѣква кепенка съ 10 л., както и отъ повечето търговци, на които е скованъ животътъ, по девизнитѣ затруднения, ще търсимъ милиони приходи? Защо, г. г. народни представители, не погледнемъ обективно на положението и защо не се искажатъ мнения, изхождайки отъ съвсемъ очевидното положение, а коевъ партизански козни, теглимъ заключения — азъ нѣма да гласувамъ за закона?! Азъ нѣмамъ нужда да го гласувате вие, г. г. народни представители (Къмъ лѣвицата) — болшинството ще го гласува. То има съзнанието да го гласува. Но има нужда въ едни такива моменти, като днешния, да се покажемъ, че сме българи, да се покажемъ, че сме държавници.

Азъ не желая да влизамъ въ още по-голъми подробности, за да почувствувате всички, особено онѣзи, които допринесоха достатъчно, за да бѣде днесъ страната ни въ това положение, че иматъ най-малко морално право да правятъ бележки върху сжщията на законопроекта. Нуждата отъ новитѣ тежести никой не може да отрече. И тѣ (Сочи лѣвицата) не могатъ да я отречатъ.

К. Кораковъ (д): Г. Говедаровъ! Чувате ли тѣзи работи?

Г. Говедаровъ (д. сг): Азъ ги чухъ много добре, но ти имашъ памукъ въ ушитѣ си.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Нѣма да се спирамъ въ по-подробни обяснения, нито въ разясненето на нѣкои общи положения, които има нужда да се разяснятъ. Това ще стане въ комисията, когато ще гледаме законопроекта на второ четене, като декларирамъ, че въ него ще се направятъ всички поправки. . . .

Г. Говедаровъ (д. сг): Специално за комарджийнитѣ, г. министре, ще ги махнете ли?

Министъръ С. Стефановъ: . . . които сж необходими отъ гледището главно на нашето земледѣлско производство, да се помѣчимъ да дадемъ тѣзи улеснения съ най-малка щета за фиска, като създадемъ единъ режимъ, който, безъ да увеличава днешнитѣ приходи, ще разреши сжщественитѣ въпроси. Никой не може да ги отрече — той трѣбва да бѣде слѣпъ и глухъ и да мисли, че тѣ могатъ да бѣдатъ отречени, като се правѣха упрѣци на финансовия министъръ съ целъ дано се повлияе на земледѣлската група да не гласува законопроекта, защото съмъ отнемалъ улесненията на земледѣлското производство — . . .

К. Кораковъ (д): Византийски маниери.

Министъръ С. Стефановъ: Това нѣма да засегне никого.

Г. Говедаровъ (д. сг): Вие двамата — Кораковъ и съседътъ Ви, сте сжщински дерибей, класически дерибей.

К. Кораковъ (д): Хайде де!

Министъръ С. Стефановъ: При тѣзи обяснения, г. г. народни представители, азъ правя и този пътъ апелъ къмъ цѣлия Парламентъ, къмъ стопанска България, да посрещне и да приеме тѣзи искания, като бързая да добавя, че тѣ далечъ нѣма да запушатъ дупката, която е зинала. Навсѣкъде, ако сте забелязали, азъ съмъ употребилъ думитѣ „и тѣзи, които ще следватъ“. Това значи, че не е само този законопроектъ. Въ всички посоки и направления, където всѣки отъ васъ може да допринесе и посочи още нови обекти, ще попълнимъ списъка на законопроекта, стига тѣ да бѣдатъ разумни и правилни и да не внасятъ стѣтнения въ стопанския животъ. Не съмъ азъ, който за минута ще се спра отъ гледището на тѣзи или онѣзи интереси да възприрамъ. Азъ мисля, че достатъчно доказателства съмъ далъ за туй. Оная день въ търговско-индустриалната срѣда прочетохъ една декларацията, за да отбия всички съмнения. За спокойствие на свѣститѣ на всички казахъ това, като отговоръ на закачкитѣ отъ

вън: текстилният индустриалец Стефановъ реди нѣщо тамъ за себе си. И когато имъ прочетохъ тая декларация — ако се не лъжа, народниятъ представителъ г. Цоню Бръшляновъ бѣше тамъ — добре разбраха всичко, отказа се отъ бележки въ подробности, каквито сж били готови да правятъ. Азъ казахъ да се направи провѣрка за минали три, четири, шестъ месеца по направения вносъ отъ всички индустриални предприятия, които сж засегнати отъ този законопроектъ, и ако има внесено повече, което да не отговаря на контингентитѣ и неговия капацитетъ или на нуждата за минали две, три, четири години или повече години, когато не се приказваше за адвалорни такси, да бждатъ обложени само двойно. Не се бои Стефановъ. Не искамъ да отговарямъ на други въпроси, по които много отъ тая срѣда (Сочи лѣвницата) поискаха да го уязватъ тамъ, кждето той е най-силенъ, на лична почва. Той не се бои отъ тая работа. Азъ чакахъ да ме закачатъ тукъ, но никой не стори това, освенъ съ подхвъргания въ вестниците си. Именно при този законопроектъ азъ имамъ куража да предложа много нѣща за успокоение, но ще искамъ групитѣ, които претендиратъ да представляватъ буржоазията, да иматъ куража да го предложатъ тѣ, като ви декларирамъ, че азъ ще го приема. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Второ Азъ ще използвамъ случая да ликвидирамъ съ тази долна мръсотия, по която азъ мълча. Азъ ще го приема, но вие ще го предложите — защото е една революционна мѣрка, а азъ не желая да бжда обвиненъ, че действувамъ революционно, за да удовлетворявамъ нѣкакви си мои амбиции или да отмишчавамъ нѣкому, или да се оправдавамъ по такъвъ начинъ. Г-да! Вие, които давахте мѣсто на цѣлата мръсотия — понеже тоя законопроектъ засѣга материалнитѣ интереси на тоя и она — ще предложите ли вие, днешни и бивши министри, днешни и вчерашни депутати, на всички да провѣримъ състоянието отъ днесъ назадъ?

Отъ мнозинството: Bravo! (Продължителни ржкоплѣскания)

Т. Тонковъ (з) и С. Таковъ (з): Искаме го! (Възражения отъ сговориститѣ)

Т. Тонковъ (з): (Къмъ сговориститѣ) Кажете и вие, че го искате — декларирайте.

Министъръ С. Стефановъ: Ако не го предложите, ще ви кажа какви сте.

Г. Говедаровъ (д. ср): Вие сте болшинство, вие имате отговорност — предложете го вие и ще го приемемъ.

Министъръ С. Стефановъ: Ще предложите ли вие. . .

И. Добревъ (раб): Ние направихме едно предложение — по-добре приемоте него.

Министъръ С. Стефановъ: . . . и азъ ще го приема — че данѣцитѣ на сжититѣ тия за минали 10 години, ако не бждатъ такива, каквито се е следвало да платятъ, съответно на резултатитѣ, каквито сж имали, именно отъ преди 10 години, защото книгитѣ за минало време не могатъ да се фалшифициратъ, всичко онуй, което не е платено, да се вземе въ двоенъ размѣръ за единъ фондъ за подпомагане на изнемогваща днесъ България?

Отъ мнозинството: Bravo! (Ржкоплѣскания)

Министъръ С. Стефановъ: Ще предложите ли вие туй?

П. Дековъ (з): Достатъчно се е приказвало — да се пристѣпни къмъ дѣло.

Министъръ С. Стефановъ: Тѣ трѣбва да го предложатъ.

Н. Стамболиевъ (з): Ние ще го предложимъ, а не тѣ.

Министъръ С. Стефановъ: Азъ го приемамъ.

Н. Стамболиевъ (з): Тѣ никой пжтъ нѣма да го предложатъ; ние ще го предложимъ.

Министъръ С. Стефановъ: Ще предложите ли вие да се провѣри състоянието на всички за 10 години назадъ и на които то се е увеличило съ повече отъ 10—15% нагоре, ще

го запишемъ въ единъ принудителенъ държавенъ заемъ за изнемогваща България? (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

П. Попивановъ (з): Ние го предлагаме, но тѣ нѣма да искатъ да го приематъ.

Министъръ С. Стефановъ: Ония, които ми говорятъ днесъ за политически моралъ и тукъ въ тази област, както и въ оная, за която преди малко азъ ви говорихъ, не трѣбва да забравятъ, че всички тѣ днесъ носятъ еднаква отговорност съ насъ при вземането на тия мѣрки за налагане на нови тежести върху стопанския животъ, при тѣй очевидното положение, за което азъ ви казахъ, кжде се намира България. За спокойствие на съвѣсти, когато ние натискаме хората и имъ продаваме чергитѣ, да се разбере, че всички ония, които говорятъ за политически моралъ, днесъ тѣ сами лично сж такива или не — да си видимъ портретитѣ всички! Въ едни времена, като днешнитѣ, не може безъ основание да се атакува министърътъ на финанситѣ отъ това мѣсто за никаква мръсотия; зная, че той е много неприятенъ на мнозина, но не може по тоя начинъ, г. г. народни представители, шантажи да се възприематъ леко и да имъ се дава мѣсто въ вестниците на партии, които иматъ куража и сурата да ми говорятъ тукъ за политически моралъ, особено Теодоси Кънчевъ, че въ Варна съ казиното щѣли сме да развалимъ морала на България. Моралътъ на България е разваленъ, г. г. народни представители. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството). . .

Н. Стамболиевъ (з): Тѣ го развалиха въ продължение на 8 години.

Министъръ С. Стефановъ: . . . тогава, когато срѣдствата на България се употребяваха само за лични и партийни нужди и се игнорираше държавата, за да бжде днесъ тя на туй положение. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Азъ ще искамъ да ви видя ще гласувате ли за тоя законопроектъ или не!

При тия обяснения, които дадохъ, азъ наново апелирамъ къмъ Парламента да гласува законопроекта така, както го знаемъ, като въ комисията ще се направятъ всички корекции, които ще отговарятъ на разума, на нуждитѣ и на интереситѣ на нашата страна.

Отъ мнозинството: Bravo! (Продължителни ржкоплѣскания)

Н. Стамболиевъ (з): Г. министре! Следъ тѣзи декларации, които направихте, за ревизитѣ, които ще се извършатъ, за да се направи единъ прегледъ на 8-годишното управление на Сговора, да се види кой какъ се е обогатилъ и кой какви приходи е получилъ и да се създаде единъ специаленъ данѣкъ за тия лица, които сж се обогатили — ние направихме таква предложение въ миналото — следъ тѣзи декларации, казвамъ, на които ржкоплѣска цѣлата тая страна (Сочи мнозинството), ние се окуражаваме, че въ скоро време ще внесете единъ законопроектъ въ тая смисълъ, за да могатъ всички суми, които сж иззети нѣкога отъ държавата за въ полза на тогаваша управляващата партия — Сговорътъ — да се повърнатъ въ каситѣ на държавата, за да се покриятъ всички нейни нужди. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Нека не се смѣта, че последнитѣ декларации съмъ ги направилъ съ лекота. Азъ ги направихъ затуй, защото тѣ се поискваха отъ една партия, която е представена тукъ и казва: „Въпросътъ не е личенъ, въпросътъ е общественъ“. Туй заглавие имаше една статия преди два дена. Азъ, който стоя на туй мѣсто, разбирамъ напълно тоя въпросъ. Азъ дадохъ отговоръ на него. Въпросътъ е общественъ. Ако бѣше личенъ, щѣхъ да го отишна съ пренебрежение, защото моята личностъ не се засѣга отъ такива шантажи, каквито се скрояватъ. Не! Но понеже въпросътъ е общественъ, азъ направихъ тѣзи декларации, за да се ликвидира съ него, съ пълното съзнание, че ще понеса всичко онова, което би се лепило на челото ми. Ако въпросътъ се постави на лична почва, позволете ми да познавамъ смѣткитѣ на хората по-добре, отколкото тѣ познаватъ моитѣ. Азъ мога да попитамъ хората отъ тукъ (Сочи сговориститѣ): отъ какво живѣятъ, какви голтаци бѣха вчера и какво сж днесъ? (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Н. Стамболиевъ (з): Вашата декларация да се облѣче въ единъ законъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Ше гласуваме. Който отъ г. г. народнитѣ представители приема на първо четене законопроекта за засилване държавнитѣ приходи, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството)

Пристъпваме къмъ втората точка отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за предпазния конкордатъ.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 56)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема на първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за предпазния конкордатъ така, както се прочете отъ г. секретаря, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ Й. Качаковъ: Предлагамъ спешностъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема предложението на г. министра на правосъдието, законопроектътъ да се приеме сега и на второ четене по спешностъ, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за измѣнение и допълнение на закона за предпазния конкордатъ“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема заглавието на законопроекта така, както се докладва, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Чете)

„§ 1. Чл. 5 се измѣнява така:

Когато длъжникътъ не предлага и не обезпечава пълно удовлетворение на кредиторитѣ си, той е длъженъ да предложи и обезпечи поне 50% отъ цѣлата стойностъ на вземанията си“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приематъ § 1 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Чете)

„§ 2. Следъ ал. 1 на чл. 11 се прибавя следната нова алинея:

Обезпечението може да се състои и въ налагане възбрана върху недвижими имоти на длъжника, които да служатъ за изключително удовлетворение на всички кредитори, посочени въ окончателния списъкъ (чл. 57), или само на нѣкои отъ тѣхъ, указани поименно“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приематъ § 2 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Чете)

„§ 3. Ал. 4 на чл. 24 се измѣня така:

Ал. 1 и 2 важатъ и за кредиторитѣ, които се ползватъ съ нѣкое предимство“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приематъ § 3 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Чете)

„§ 4. Въ ал. 4 на чл. 53 следъ думата „утвърждава“ се прибавятъ думитѣ: „или не“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приематъ § 4 тѣй, както се до-

кладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Чете)

„§ 5. Ал. 2 на чл. 55 се измѣня така:

Даденитѣ на длъжника облекчения ползватъ и поржчителитѣ му. Правата на кредитора спрямо другитѣ създадени, ако има такива, както и правата му, обезпечени съ залогъ или ипотека, оставатъ незасегнати отъ конкордата. Ако, обаче, съ конкордата се дава само отсрочка, съгласно чл. 46, алинея последна, тя важи и за обезпеченитѣ съ залогъ или ипотека права на кредитора“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приематъ § 5 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Чете)

„§ 6. Ал. 2 на чл. 71 се отмѣнява“.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приематъ § 6 тѣй както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ точка трета отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за одобрение добавѣчния актъ на международната конвенция относно превоза на стоки съ желѣзници, отъ 23 октомврий 1924 г. приетъ на 2 септемврий 1932 г. отъ делегатитѣ на Междуправителствената конференция за продължаване валидността на преходнитѣ разпоредби къмъ протокола за подписване същата конвенция до влизането въ сила на новия текстъ, който ще се изработи отъ конференцията, която ще преработи същата конвенция.

Моля г. секретаря да го прочете

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 49)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приематъ на първо четене законопроекта за одобрение добавѣчния актъ на Международната конвенция относно превоза на стоки съ желѣзници, отъ 23 октомврий 1924 г., приетъ на 2 септемврий 1932 г. отъ делегатитѣ на Междуправителствената конференция за продължаване валидността на преходнитѣ разпоредби къмъ протокола за подписване същата конвенция, до влизането въ сила на новия текстъ, който ще се изработи отъ конференцията, която ще преработи същата конвенция, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ С. Костурковъ: Предлагамъ спешностъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който приематъ предложението на г. министра на желѣзницитѣ, законопроектътъ да се приеме сега и на второ четене, по спешностъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Чете)

ЗАКОНЪ*)

за одобрение добавѣчния актъ на Международната конвенция относно превоза на стоки съ желѣзници, отъ 23 октомврий 1924 г., приетъ на 2 септемврий 1932 г. отъ делегатитѣ на Междуправителствената конференция за продължаване валидността на преходнитѣ разпоредби къмъ протокола за подписване на същата конвенция, до влизането въ сила на новия текстъ който ще се изработи отъ конференцията, която ще преработи същата конвенция.“

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който приематъ заглавието тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Чете)

„Членъ 1.

Одобрява се:

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 56.

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 49.

Добавъчният акт на Международната конвенция относно превоза на стоки съ железници, от 23 октомври 1924 г., за продължаване четиригодишния срокъ на переходитъ разпоредби, предметъ на гл. II къмъ протокола за подписване на Международната конвенция, начая отъ 1 октомври 1932 г. до влизането въ сила на новия текстъ, който ще се изработи отъ конференцията за ревизиране на същата конвенция. (С. I. М.)“

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 1 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Чете)
„Членъ 2.

Изпълнението на настоящия законъ се възлага на Министерството на железницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ.“

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които приематъ чл. 2 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ точка четвърта отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за отмианване закона за продаване държавната моторна мелница, находяща се на гара Каспичанъ, на Каспичанската селска община, приетъ отъ XXIII-то обикновено Народно събрание на 9 октомври 1931 г. и одобренъ съ царски указъ № 193, отъ 14 октомври с. г.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Д. Тотевъ (д): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 50)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Говедаровъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Г. председателю! Нѣма г. мѣнштина на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Тукъ е г. министърътъ на правосъдието.

Г. Говедаровъ (д. сг): Най-напредъ констатирамъ, че нѣма кворумъ. И второ, трѣбва да дойде г. министърътъ на земледѣлието, за да даде обяснения по тая законопроектъ. Държавенъ имотъ ще се отстъпва — по какви причини, при какви условия и т. н. — да бъдемъ освѣтлени. Нѣмамъ нищо противъ законопроекта, но г. министърътъ трѣбва да бѣде тукъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Василевъ.

И. Василевъ (з): Г. г. народни представители! Познавамъ случая, за който се отнася.

Г. Говедаровъ (д. сг): Нѣма отговорния министъръ, колега. Не е въпросътъ, че Вие можете да обясните случая. Има отговоренъ министъръ, той ще защити законопроекта. Това е парламентарниятъ редъ.

И. Василевъ (з): Безспорно, той носи отговорност, той е компетентенъ да защити законопроекта, да даде обяснения, но и ние, народнитѣ представители, можемъ да вземемъ думата.

Т. Бошнаковъ (з): Г. министърътъ ще дойде.

Г. Говедаровъ (д. сг): (Къмъ И. Василевъ) Всичкото ми уважение къмъ Вашия интересъ къмъ тази работа, но има длъжностно лице, има отговоренъ министъръ, който знае всички подробности, и той ще даде всички аргументи въ защита на законопроекта. Съгласете се, че не бива така.

И. Василевъ (з): Имамъ ли думата, г. председателю?

Г. Говедаровъ (д. сг): Не може да се премине къмъ разглеждането на тая законопроектъ. Недейте настоява за това.

И. Василевъ (з): Г. г. народни представители! По-рано е имало едно решение на Народното събрание, по силата на което тая мелница, за която става дума — тя се намира на гара Каспичанъ и е била държавенъ имотъ — бѣше отстъпена на Каспичанската община срещу 1.800.000 л.

Г. Говедаровъ (д. сг): Презъ миналата сесия.

И. Василевъ (з): Тая сума трѣбваше да бѣде изплатена въ продължение на 10 години — по 180 хиляди лева годишно. Мелницата щѣше да се даде въ разпореждане на Каспичанската община още съ вписането на първата вноска.

Каспичанскиятъ общински съветъ, който въ последствие претърпи една промѣна, предъ видъ тежкото положение, въ което се намираме днесъ, и съ огледъ на туй, че бѣше необходима доста голѣма сума за единъ предварителенъ ремонтъ на мелницата, се поколеба и въ последствие взе решение, въ което казва, че ще бѣде невъзможно за общината да вземе мелницата, защото нѣма да може да изпълни задължението, което поема по силата на туй решение.

При туй положение, когато, отъ една страна, имаме решение на Народното събрание, по силата на което мелницата е отстъпена на Каспичанската община, а, отъ друга страна, имаме решение на Каспичанския общински съветъ, който отказва при тия условия да я поеме, мелницата остава фактически безъ стопанинъ и нѣма кой да се грижи било за нейното опазване, било за нейното стопанисване. И азъ намирамъ, че е много целесъобразно, при едно такова положение на мелницата, на нова смѣтка тя да бѣде върната на държавата, която ще намери начинъ да запази тая държавенъ имотъ и да го стопанисва, или пъкъ да го продаде, за да получи неговата равностойност.

Така че намирамъ законопроекта за много умѣстенъ и мисля, че народното представителство, безъ каквото и да е колебание, може да го гласува.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Само единъ въпросъ, колега. Макарь че не сте длъженъ да ми отговорите, моля да ми кажете: използвала ли е Каспичанската община този имотъ?

И. Василевъ (з): Нито единъ моментъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Говедаровъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Въведена ли е въ владение Каспичанската община на тая мелница? Кой е държателътъ? Държавата предала ли е тази мелница, по силата на решението на Народното събрание, на Каспичанската община и, ако е предадена, какъ може да я предава, ако нѣма подписанъ договоръ за прехвърляне? Значи, има отговорни действия на известни органи на държавната властъ.

А. Капитановъ (з): Неоформена сдѣлка.

И. Василевъ (з): Нѣма договоръ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Защо тогава е позволено на тази община да влѣзе въ владение на тази мелница?

А. Капитановъ (з): То е другъ въпросъ.

Г. Говедаровъ (д. сг): Ще потърсимъ отговорности, ако има такива — не допускамъ да има такива, но предполагамъ,

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Не е въпросъ за отговорности.

А. Капитановъ (з): Днесъ ли ще говоримъ за отговорности!

Г. Говедаровъ (д. сг): Вие сте партия на демокрацията, не можете да прескачате парламентаризма въ неговитѣ основни нареждания. Ние не можемъ да гласуваме единъ законопроектъ, ако нѣма респективния министъръ да го защити. Вие повече отъ насъ трѣбва да настоявате на това. Ние не сме противъ; може би заедно съ васъ ще гласуваме, но недейте настоява въ случая на една практика, която може да бѣде фатална. Днесъ се касае за малъкъ въпросъ, може да е второстепененъ, може да е петостепененъ, но утре ще е първостепененъ. Това е една практика порочна, осѣдителна, опасна, която крие изнедади. Не бива вие, хора на демокрацията, да настоявате за такъвъ непарламентаренъ и недемократиченъ начинъ на действие.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Василевъ.

И. Василевъ (з): Г. г. народни представители! Фактически Каспичанската община . . .

Г. Говедаровъ (д. ср): Азъ нѣмамъ нужда да чуя Вашитѣ думи, колега, а имамъ нужда да чуя думитѣ на г. министра и да видя има ли грѣшка и отговорност или не. Парламентътъ е за това.

С. Даскаловъ (з): Нека да чакаме г. министра да дойде и тогава да приемемъ законопроекта.

Г. Говедаровъ (д. ср): Тукъ има представителъ на кабинета; азъ моля г. министра да си каже думата.

Министъръ И. Качаковъ: Нека се остави за после приемането на този законопроектъ — когато дойде г. министърътъ на земледѣлието.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Азъ разбрахъ, че г. министърътъ на правосѣдието е натоваренъ отъ г. министра на земледѣлието да го замѣства.

Министъръ И. Качаковъ: Не.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Тогава оставяме тази точка отъ дневния редъ, за когато дойде г. министърътъ на земледѣлието.

И. Василевъ (з): Руши се имотътъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Пристъпваме къмъ разглеждане точка пета отъ дневния редъ — Докладъ на комисията по Министерството на правосѣдието относно искането разрешение за задържане подъ стража и съдението народни представители.

Има думата докладчикътъ — народниятъ представителъ г. Никола Петровъ да направи докладъ.

Докладчикъ Н. Петровъ (нац. л): Г. г. народни представители! Отъ Софийския окръженъ съдъ е постъпило писмо, съ което съобщава, че народниятъ представителъ Костадинъ Русиновъ Динчевъ . . .

И. Драгойски (д): Все той ли!

Н. Петровъ (нац. л): . . . е задържанъ подъ стража, като подсѣдимъ по наказателно дѣло № 83/1932 г., обвиненъ по чл. 6 отъ закона за защита на държавата.

Т. Бошнаковъ (з): Шо му е трѣбвало на пона политика, а не си е гледалъ кандилницата!

Н. Петровъ (нац. л): Има обвинителенъ актъ. За същото обвинение има опредѣление на съда за задържането на Костадинъ Русиновъ подъ стража. Тукъ е следственото дѣло, приключено, както му е редътъ.

Понеже наказанието, което се предвижда, е повече отъ 5 години строгъ тъмниченъ затворъ, комисията, съгласно установената вече практика, дава разрешението за задържането му подъ стража и за съдението му.

Г. Говедаровъ (д. ср): За кого се касае?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: За народния представителъ Костадинъ Русиновъ, обвиненъ по наказателно дѣло № 83/1932 г. по чл. 6 отъ закона за защита на държавата.

Има думата народниятъ представителъ Лазаръ Станевъ.

Л. Станевъ (раб): Г. г. народни представители! Ясно е за всички, че правителството на Народния блокъ напоследъкъ . . .

Т. Бошнаковъ (з): Правителството е криво, когато попътъ прави беля!

Л. Станевъ (раб): . . . все повече засилва удара, . . .

Т. Бошнаковъ (з): Да откраднете оржжието отъ войската, да обезоръжите войската, правителството било виновно!

Л. Станевъ (раб): . . . засилва терора надъ борбитѣ на работничитѣ и селянитѣ за тѣхнитѣ непосредствени интереси.

С. Таковъ (з): Трѣбва да кажешъ по-напредъ „селянитѣ“, защото си тѣхенъ представител!

Л. Станевъ (раб): Трѣбва да се отбележи, че напоследъкъ въ цѣлата страна всички трудящи се сѣ писнали отъ страшенъ, невиданъ и небивалъ тероръ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Станевъ! Говорете по въпроса. Оставете терора.

С. Таковъ (з): На въпроса — за попа, за попа говорете!

А. Капитановъ (з): Спрете се около истината въ представената преписка отъ съда. Да чуемъ за нея какво ще кажете.

Х. Мирски (д): (Къмъ Л. Станевъ) Това е въпросъ на тълкуване конституцията, която вие не признавате.

Л. Станевъ (раб): Не е въпросъ за тълкуване на конституцията. Това е обща верига отъ тероръ надъ трудящитѣ се. При забрана на каквито и да е събрания, на каквито и да е съвѣщания на трудящитѣ се въ защита на своитѣ собствени интереси, при една цензура, каквато досега не е имало въ нашата страна, която не позволява нито на единъ вестникъ, нито на една статия да изнесе не друго, а да направи критика на законопроектитѣ, които се предлагатъ тукъ, правителството напоследъкъ съ всички сили, съ всички срдства на нечуванъ тероръ се опитва да отнеме свободата на трудящитѣ се. Като частъ отъ веригата на общия тероръ е прачането въ затвора избраницитѣ на трудящитѣ се, народнитѣ представители на Трудовия блокъ. По-рано тукъ се изнесоха не смѣшни, ами срамни нѣща, срамни за всички васъ, особено за представителитѣ на Земледѣлския съюзъ: пратихте въ затвора да стоятъ по нѣколко месеца народни представители само заради това, че тѣ въ статии сѣ поискали амнистия за стотицитѣ, които загиватъ въ затворническитѣ килии отъ туберкулоза и вината на които е само тази, че сѣ излѣзли открито да бранятъ своитѣ интереси и интереситѣ на своитѣ братя, бедни работнички и селяни. Вие навсѣкъде, особено господата отъ Земледѣлския съюзъ, и досега въ своитѣ събрания, въ резолюциитѣ на дружбитѣ, все искате амнистия, искате отмѣняването на закона за защита на държавата, а създавате тукъ много по-реакционни, много по-черни закони отъ закона за защита на държавата.

Т. Бошнаковъ (з): И въ Русия има голѣма свобода, и нашитѣ земледѣлци тамъ да видишъ какви събрания правятъ! Да те пази Господъ да отидешъ тамъ!

Л. Станевъ (раб): Свободата въ Русия вие не сте я сънували, вие не я познавате.

С. Таковъ (з): Да не дава Господъ да я сънуваме!

Т. Бошнаковъ (з): (Къмъ Л. Станевъ) Мълчи бе, будала такъвъ! Цѣлъ будала си!

Л. Станевъ (раб): За какво се иска разрешение за задържането на попъ Русиновъ? Попъ Русиновъ е мразенъ отъ васъ и тукъ вие му подхвърлихте, когато говорѣше по бюджета на църквата, че той ще си получи заслуженото. Попъ Русиновъ е мразенъ отъ буржоазията, защото, като бившъ свещеникъ, изнесе цѣлата тази тъмнота, цѣлата тъмна проповѣдь на църквата и ролята на църквата въ потискане борбитѣ на трудящитѣ се. И затова вие търсѣхте начинъ да го хвърлите въ затвора.

С. Таковъ (з): Ние го обичаме попа! Недейте разправя така!

Т. Бошнаковъ (з): (Къмъ Л. Станевъ) Ако тръгнешъ така да агитирашъ, и ти ще намѣришъ попа.

Л. Станевъ (раб): Като резултатъ на вашата закана, като резултатъ на вашия общъ тероръ върху движението на работничитѣ и селянитѣ, вече се заведоха 20 и нѣколко дѣла противъ работнически народни представители; вие дадохте десетина разрешения да бѣде съденъ попъ Русиновъ и съдътъ все го оправдава.

Т. Бошнаковъ (з): Дай, Боже, съдътъ да го оправдае. Ако е невиненъ, ще се оправдае.

С. Таковъ (з): Ако е късметлия, може да се оправдае!

Л. Станевъ (раб): И сега за какво искатъ да го съдятъ? За това, че написатъ статия за изхода отъ кризата.

А. Капитановъ (з): Пролетарски изходъ.

Л. Станевъ (раб): Да, пролетарски!

С. Димитровъ (раб): А не буржоазенъ, какъвто вие искате.

А. Капитановъ (з): Когато държавата бжде пролетарска, тогава изходътъ ще бжде пролетарски. (Възражения отъ работниците)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Л. Станевъ (раб): Въ тази статия той, като редакторъ на вестника, следъ като разяснява, че буржоазията, че нейнитѣ върни служители, каквито сте вие (Сочи земледѣлцитѣ), търсятъ изходъ отъ кризата, като стоварватъ всички данъчни и други тежести върху гърба на трудящитѣ се, той препоръчва пролетарски изходъ като контра-изходъ на вашия. Какво значи пролетарски изходъ отъ кризата? Ето за тѣзи две думи „пролетарски изходъ“ отъ кризата вие искате да го сждите. Той въ статията си посочва, че само едно правителство на трудящитѣ се, само едно работническо-селско правителство . . .

А. Капитановъ (з): Селско-работническо, бе! Недей бърка!

Л. Станевъ (раб): А вашето е фашистско-земледѣлско правителство. — Заради това вие отъ името на групата протестираме най-енергично за невиджания полицейски тероръ върху всички трудящи се и тѣхнитѣ избраници и зовемя тия трудящи се на масова борба за защита на тѣхнитѣ интереси и за едно тѣхно работническо-селско правителство, което ще тури край на вашия тероръ и на вашата система на ограбване тѣхния трудъ. (Ръжкоплѣскания отъ работниците)

И. Драгойски (д): Лесно е да зовешъ на борба, ама ти да се скриешъ, а тѣ да се биятъ.

Л. Станевъ (раб): Ти можешъ да мълчишъ!

И. Драгойски (д): Азъ каквото мисля, това и правя, а не като тебе. Ти викашъ на борба, а се криешъ.

Л. Станевъ (раб): Защо криете убийцитѣ на Дило Йотовъ? Ще ги кажешъ и тогава ще говоришъ.

Нѣкой отъ работниците: Тѣ сж се безвъзмездно продали!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които г. г. народни представители приемагъ решението на парламентарната комисия по Министерството на правосъдието, да се разреши задържането подъ стража и сжденето на народния представителъ Константинъ Русиновъ Динчевъ, по н. о. х. дѣло № 83/1932 г. на Софийския окръженъ сждъ, III углавно отдѣление, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля, продължете, г. докладчикъ.

Докладчикъ Н. Петровъ (нац. л): Постъпило е постановление № 3 на първи воененъ следователъ при Пловдивския областенъ воененъ сждъ съ следното съдържание: (Чете) „Подписаниятъ полковникъ Алексиевъ, като взехъ предъ видъ:

„1. Постановлението ми подъ № 1 и № 1 а, отъ 1. III. 1933 г. по следственото ми дѣло № 9/1933 г.;

„2. Постановлението ми подъ № 2, отъ 2. III. 1933 г. по сждното дѣло;

„3. Даннитѣ по дѣлото, отъ които се установява, че лицата Атанасъ Неновъ и Георги Костовъ, активни членове на разтурената Комунистическа партия, сж подбудили ефрейтора отъ 27-а пехотна дружина Пенева Костадинъ Георгиевъ, като членъ на централния младежки комитетъ при сждтата партия и редакторъ на есперантския вестникъ при сждтата комитетъ, постъпвайки войникъ, да продължи организирането на движението на партията въ редоветѣ на войницитѣ, като формира отъ последнитѣ антимилитаристични ядки, които щѣли да бждатъ бойнитѣ ядра на пролетариата, които при революцията щѣли да улеснятъ завземането на казармата и разграбването на оржжието по следния начинъ: революцията щѣла да бжде обявена нощемъ, като най-напредъ се нападнатъ казармитѣ, въ които войницитѣ отъ „Ами-ядкитѣ“ ще избиятъ наличнитѣ началствуващи лица, разграбятъ оржжието и го предадатъ на пролетариата, като за улеснение дейността

си прекъснатъ всички връзки телефонни и електрическо осветление, а останалитѣ офицери и началствуващитѣ, спящи въ града, ще бждатъ по хитъръ и подѣлъ начинъ избити и по този начинъ съ оржжие и сила ще се свалятъ сегашната законно установена власт и ще се замѣни съ тази на Комунистическата партия — съветска — по подобие на руската, въ което сж успѣли — организирането на ядки въ Пазарджикъ, Пашмакли и Пловдивъ, и отъ огнестрелното отдѣление въ гр. Пловдивъ сж изнесли все сжщото назначение четири карабини и подготвили изнасянето на други 42 манлихерови пехотни пушки, които съевременно бѣха открити и изети;

„4. Че за постигане на така поставената целъ разтурената Комунистическа партия е създадала окръжни комитети, които да се сношаватъ помежду си и изпращатъ списъцитѣ на симпатизиращитѣ на тѣхната партия младежи, постъпвайки въ казармата, между които да се работи за съставянето на „Ами-ядкитѣ“ и сведенията за съставенитѣ такива и имената на войницитѣ отъ състава имъ да се изпращатъ периодически на централния комитетъ въ София.

„5. Че ефрейторъ Пенева Костадинъ Георгиевъ, при завръщането си отъ коледния домашенъ отпускъ, който е прекаралъ въ София, е заявилъ на редника Церовски Димитъръ отъ дружината, че се е срещналъ съ Атанасъ Неновъ и Георги Костовъ тамъ и че тѣ му дали инструкции въ сждтия духъ, каквито сж му давали и много пъти въ гр. Пазарджикъ при скрити нощни събрания на партията имъ и сж го увѣрили, че революцията може да настъпи всѣки моментъ и „Ами-ядкитѣ“ трѣбва да бждатъ готови, а ако бжде заподозрѣнъ въ казармата като такъвъ деецъ, да избѣга и тѣ ще улеснятъ неговото укриване и прехвърляне задъ граница.

„6. Че действително ефрейторътъ Пенева Костадинъ Георгиевъ, следъ като бива откритъ, избѣгва изъ подъ стража и се намира въ неизвестности.“

Въ точки 7 и 8 сж изброени законнитѣ основания, въз основа на които следователтъ постановява: (Чете)

„Постановикъ:

„1. Да задържа подъ стража въ окръжния затворъ въ гр. Пазарджикъ лицата Атанасъ Неновъ и Георги Костовъ, народни представители отъ Работническата партия до разпита имъ по следственото ми дѣло № 9/1933 г.

„2. Да известя за това имъ задържане председателя на Народното събрание и прокурора при сжда.

„3. Да възложи задържането имъ на директора на полицията въ София.

„4. Да поискамъ незабавно отъ председателя на Народното събрание внасяне въпроса за привличането имъ въ качество на обвиняеми въ пленума за разрешение.

„5. Да поискамъ разрешение за привличането имъ въ качество на обвиняеми и отъ прокурора при сжда.

„6. Да изпратя по единъ екземпляръ отъ настоящето на председателя на Народното събрание, прокурора при сжда и директора на окръжния затворъ въ гр. Пазарджикъ.“

Подполковникъ — I воененъ следователъ.“

Въ сждното време се получи и отъ военния областенъ прокуроръ едно писмо до Народното събрание съ следното съдържание: (Чете) „София. Председателтъ на Народното събрание. Известявамъ Ви, че отъ изпратеното ми постановление подъ № 3, отъ 7 мартъ 1933 г., на I воененъ следователъ при сжда, е видно, че“ . . . Въ това писмо се цитиратъ сждтитѣ данни, които ги има въ постановлението.

Сега отъ насъ се иска да дадемъ разрешение да бждатъ задържани и сждени народнитѣ представители Георги Костовъ и Атанасъ Неновъ. Фактитѣ, които се инкриминиратъ, вие ги чухте; тѣ сж изброени подробно въ самото постановление, за да нѣма нужда да се оперира съ дѣлото. Наказанието, което подпада подъ ударитѣ на чл. 8 отъ закона за защита на държавата, най-голѣмото е смъртъ, а най-малкото е 10 години строгъ тъмниченъ затворъ.

Като се имаха предъ видъ даннитѣ, които за насъ сж очевидни и които се изтъкватъ отъ една компетентна власт, комисията изказа мнение, че трѣбва да се даде разрешение за задържането и отдаването подъ сждъ на тѣзи народни представители.

Х. Мирски (д): (Къмъ работниците) И това ли е тероръ?

А. Капитановъ (з): Ама искате да обезоржимъ армията и да имъ дадемъ оржжието! Какъ да не е тероръ!

Председателстващ Н. Шоповъ: Има думата народният представител г. Митю Станевъ.

И. Драгойски (д): (Към М. Станевъ) Внимавай! Да бъдеш дипломатъ, като говоришъ. Умната!

Д. Дрънски (д): Само което е истина, а не което не е истина.

М. Станевъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! За четвърти път вече се иска отъ Камарата разрешение за снемане имунитета на депутати отъ групата на Работническо-селско-трудова блокъ. При първият три случая ние имахме възможност да кажемъ нашата дума. Сега азъ излизамъ и въ този случай, когато се иска снемането депутатския имунитетъ на нашитъ другари Георги Костовъ и Атанасъ Неновъ, да кажа нашата дума.

Г. г. народни представители! Отъ преди няколко дена се вдигна единъ твърде голъм шумъ въ нашата преса около залавянето на нашитъ другари Атанасъ Неновъ и Георги Костовъ. Първъ в. „Македония“ излезе още въ броя си отъ 11-и съ едно съобщение твърде сензационно. Той събщи, че депутатитъ Атанасъ Неновъ и Георги Костовъ се били опитали да правятъ събрание на войницитъ отъ 27 пехотна дружина, но получили отпоръ отъ самитъ войници, войницитъ ги издали на своето началство и депутатитъ били открити: Атанасъ Неновъ уловенъ на самото мѣсто, арестуванъ — като е правилъ, значи, събрание — а Георги Костовъ избѣгалъ. Това бѣше съобщението.

Значи, твърдѣше се, първо, че депутатитъ били правили събрание на войницитъ и второ, че тамъ билъ заловенъ Неновъ, а Костовъ избѣгалъ. Г. г. народни представители! Това съобщение се поде отъ цѣлата преса.

П. Чорбаджиевъ (д): Какво общо има това съ даннитъ отъ следственото дѣло?

Х. Мирски (д): Ти ще тъкувашъ текстоветъ. Споредъ нашата конституция, за тия престѣпления се предвижда смъртъ — най-тежкото наказание! Това е то! Тукъ поне не си правъ.

М. Станевъ (раб): Азъ искамъ да установя фактитъ.

Отъ мнозинството: Кой си ти да установявашъ фактитъ?

М. Станевъ (раб): Г. г. народни представители! Ако вие не искате установяването на фактитъ, . . .

Т. Бошнаковъ (з): Сждѣтъ ще ги установи.

М. Станевъ (раб): . . . и ако не искате да говоря отъ тая трибуна, свалете ме. Но азъ смѣтамъ, че трѣбва да бѣде хвърлена свѣтлина по въпроса, за да се видятъ основанията, по които се иска снемане имунитета и даването подъ сждъ на нашитъ другари Костовъ и Неновъ.

А. Капитановъ (з): Вие нѣмате май твърде голъм интересъ отъ това, да се хвърли свѣтлина по тая работа. Но ха да видимъ какъ ще я освѣтите!

М. Станевъ (раб): Цѣлата преса, г. г. народни представители, излезе и повтори това съобщение. Ние, парламентарната група, и централниятъ комитетъ на Работническата партия, се помъчихме чрезъ едно комюнике да отхвърлимъ това обвинение, . . .

Д. Дрънски (д): Но не успѣхте.

М. Станевъ (раб): . . . но пресата не даде мѣсто на нашето съобщение.

Д. Дрънски (д): Защото не е вѣрно.

М. Станевъ (раб): Едва въ вестницитъ отъ 15 т. м. министъртъ на войната излезе съ едно опровержение — бихъ казалъ, своего рода опровержение. Той излезе и каза, че има неточности въ съобщенията. Въ какво се състояха тия неточности, споредъ г. министра? Тия неточности се състояха въ това, че депутатитъ сж се мъчили да правятъ ядки. Отминава се въпросътъ за събранията и премълчава се въпросътъ за мѣстоарестуването. Следователно, ще трѣбва да се заключи, че това твърдение . . .

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисювъ: На в. „Македония“ е невѣрно — което и следствието ви го казва.

Х. Мирски (д): Какво значение има комюникето? Важни сж даннитъ, събрани отъ сждѣбната власт.

М. Станевъ (раб): Моля ви се. — Значи, има две съобщения вече — едното отъ другото различни. Въ едното се казва, че сж правили събрания и че сж заловени на мѣстото, . . .

И. Василевъ (з): Не ви интересува това.

М. Станевъ (раб): . . . а въ другото се казва, че сж правили ядки. Най-последно имаме и искането на следователя.

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисювъ: Ха, това е то!

Отъ мнозинството: По тоя въпросъ кажи нѣщо.

М. Станевъ (раб): Нека ви кажа, че на насъ, на нашитъ другари, които сж присѣдствували въ парламентарната комисия, не имъ е позволено да видятъ даннитъ, по които се иска да се сждѣтъ. Тѣ сж чели единъ докладъ. . .

Докладчикъ Н. Петровъ (нац. л.): Това не е вѣрно

Н. Гашевски (нац. л.): Цѣлиятъ обвинителенъ актъ се чете въ комисията. Не прилича на възрастъта Ви да лѣжете.

М. Станевъ (раб): Какво излиза сега?

Г. Калъповъ (д): Излиза, че лѣжете. Това излиза!

М. Станевъ (раб): Установява се едно: че депутатитъ Костовъ и Неновъ не сж били въ Пазарджикъ преди нѣколко дена, както въ съобщението се твърди.

Д. Дрънски (д): Ще се оправдаятъ.

М. Станевъ (раб): Депутатитъ Костовъ и Неновъ не сж правили събрания тамъ на мѣстото.

Докладчикъ Н. Петровъ (нац. л.): Сждѣтъ ще каже това.

М. Станевъ (раб): Депутатитъ Костовъ и Неновъ не сж се опитвали да създадатъ ядки между войницитъ.

Г. Калъповъ (д): Вие сте все невѣжни деви, а постоянно рушите!

М. Станевъ (раб): А отъ писмото на следователя какво се установява? Установява се отъ писмото на следователя, че презъ коледната ваканция нѣкой си ефрейторъ, който е служилъ въ 27 пехотна дружина, си е дошелъ тукъ на отпускъ, срещналъ се е съ Неновъ и Костовъ и Неновъ и Костовъ му били казали: „Революцията е близка, правете ядки; революцията ще стане ношно време“ — каква опсреточна революция! — „вие ще нападнете офицеритъ, ще ги избиегте, ще вземемъ властѣта“.

Г. Калъповъ (д): Нека ви се падне!

М. Станевъ (раб): Г. г. народни представители! Този ефрейторъ, който е билъ въ отпускъ, го нѣма, избѣгалъ е. Той билъ казалъ на нѣкой си редникъ именно това, което се съобщава тукъ, и възъ основа на показанията на едно трето лице — което не се знае при какви условия е депозирало тия показания, че депутатитъ Костовъ и Неновъ сж одумвали нѣкой си ефрейторъ, който е избѣгалъ, да прави ядки — се гради искането за снемането депутатския имунитетъ на нашитъ другари. Е добре, азъ казвамъ, че фактитъ не сж такива.

Отъ мнозинството: А-а-а!

К. Кирковъ (д): Тебе ли ще слушаме? Какво представлявашъ ти?

М. Станевъ (раб): Костовъ и Неновъ не сж били въ Пазарджикъ. . .

К. Кирковъ (д): Разбира се, че не сж били!

М. Станевъ (раб): И, следователно, не сж правили опитъ да правятъ ядки.

К. Кирковъ (д): Къде е Костовъ?

М. Станевъ (раб): Показанията на третото лице се ту-

рятъ подъ съмнение и трѣбва да бждатъ турени подъ съмнение. Тѣ не могатъ да бждатъ положителни, затуй защото тѣ могатъ да бждатъ изтрѣгнати по начинъ, който вие често прилагатѣ. (Възражения отъ мнозинството) Е добре, г. г. народни представители, вие, които доказахте въ продължение на толкова време, че не искате да влизате въ разборъ на простѣпките по сжщество, да разгледате по сжщество въпроса за простѣпките, за които искате снемане депутатския имунитетъ на нашитѣ другари, вие, безспорно, ще дадете своето съгласие за сждене депутатитѣ.

К. Кирковъ (д): Влѣзохте въ капана и не можете да се отървете. Свършено е!

М. Станевъ (раб): Вие ще трѣбва да си отговорите на въпроса: достатъчни ли сж тѣзи данни, които се представятъ тукъ, за да се потѣпче чл. 96 отъ българската конституция? (Възражения отъ мнозинството)

К. Кирковъ (д): Сега ще си изпѣте лебедовата пѣсенъ и ще се свърши!

М. Станевъ (раб): Г. г. народни представители! Азъ съмъ длъженъ да заявя, както всички наши депутати, че дѣлата, които завеждатъ противъ нашитѣ депутати, които сж въ затворитѣ, и дѣлата, които се завеждатъ противъ нашитѣ другари Неновъ и Костовъ, сж една частъ само отъ голѣмия обмисленъ планъ за ударъ върху работническото движение и неговитѣ класови организации.

К. Кирковъ (д): Върху предателитѣ. Пийни малко вода, че ти пресъхна гърлото!

М. Станевъ (раб): Е добре. Безъ да влизамъ въ разборъ на чл. 96 отъ конституцията. . . .

Нѣкой отъ мнозинството: Защо плачешъ за конституцията!

М. Станевъ (раб): . . . азъ зная, че вие ще дадете своето съгласие.

К. Кирковъ (д): Нѣмашъ право да говоришъ за конституцията!

М. Станевъ (раб): Азъ казахъ, че терорътъ, че реакцията нѣма да спре работническото освободително движение за извоюване на хлѣбъ, на свобода и на повече човѣшки права. (Ржкоплѣскания отъ работницитѣ)

К. Кирковъ (д): Ще видимъ!

М. Станевъ (раб): Нѣма защо нашитѣ депутати Неновъ и Костовъ да бждатъ дадени подъ сждъ. Дайте ги, но най-после ще каже своята дума трудящиятъ се народъ, който ще ви постави въпроса: на какво основание борцитѣ на работническото освободително движение вие ги хвърляте въ затворитѣ и тѣй леко вдигате ржка, за да потѣпкате собствената си конституция? (Ржкоплѣскания отъ работницитѣ)

К. Кирковъ (д): Вие сте бунтовници, затуй ще вървите въ затворитѣ.

Л. Станевъ (раб): Затуй ви идатъ по 10 души на събранията. Отречени сте.

С. Димитровъ (раб): И хвърлятъ тенекии.

К. Кирковъ (д): (Къмъ Л. Станевъ) Иде и на тебе редътъ.

Л. Станевъ (раб): Зная го.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Има думата г. министърътъ на войната.

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисовъ: Г. г. народни представители! Азъ се чудя на безочливостта и на нахалността на тѣзи господа отъ лѣво, които дохождатъ да отричатъ очевиднитѣ факти.

С. Димитровъ (раб): Къде сж тѣзи факти, г. министре? Чрезъ трети лица!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля!

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисовъ: Имайте търпение, ще ви ги посоча. Азъ не пресѣкохъ Вашия дру-

гарь. Би могло да се говори много по този въпросъ и жално е, че Народното събрание, въ този моментъ, има много малко народни представители, за да се изчесе този въпросъ въ пълната му яснота и да се видятъ последициитѣ, къмъ които ни води нашето безржие. Защото нашитѣ партийни водачи и общественици повече виждатъ ежбитѣ помежду си, отколкото опасността, която иде оттамъ. А тѣзи факти, които тукъ се изнасятъ съ това следствие, и всичко онова, което става въ нашитѣ училища което става съ нашитѣ черкви, трѣбва да отвори очитѣ на всички ни и да видимъ къде отиваме.

Ще ми позволите да използвамъ всетаки вашето при сжствие и да засегна предъ васъ нѣколко въпроси, които трѣбва да бждатъ изяснени.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Позволете, г. министре! Г. г. народни представители! Понеже часътъ е 8 моля да се съгласите да продължи заседанието до изчерпване на тази точка отъ дневния редъ. Които сж съгласни, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисовъ: Каква най-напредъ връзката на нашата Комунистическа ил Работническа партия съ болшевишката сатрапия, на която тѣ не веднѣжъ а постоянно излизатъ да правятъ апологи и на която тѣ сж върнитѣ слуги, това мисля, че въпросъ който нѣма защо да разглеждамъ тукъ и н който нѣма защо да се спирамъ. Постоянно чувате отъ тѣхна страна, че тѣ сж въ востоянна връзка, че тѣ сж органи платени, функционери на болшевишка Русия. Нѣмъ защо да се спирамъ на този въпросъ и да го разглеждамъ но смѣтамъ, че ще бжде достатъчно всетаки да прочет само едно тѣхно признание по отношение на този въпросъ То е казано въ тѣхния „Работнически вестникъ“ бр. 1 год. 1928, по поводъ на резолюцията върху комунистическото движение въ България и по предстоящитѣ задачи на Българската комунистическа партия. Статията, чрезъ която се препоръчва тая резолюция, и която е озаглавенъ „Напредъ въ борба подъ знамето на болшевишката свършва така: (Чете) „Само при това условие Българската комунистическа партия, една отъ най-вѣрнитѣ секции в Коминтерна, ще смогне да извърши своята историческа мисия и поведе трудящитѣ се маси въ България на борба за освобождение“ и пр. — фрази, които постоянно чуватъ Най-вѣрната секция на комунистическия интернационал

М. Станевъ (раб): Съ Ваше позволение — това е орган на Българската комунистическа партия.

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисовъ: Да.

Г-да! Тѣзи, които дохождатъ тукъ да защиаватъ режима въ Съветска Русия и които искатъ да го насадятъ у насъ, какво собствено искатъ да насадятъ въ Българии и иматъ ли не само законното, но и моралното основание да искатъ това? Дали тѣ въ Русия създадоха това, което се гласѣха преди да стане революцията? Какво е положението сега въ Русия въ сравнение съ това, което т мислѣха да създадатъ?

П. Напетовъ (раб): Напротивъ, само тамъ нѣма . . . (Възражения и тропане отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Напетовъ! Вие ще мълчите!

Д. Дрънски (д): Преди 5 дни тамъ сж застреляли 28 души техници. Вѣрно ли е това?

Л. Станевъ (раб): Това сж фантазии.

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисовъ: Г. г. народни представители! Когато болшевицитѣ бѣха въ опозиция на имперска Русия, тѣ рагуваха за равенство за братство. (Къмъ работницитѣ) Да ви кажа ваши предшественици за какво сж плакали тогава тамъ: за свобода на печата, за свобода на личността, за едно по-хуманно правосъдие, за забрана на смъртнитѣ наказания за забрана на заточенията въ Сибирь, за едно по-голѣ благоденствие на всички. Това бѣше платформата, която е ваша платформа тукъ. Какво, обаче, даде болшевикиятъ режимъ въ Русия? Какъ дойде този режимъ и какво почива той? Този режимъ дойде върху щикове на една група моряци, на една група заблудени работници, следъ общото разложение въ Русия, изнесоха то режимъ и го наложиха съ тероръ. Но единъ режимъ който се държи съ тероръ, не може да даде други резултати, освенъ които дава сега вашиятъ съветски режимъ

въ Съветска Русия. Дадохте ли вие някаква свобода на личността там?

И. Драгойски (д): Не.

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: Какво стана селянинът и работникът?

И. Драгойски (д): Робъ.

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: Не сж ли тѣ закрепостени повече, откождото по-рано, сега къмъ фабрицитѣ и колхозитѣ, и тѣхното производство не се ли изземва отъ държавата, а тѣ гладуватъ, а когато нѣкой открадне, за да се прехрани, отъ собственото си производство, нѣма ли смъртно наказание за това? Каква свобода на печата дадохте? По това вашиятъ другаръ сега се оплаква — вие, които имате сега 50 ежедневници, всевъзможни количества брошури и позиви въ несмѣтно количество, които печатите и се разпространяватъ. Това нѣщо въ Русия позволено ли е? Сжществуватъ ли нѣкаква опозиционна партия тамъ, преди всичко? Самоуправление нѣкакво дадохте ли на което се радватъ тукъ и което искате да съборите?

М. Станевъ (раб): Пълно самоуправление има тамъ.

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: Да. На тѣхнитѣ конгреси нѣкои резолюции ще сж взети — скърпени отъ по-рано — и се приематъ тѣй, както се приематъ на всички партийни конгреси — нали тѣй?

К. Коракъвъ (д): Недейте имъ приказва тѣзи работи.

Г. Говедаровъ (д. сг): Тѣ гѣ знаятъ много добре, но нѣма да се поучатъ.

С. Димитровъ (раб): Съветскиятъ съюзъ раздрусатъ капиталистически свѣтъ и заплашва и васъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: По-рано въ Съветска Русия се възвести лозунгътъ противъ войната, а сега, подъ претекстъ да се подготви за антисъветската война, тя държи една отъ най-силнитѣ армии на свѣта, най-добре снабдената, най-добре платената. За какво е този милитаризъмъ, противъ който вие вѣставате тукъ и който атакувате заради това че готвѣтъ антисъветска война? Кому у насъ тукъ минава мисълта да готви антисъветска война? Имаме ли вие нѣкаква идея да готвимъ такава антисъветска война; имаме ли възможностъ да готвимъ това нѣщо?

Ц. Таслаковъ (д): Никой не е полудѣлъ за война.

Нѣкой отъ работницитѣ: И когато лѣгате и когато ставате, все за война мислите.

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: Ще ви кажа, ще дойда и на него — Дойдохте съ лозунга „Долу секретната дипломация“. Каква е дипломацията на днешна Съветска Русия?

Нѣкой отъ работницитѣ: Предлага всеобщо разоръжение.

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: Чакайте, ще ви кажа каква е. Днешната съветска дипломация е една конспирация, която, използвайки гостоприемството на тѣзи държави, които ѝ даватъ приютъ, развива една конспиративна дейностъ за разложението на странитѣ, въ които е дошла да търси дипломатически сношения. И това е най-малкото, зимнитѣ на легацията въ Атина служиха за стрелбище, въ което избиваха грѣцкитѣ комунисти, невѣрни или предатели, споредъ тѣхнитѣ разбирания, за общото дѣло. Виена не стана ли най-голяма централа на фалшиви документи и на паспорти, каквато свѣтътъ не бѣше виждатъ? Какво стана въ Парижката легация, която нареди отвлечането на Кутепова, отъ която самиятъ управляващъ легацията избѣга презъ прозорцитѣ, защото бѣха дошли да го инспектиратъ и да го отвлѣкатъ въ родната Съветия! И какво представляватъ и какъ живѣятъ съветскитѣ дипломати сега? Какъ живѣеше Чернинъ, вашата другарка Колонтай, . . .

И. Драгойски (д): Носѣше гривни на краката си!

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: . . . която носѣше гривни и скъпоценности, каквито английската аристокрация не бѣше помислила да постави на себе си?

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Носѣше брилянти и гривни на краката си.

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: Това е равенството, което създадоха!

А. Капитановъ (з): Вѣрно ли е това?

Нѣкой отъ работницитѣ: Това сж легенди.

С. Димитровъ (раб): Вѣтъръ работи сж това.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: Вие бѣхте за едно по-хуманно правосѣдие. А какво е правосѣдието или какъ въобще се раздава, и може ли да става дума за правосѣдие въ Съветска Русия, когато чеката, Г. П. У., разстрелва безъ никаква присѣда, безъ никаква вина, и по този начинъ сж изтрѣбени 2 милиона хора?

Нѣкой отъ работницитѣ: 2 милиона не сж избити презъ време на войната.

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: И какво е това заточение въ Сибирь, противъ което по-рано се опълчвахте, когато съ десетки хиляди се пращатъ на заточение и се подлагатъ на единъ режимъ, какѣто по-рано, въ имперска Русия, не сжществуваше?

Нѣкой отъ работницитѣ: Както въ Мелникъ.

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: Ако вашитѣ другари отъ Сибирь дойдатъ да поживѣятъ въ Мелникъ, биха били щастливи.

Д. Дрѣнски (д): Богъ да прости Раковски!

Нѣкой отъ работницитѣ: Централниятъ комитетъ на Работническата партия е вѣнъ отъ законитѣ.

Б. Ецовъ (д): А въ Съветска Русия убийства се вършатъ.

Л. Станевъ (раб): Физически насилия се вършатъ тукъ.

А. Циганчевъ (з): Тѣ бледнѣятъ предъ онѣзи въ Русия. (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: Плачатъ се отъ тероръ, обаче самиятъ гѣхенъ първосвещеникъ, Ленинъ, каква преценка има за начина и методитѣ, по които трѣбва да се управлява? Въ брошурата на Ленинъ отъ м. октомврий 1917 г. централниятъ пасажъ гласѣше: (Чете) „Държавата е органъ или машина за насилие на една класа надъ друга“. Това сж концепции за управление.

Нѣкой отъ работницитѣ: Така е.

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: Да, така е, нали?

С. Такъвъ (з): (Къмъ работницитѣ) Тогава защо се сърдите?

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Защо хленчите? (Пререкания между нѣкои отъ мнозинството и работницитѣ)

Л. Станевъ (раб): Покажете си открито кървавата физиономия.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г-да! Предупреждавамъ ви да не прекъсвате г. министра.

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: (Продължава да чете) „Докато тя е машина за насилие на буржоазията надъ пролетариата, дотогава пролетарскиятъ лозунгъ може да бѣде само единъ: разрушение на тая държавана. Но когато държавата стане пролетарска, когато тя се превърне въ машина за насилие надъ буржоазията, тогава ние напълно и безусловно ще поддържаме твър-

дата власт и централизацията. (Възражения от работниците)

По-нататък, какво казва той за терора, против който въставате? (Чете) „Дори 90% от руския народ да загине, но останалите 10% да доживяят световната социална революция, пак трябва да продължи с неотслабваща сила и терорът, и борбата“.

С. Димитров (раб): Това е фалшификация!

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: Да, фалшификация!

Още един пасаж ще ви прочета, пак от брошурата на Ленина, вашият пророк. (Чете) „Морално е всичко, което е в полза на работническата класа, на революцията“. И заради това всичко, което правите в България, за вас е морално.

К. Кирков (д): Най-перфидна иезуитщина!

С. Димитров (раб): Това може да го говорите вие, а не Ленин. Ленин не е анархист.

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: За заточениците в Сибирь, които болшевишката власт изпраща там, ето какво казва един английски капитан, който е отишъл да получава дървесина за английските и американски фабрики: (Чете) „Видях с очите си 40.000 заложици да товарят ларакодит. Тия хора работят по 12 часа на ден, на смъни от по 200 души. Всички бяха в крайна нищета. Никой не можеше да каже, защо е там. Всички потвърждаваха, че стоят там под страх на най-тежки наказания. Сърдцето на моите моряци се обливаше в кръв, като гледаха тези нещастници да се хранят с по един развален херинг и с парче кален хлѣб! У нас кипеше злоба, че в Европа има хора да използват тая отвратителна мизерия. Да, това е позорна, срамна и мръсна търговия, която трябва да бъде пометена от лицето на света, както някога беше премахнато робството! И по-късно, когато стана известно на културното човѣчество, как се получава дървесната маса, която болшевиците хвърлят на безценна на международните пазари, Съединените щати забраниха внос на продукти, получени чрез робски каторжнически труд“.

Л. Станев (раб): Сега съществуват официални търговски връзки между Съединените щати и Съветска Русия.

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: Доколко свобода на печата съществува в Съветска Русия и какъв е режимът там даже по отношение на писателите и артистите, се вижда от факта, че Шаяпинъ, който, под един или друг предлог, напусна Русия, прави своите турнета из Европа и, като остави жена и деца за заложици, не помисли повече да се върне в Русия, а други руски писатели въ име предпочетоха да се самоубият, нежели да се изложат на тормоза и терора, на който една по-независима мисъл в Русия е изложена!

С. Димитров (раб): Въ България ги убиват! Това е система вече.

Председателстващ Н. Шоповъ: (Звъни) Предупреждавам ви, г-да, да пазите редъ.

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: Заложничеството по отношение на сръдите, които не симпатизират на днешното управление в Русия, е толкова широко практикувано, че самият Кропоткинъ, ваш добър приятел, макар и анархист, казва в едно от своите писма до Ленина: (Чете) „Драги Владимиръ Илич! Въ вестниците „Известия“ и „Правда“ е публикувана една декларация, според която съветското правителство е решило да вземе като заложици социалисти-революционери от групата на Савинковъ и Черновъ, бѣли от „Националния център“, от „Тактическия център“ и Врангелови офицери и, въ случай на атентат срещу болшевишки вождове, било решено тия заложици „да се унищожат безмилостно“. Възможно ли е да не се е намѣрил нито един между вас, който да напомни на своите другари, да ги убедят, че такива мѣрки означават връщане към най-черните времена на сръдновѣковието и религиозните войни и че тѣ сѣ недостойни за хора, които сѣ

нагърбили да строят бъдещото общество върху комунистически основи; че такива мѣрки не може да вземе оня, комуто е скъпо бъдещето на комунизма?“

По-нататък Кропотникъ обяснява колко гнусно е да се избиват невинни заложици и възкликва: (Чете) „Дори царѣт и поповетѣ сѣ не отказали от такива варварски сръдства за защита, каквото е вземането заложници. Какъ могат пропагандистѣт на един нов живот и творитѣт на един строй да прибѣгват до такава сръдство за защита срещу враговетѣ си?!... Защо се тласка революцията въ един път, който ще я докара до провалъ, тъкмо поради недостатѣцитѣ, които никакъ не сѣт своиствени на социализма и комунизма, а сѣт един отживѣлици на стария обществен редъ и на старитѣ престѣпления на неограничената власт, която поглѣща всичко?!“

Бихъ могълъ да ви цитирамъ думитѣ на Енрико Малатеста, пакъ ваш анархистъ.

С. Димитров (раб): Какво общо имаме ние с анархистѣт! (Възражения от мнозинството)

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: Много общо имаме. — (Чете) „Безвластническата (анархическата) революция не може да почне сѣ болшевишката. Въ такъв случай ще имаме, както въ днешна Русия, един манастирски, казармен и затворнически комунизъм, по-лош и от самия капитализъм“. Това сѣт хора от вашата сръда, които дават преценка на вашия режим и го третират като по-лош от буржоазния.

М. Станев (раб): Сега Съветският съюзъ се признава. Тамъ отива маса свѣт. Тия работи, които се разправят, не сѣт от тамъ.

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: Да, маса свѣт отива тамъ, но тамъ сѣт създадени луксозни експреси сѣт вагонъ-дама въ тѣзи експреси, както и вагонъ-брове, създадени сѣт и луксозни хотели въ голѣмитѣ градове, та, когато дойдат чужденци, да бждат посрещнати добре, да бждат изцедени тѣхнитѣ девизи и да бждат забулени тѣхнитѣ очи относно „добрия“ строй и „хубавия“ режимъ, който съществува въ Съветска Русия. (Възражения от работниците) А масата, народът изгладнѣва. Това е то положението, което е създадено въ Съветска Русия!

(Пререкания между А. Капитановъ и П. Напетовъ)

Председателстващ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: Въ Русия въстанаху срещу религията и я унищожиха. (Възражения от работниците) Какво дадохте на човѣка срещу нея? Кѣде го заведохте, какво турнахте въ сръдцето му на мѣстото на Бога, на мѣстото на религията?

П. Напетовъ (раб): Работа, хлѣб, култура и просвѣта.

Отъ мнозинството: О.о.о!

Ц. Таслаковъ (д): (Къмъ П. Напетовъ) Млъкнете!

П. Напетовъ (раб): (Възразява)

Ц. Таслаковъ (д): Ти да млъчиш! Туй ли ви е културата?! Да млъчите! Само един извергъ може да прави туй! Дори едно добиче нѣма да отиде да прави тия мърсотии! (Възражения от работниците)

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: Единичката свобода, единичното нѣщо, което дадохте, то е свободната любов, която доведе развалата, ...

Нѣкой отъ мнозинството: И проституцията.

Министър генерал-лейтенант А. Кисъвъ: ... и проституцията — развала, която направи за четвъртъ часъ да се сключват бракове, които създаде глутница безпризорни, безстопанствени деца, които да се скитат по градове и села немилни-недраги. Това даде свободната любов! (Възражения от работниците) Вие създадохте един режимъ на една позорна абортна система, която не е позната никѣде. (Възражения от работниците. Пререкания между работници и нѣкой отъ мнозинството) Това е единствената свобода, която създадохте!

Ц. Таслаковъ (д): Мърсотия допускате тамъ! (Възражения отъ работниците)

К. Кирковъ (д): Оскотяване е това.

Л. Станевъ (раб): Кабарета и шантани — тамъ е вашата култура! (Възражения отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисовъ: Съ този активъ и съ това съзнание за ужъ обетована земя, г-дата отъ лѣво идватъ да проповѣдватъ у насъ теорията на комунизма по създаването една нова държава, която ще създаде общо благоденствие, по-добро битие за всички тѣзи, които ще бѣдятъ подъ този режимъ.

Нѣколкото краски, съ които ви очертахъ това положение, което е въ Съветскя Русия, ви рисува какво ще бѣде и у насъ, какво би станало, ако тѣзи господа дойдатъ да управляватъ. И странно е, че, въпрѣки всичко това, използуйки само невежеството на маситѣ и стѣсненото положение, въ което се намира народътъ, използуйки крайнитѣ прийоми на една отвратителна демагогия, тѣ търсятъ и печелятъ почва между маситѣ у насъ.

С. Димитровъ (раб): 18 хиляди избиратели въ София сѣмъ невежи, а тая котерийка, която вие представлявате тукъ въ Парламента, тя е честното и доброто!

А. Капитановъ (з): Петко Напетовъ донесе голѣма култура отъ Русия!

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисовъ: И тѣхната дейностъ се насочва не само къмто широкитѣ маси. Тѣ насочватъ своитѣ пилапа въ училищата, гдето крѣжката и отзивчива душа на младежа може да се подава на идеи, примамливи за всѣка младежъ, обаче осъществени отъ тѣхъ така пакостно. Отиватъ да сквернятъ църкви и религия у насъ, благодарение на която ние запазиме нашата национална самобитностъ презъ 5-вѣковното турско робство. Насочватъ сега своитѣ опити и къмъ войската.

П. Напетовъ (раб): Провокацията въ Севлиево — нали?

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисовъ: Защото тѣ чувствуватъ добре, че докато войската е здрава и вѣрна на своя дългъ, тѣ нищо не могатъ да направятъ въ страната. Затуй сега всички тѣхни опити сѣмъ насочени къмъ войската.

З. Димитровъ (д): Какъ ще се поведе войската по тѣхнитѣ глупави умове?

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисовъ: Въ какво се изразява тѣхната дейностъ въ войската? Преди всичко има единъ подготовителенъ периодъ за агитация и работа всрѣдъ младежитѣ, които ще постѣпятъ въ войската, чрезъ така нареченитѣ тѣхни „наборни комитети“. Ще ви прочета вашитѣ нареждания за наборнитѣ комитети. Тия комитети иматъ грижата да държатъ смѣтка кои младежи подлежатъ на наборъ, за да отидатъ да ги обикалятъ и подготвятъ за бѣдещата тѣхна дейностъ въ армията. Сѣщитѣ комитети иматъ задачата да следятъ войницитѣ, когато си отиватъ въ отпускъ, да се срѣщатъ съ тѣхъ и да прокарватъ своята пропаганда. Иматъ и тѣй нареченитѣ контролни комитети, които иматъ назначение и се формиратъ при всѣко индустриално предприятие, което може да бѣде въ връзка съ известна военна подготовка.

Ц. Таслаковъ (д): Слушатъ тихо и съ внимание, за да видятъ дали всичко това отговаря точно на предписанията имъ.

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисовъ: И подъ претекстъ да осуетятъ една антисъветска война, тия контролни комитети трѣбва да съобщаватъ и да денонсиратъ всѣко военно предприятие и всички мѣрки, които биха целили една по-голѣма бойна готовностъ на нашата войска.

Имате тѣй нареченитѣ „антивоенни комитети“, които изнасятъ общата пропаганда и общата антивоенна акция. Азъ ще имамъ възможностъ да ви прочета тѣхнитѣ нареждания, за да видите, че тѣхната дейностъ действително граничи съ предателството и съ държавната измѣна. (Възражения отъ работниците) Затова тия, които попадатъ

подъ ударитѣ на законитѣ, ще получатъ това, което имъ се следва.

А доколко фактически е вѣрно това, което изнасямъ, ще се види отъ самитѣ упѣтвания, отъ самитѣ нареждания, които вие издавате.

Най-напредъ резолюцията на Коминтерна по българския въпросъ, отъ 31 августъ 1931 г., въ която изрично се предписва: (Чете)

1. Форсирана активизация на комунистическитѣ партии.
2. Ликвидация съ тѣснѣщината, единния фронтъ и разложенieto на Земледѣлския сѣюзъ, тая най-солидна социална база на фашизма въ България.
3. Проникване въ казармата.

4. Въ националъ-революционнитѣ движения и
5. Реорганизация на партията на базата на производствения принципъ — не махленския — което значи проникване въ командувачитѣ предприятия, за да се осигурятъ стратегическитѣ и тактическитѣ позиции при революцията.

И. Драгойски (д): Наближава ли революцията?!

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисовъ: Ще ви цитирамъ отъ директивата по акцията на 1 августъ — издалена отъ централния комитетъ на Българската комунистическа партия. Ще се спра само на пасажитѣ, които засѣгатъ антивоеннитѣ комитети и антивоенната дейностъ. (Чете)

„Тоя антивоененъ комитетъ трѣбва да бѣде изграденъ на най-широко еднофронтиска база. Освенъ комуниститѣ, въ него трѣбва най-широко да се привлчатъ неорганизиранни, социалдемократически и други работници, всички изобщо, безъ разлика на политическа принадлежностъ, които сѣмъ готови да се борятъ противъ войната. Въ антивоенния комитетъ трѣбва да се оформятъ въ комунистическа фракция, чрезъ която комунистическата ядка по предприятието и работническия комитетъ провеждатъ нейното ръководство и обезпечаватъ редовната жива работа на комитетата“ и пр.

„Преди всичко антивоенниятъ комитетъ трѣбва на конференцитѣ отъ предприятието подробно да разясни мѣстото и ролята на даденото предприятие (пристанище, ж. п. депо, военна и химическа фабрика и пр.) въ войната, а отъ тукъ и задачитѣ на работниците отъ това предприятие въ борбата противъ войната, освенъ по пѣтя на общо-пропагандаторската работа, главно на основата на собствения опитъ на работницитѣ, като за тая целъ вниманието имъ се насочва къмъ конкретни факти на усилящото се производство на оръжие, химически и други материали, стоварването и превозването на военни материали отъ вънъ за България, презъ България за други империалистически държави, отъ единъ участъкъ на България за други и т. н. Възъ основа на това да се мобилизира вниманието и бдителността на работницитѣ, за да следятъ не става ли това производство, товарене подъ невинитѣ прикрития на „пратки отъ пирони“, „невинни“ химикали и пр. и пр. Пакъ по сѣщия начинъ трѣбва широко да се популяризируютъ, подготвятъ и практически провеждатъ и проведатъ различнитѣ форми на борба противъ войната на сегашния етапъ: 5—10 или 15 минути протестни стачки, за частиченъ, а следъ това пълненъ саботажъ на военното производство и транспортирание, протестни събрания и митинги, съставяне на декларации противъ войната и въ защита на Сѣюза на съветскитѣ социалистически републики, като подъ тѣхъ се събиратъ масово собственооръчно подписи отъ работницитѣ и се пращатъ до правителството и пресата писма и декларации до войницитѣ, казармитѣ и поканване представители и делегации на войницитѣ на конференцията и събранията на работницитѣ отъ предприятията“.

По-късно, по поводъ провѣрката отъ Дирекцията на трудовата повинностъ, която трѣбваше да се направи презъ м. ноември и декември миналата година, се издадоха нареждания, които сѣщо ще ви прочета и въ които провѣрката трѣбва да виждатъ подготовка на антисъветска война. (Чете)

„Въ тая подготовка на антисъветската война и отпочнатата империалистическа въ Далечния Изтокъ взема най-активно участие Българскитѣ земледѣлски народенъ сѣюзъ, Българскитѣ земледѣлски младежки сѣюзъ, социалъ-фашиститѣ, троцкиститѣ и всички фашизирани организации и групировки въ страната.“

„На всичко тоза работническата класа и нейната младежъ трѣбва да отговори съ масовата и организирана борба, ето защо централнитѣ младежки секретариатъ нарежда:

„1. Да се свикатъ конференции и събрания, на които да участвуватъ и масата неорганизиранни младежи, на които конференции и събрания да се разобличатъ намъренията на правителството и се издига лозунгътъ: никаква война въ полза на нашитъ и народни потосмукачи на работниците и беднитъ селяни! Никакво явяване на тая пробна мобилизация!

„2. Широка дейностъ да се развие всрѣдъ индустриалната и транспортна младежъ, имайки предъ видъ нейното голѣмо значение въ една война.

„3. Да се изградятъ масови антивоенни комитети и младежки комисии при тѣхъ тамъ, дето нѣма още такива, а тамъ, където работятъ само младежи, да се изработятъ младежки антивоенни комитети.

„4. Веднага да се пристѣпи къмъ изграждането на наборни комитети.

„5. Да се привлече въ антивоеннитъ комитети безработната младежъ, като издигатъ нейнитъ искания, и борбата срещу войната да се обвърже съ безработицата.

„6. Да се издадатъ по мѣста позиви и хвърчащи листчета, въ които да се разясняватъ пълкенитъ намърения на буржоазията.

„7. Всичко това да се изрази въ ежедневна и жртовска работа за мобилизиране на младежъта на антифашистския и антивоененъ фронтъ“.

Последното нареждане, което имамъ подъ ръка, е една директива отъ София по антивоенната работа, отъ 10 януарий 1933 г., отъ Работническия младежки съюзъ — централенъ комитетъ. За да не ви отнемамъ много време, нѣма да ви чета всичко: (Чете)

„4. Много малко се изградиха антивоенни комитети, още по-малко младежки комисии при тѣхъ, а почти никакъ контролни и наборни комитети, а и изграденитъ не бѣха масови.

„5. И тѣзи, които се съзлаваха, не живѣяха добре, малко или почти нищо не вършеха, докато се напълно разложатъ“.

По-нататкъ нареждането гласи: (Чете) „Изграждането на антивоеннитъ комитети става по предприятия, чаршии, квартали и села. Тѣ ще бждатъ масови тогава, когато сж избрани отъ колкото е възможно повече трудищи се на публични събрания или на разширени конференции. Въ тѣхъ трѣбва да се осигури ръководството на класовата партия, като бждатъ вѣвлѣчени и неорганизиранитъ.

„Контролнитъ комитети се изграждатъ най-често въ депа, жельзнопѣтни вѣзди, пристанища, производства, където се приготвяватъ открито или замаскирано материали, нуждни за войната и пр. Тѣ иматъ специалната задача да следятъ всички военни приготовления на буржоазията и да ги разкриватъ предъ маситъ.

„Тамъ, където работятъ само младежи, ремса“ — Работническия младежки съюзъ — „взима инициативата за образуване на антивоененъ или контроленъ комитетъ, безъ да се изгражда специална младежка комисия, понеже тя става ненуждна“ и пр.

„Наборни комитети. 1. Презъ м. м. февруарий и мартъ ще бждатъ вмѣкнати въ казармата млади работници и селяни, годни да носятъ оружие. Тѣ ще бждатъ принудени да напустнатъ фабриката, нивитъ и домоветъ си. Тия младежи, а също и ония, които се викатъ на прегледъ отъ военната наборна комисия, се раздвигватъ около този въпросъ, който ги живо интересува. Точно тогава тѣ могатъ да бждатъ обхванати въ наборнитъ комитети, където да бждатъ подготвени предварително.

„2. Преди всякоо въпросъ за образуване на наборния комитетъ се поставя най-напредъ въ групата, била тя фабрична, чаршийска, квартална или селска“ и пр.

„3. Издирватъ се всички младежи, подлежащи на наборъ, и се работи усилено за свикването на разширена конференция, където да бждатъ обхванати колкото се може повече отъ тѣхъ. Тамъ се говори отъ предварително подготвенъ ремсисъ, защо се викатъ войници, чий интересъ ще ги каратъ да защитаватъ, какъ ще ги тормозятъ и заблуждаватъ съ лъжи за СССР, за защита на отечеството и пр. и пр. Следъ това се избира отъ всички наборенъ комитетъ. Въ него трѣбва да се осигури ръководството на класосъзнателната младежъ, като бждатъ вмѣкнати и неорганизиранни младежи. Въ наборния комитетъ се дава на всѣкиго конкретна работа, за която лично е отговоренъ“.

Ще свърша съ последния пунктъ: (Чете) „Щомъ покриемъ страната съ една мрежа отъ масови наборни комитети, ние ще можемъ предварително да подготвимъ още

вѣтъ бждещи войници, та когато идатъ въ казармата, да не се превърнатъ въ доброволно пушечно месо за интереситъ на своитъ грабители и гнетители“. (Оживление всрѣдъ мнозинството)

Б. Ецовъ (д): Грабители и гнетители сж тѣзи бандити. (Сочи работниците)

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисъвъ: За тѣхъ това не сж факти, това не важи.

П. Напетовъ (раб): Подписваме го! Ние сме противъ войната.

А. Капитановъ (з): Да се отбележи, че Петко Напетовъ казва, че това, което се чете, го подписватъ!

П. Напетовъ (раб): Разбира се! Нѣма да пращаме народа на касапница!

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисъвъ: То е подписано отъ тѣхъ. (Възражения отъ работниците)

Председателствувашъ Н. Шоповъ: (Звъни)

П. Напетовъ (раб): Кажете: вие за войната ли сте? Мълчите като риби!

Т. Бошнаковъ (з): Ние не сме за войната, но когато дойде нужда отъ война, ще пазимъ България и отъ външни, и отъ вътрешни врагове, и отъ васъ ще я пазимъ.

Б. Ецовъ (д): (Къмъ работниците) Вие не знаете що е война!

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисъвъ: Сега на самитъ факти, г-да, за тѣхнитъ фактически опити да проикнатъ въ войската.

Имахме единъ опитъ въ първа пехотна дружина, гдето единъ обушаръ влѣзълъ въ връзка съ единъ-двама войници отъ дружината и се мжчелъ да формира ядка. Има осждителна присѣда, и поджлимиятъ Вельвъ Великъ Владовъ, отъ с. Славовци, е осжденъ да изтърпи наказанието строго тъмниченъ затворъ 8 години и 4 месеца и му се налага глоба въ размѣръ на 275 000 л., а съгласно чл. 17 отъ закона за защита на държавата се лишава отъ граждански и политически права по чл. 30 отъ наказателния законъ за срокъ отъ 11 години. Поджлимиятъ редникъ отъ първа пехотна дружина Дуловъ Владимиръ Георгиевъ, също отъ с. Славовци, е осжденъ на строго тъмниченъ затворъ 5 години и му е наложена глоба въ размѣръ на 125.000 л., а съгласно чл. 17 отъ закона за защита на държавата е лишенъ отъ граждански и политически права за срокъ отъ 7 години. Осждени сж още двама войници на по една година.

Дохождамъ до опита въ Татаръ-Пазарджикъ. Подробности по този опитъ се изнесоха въ протокола на следователя, за който господинътъ (Сочи Л. Станевъ) казва, че билъ съставенъ само по показанията на ефрейтора, който се билъ отклонилъ. Привлѣчени сж подъ отговорностъ по това следствие всички 22 човѣка, отъ които 13 сж цивилни, а 9 сж войници.

Отъ мнозинството: А-а-а!

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисъвъ: Предъ следователя ще видимъ, кой е кривъ и кой е правъ, дали следствието е неоснователно водено.

С. Димитровъ (раб): Дайте данни.

Б. Ецовъ (д): Ето даннитъ.

А. Капитановъ (з): (Къмъ работниците) Вие и като видите, ще кажете: „Не видѣхме.“

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисъвъ: По другия опитъ, въ Пловдивъ, главниятъ виновникъ е бившиятъ учителъ Георги Митовъ Жулевъ, отъ с. Лесичево, главенъ организаторъ на горната дейностъ. Сжщиятъ се укри. И до сега, въпрѣки взетитъ мѣрки, не е намъренъ.

Т. Бошнаковъ (з): Тѣ (Сочи работниците) го знаятъ къде е.

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисъвъ: Съ сжщото постановление е подведенъ Кочо Жулевъ, главенъ

секретарь на комунистическата организация въ с. Лесичево.

Отъ мнозинството: А-а, главенъ секретарь!

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисювъ: По това дѣло сѣ задържани 22-ма цивилни лица и единъ войникъ.

Съ това, което имахъ възможность да изнеса предъ васъ, мога да ви увѣря, че войската, нейнитѣ кадри, офицери и подофицери, както и всички началници, знаятъ каква отговорность лежи върху тѣхъ и работятъ денонощно за запазването на тази крехка младежъ, която имъ се повѣрява за възпитание и подготовка. Опити такива, като тѣзи, ще имаме, защото армията не живѣе на луната; тя е частъ отъ общия държавенъ организъмъ, тя е частъ отъ народа ни, отъ страната ни и въ нея ще се отразятъ всички болки и всички несгоди на времечката, които преживяваме. И когато ви давамъ тѣзи обяснения, смѣтамъ, че идвамъ да отговоря на въпроса, койте сте въ правото си да ми зададете: „Кѣде е армията, какво е положението въ армията, какви мѣрки вземате за запазването на армията“ — защото зная, че всѣки единъ отъ васъ има ясно съзнание, какво армията е единствениятъ и най-сигуренъ стълбъ, основата, на която се крепи цялата държава. И вашата загриженостъ въ това отношение ще бѣде оправдана и основателна. И, повтарямъ, мога да ви дамъ увѣрение, че армията живѣе съ своитѣ отговорности, съ съзнанието за длъжноститѣ, които има въ сегашно време за запазване на реда и законността въ тая страна. (Ръжкоплѣския отъ мнозинството и сговориститѣ — крило Цанковъ)

Л. Станевъ (раб): По заповѣдь на Цанковъ, въ Вратца армията му дава съдействие. (Възражения отъ сговориститѣ — крило Цанковъ)

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисювъ: Еъ Вратца армията изпълни едно законно постановление, като даде съдействие, комуто трѣбваше, по искането на администрацията.

Л. Станевъ (раб): Азъ Ви повтарямъ изявленията на самия Цанковъ.

Х. Статевъ (д. сг. Ц): Нищо подобно нѣма! Това не е вѣрно! Не те е срамъ, хаймана съ хаймана! Хашлакъ съ хашлакъ! Провокаторъ!

Л. Станевъ (раб): Ти си хаймана. (Глъчка)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Силно звѣни)

Х. Статевъ (д. сг. Ц): (Къмъ Л. Станевъ) Ти си хаймана и провокаторъ! Въ тебъ нѣма елементарно съзнание за положението. Пройдоха такъвъ! (Възражения отъ работничитѣ. Глъчка)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Силно звѣни) Има думата г. министърътъ на войната.

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисювъ: По този въпросъ азъ дадохъ своитѣ обяснения вече. Вие можехте да ги прочетете. Азъ казахъ и повтарямъ сега, че съдействието, което армията е дала, е дадено съгласно законитѣ на страната, следъ като околийскиятъ началникъ е поискалъ съдействието и следъ като органитѣ на администрацията не сѣ били въ състояние да се справятъ съ положението. Това е фактическата страна.

Б. Ецовъ (д): (Къмъ Л. Станевъ) Чу ли?

Л. Станевъ (раб): Ама г. Цанковъ казва, че той самъ е искалъ съдействието на армията.

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисювъ: Г-да! И г. Цанковъ се е обърналъ за съдействие, но началникътъ на гарнизона е постѣпилъ така, както трѣбва да постѣпи.

Л. Станевъ (раб): (Казва нѣщо)

Х. Статевъ (д. сг. Ц): (Къмъ Л. Станевъ) Ти знаешъ много добре, това, но си хаймана, хашлакъ!

Л. Станевъ (раб): Цѣлата охрана на Цанковъ е отъ хашлаци и хаймани.

Х. Статевъ (д. сг. Ц): Простаци такива! Какъ ви държатъ тукъ!

А. Капитановъ (з): Разлика между единитѣ и другитѣ нѣма.

Л. Станевъ (раб): (Възразява нѣщо)

Х. Статевъ (д. сг. Ц): Мерзавци съ мерзавци! Подлещи! Всички вие сте хаймани!

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Силно звѣни)

Л. Станевъ (раб): Г. председателю! Обижда ни.

Х. Статевъ (д. сг. Ц): Вие стоите като мухи и нѣмате елементарната доблестъ да излѣзете открито въ името на това, за което се борите. Подлещи съ подлещи!

Л. Станевъ (раб): По-голямъ поделци отъ васъ нѣма! 30.000 души избихте.

Х. Статевъ (д. сг. Ц): Хаймана! Мѣстото не ти е тукъ.

Л. Станевъ (раб): Парабели сочехте.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Силно звѣни)

Х. Статевъ (д. сг. Ц): (Къмъ Л. Станевъ) Хаймана! Не ти е мѣстото тукъ!

Л. Станевъ (раб): Г. председателю! Обърнете му вниманието, кѣде се намира.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Силно звѣни) И Вие ще мълчите.

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисювъ: Г. г. народни представители! Времето напредна и азъ свършвамъ. — Съ тази моя декларация въпросътъ не е изчерпанъ напълно. Азъ смѣтамъ, че армията не може и не бива да остане сама, една единствена да държи фронта срещу лѣвата опасность. Тази опасность е насочена срещу държавата, срещу народа, . . .

С. Димитровъ (раб): Срещу капитализма.

Министъръ генералъ-лейтенантъ А. Кисювъ: . . . срещу традициитѣ, завещани отъ миналото на нашия народъ, срещу неговитѣ идеали и блѣнувания за едно по-добро бъдеще. Армията трѣбва да бѣде подкрепена отъ всичко родолюбиво въ нашата страна. Тамъ трѣбва да се наредятъ всички хора на реда и законността. (Ръжкоплѣския отъ мнозинството и сговориститѣ крило Цанковъ и крило Ляпчевъ) Тѣ трѣбва да бѣдатъ по-малко партизани, а повече общественици и българи, по-малко да се занимаватъ съ междупартийнитѣ си борби и дразги и да насочатъ своето внимание тамъ, кѣдето опасността действително е голяма. Вие виждате, посѣга се на нашата религия, посѣга се на нашата църква, посѣга се на нашитѣ училища, посѣга се и на нашата армия. Борбата ще бѣде успешна, когато усилията бѣдатъ общи и единни. Нека всички ние, които милѣемъ за България и за нейното бъдеще, се въздушедряваме отъ девиза, който е поставенъ надъ вратитѣ на тази сграда „Съединението прави силата“. (Ръжкоплѣския отъ мнозинството и сговориститѣ) И нека усилията на всички да бѣдатъ съсредоточени къмъ една целъ: да бранимъ България. (Продължителни и бурни ръжкоплѣския отъ мнозинството и сговориститѣ)

По сѣщия въпросъ, г. г. народни представители, е отпразнено до мене питане отъ народнитѣ представители Митю Станевъ и Стаматъ Ивановъ. Това, което изнесохъ сега по поводъ на говореното отъ Л. Станевъ, засѣга предмета на неговото питане и азъ смѣтамъ, че съ това съмъ отговорилъ и на самото питане. Понече не ще се занимавамъ съ този въпросъ. (Ръжкоплѣския отъ мнозинството)

Моля народното представителство да си даде съгласието да се огнеме депутатската неприкосновеност на двамата народни представители отъ работническата парламентарна група, визирани въ следствието по татарпазарджишкото и пловдивското произшествия. (Ръжкоплѣския отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които г. г. народни представители . . .

М. Станевъ (раб): Г. председателю! Искамъ думата. (Силни възражения отъ мнозинството и възгласи „Мълчете“)

Председателстващъ Н. Шоповъ: . . . приематъ решението на парламентарната комисия по Министерството на правосъдието, съ което се иска разрешение за задържане подъ стража и даване подъ съдъ народнитъ представители Атанасъ Неновъ и Георги Костовъ по следствено дѣло № 9/1933 г. на I воененъ следовател при Пловдивския областенъ воененъ съдъ въ гр. Татаръ-Пазарджикъ, за престѣпление по чл. 8 отъ закона за защита на държавата, моля, да вдигнатъ рѣка. Мюзинство, Събранието приема.

Има думата г. министърътъ на желѣзницитъ.

Министъръ С. Костурковъ: Г. г. народни представители! Предлагамъ дневниятъ редъ за утрешното заседание да бѣде следниятъ:

Трето четене законопроектитъ:

1. За измѣнение и допълнение на закона за предпазния конкордатъ.
2. За одобрение добавѣния актъ на международната конвенцията относно превоза на стоки съ желѣзници, отъ 23 октомврий 1924 г., приетъ на 2 септемврий 1932 г. и пр.
3. Първо четене законопроекта за допълнение на чл. чл. 74, 153 и 166 отъ търговския законъ.
4. Второ четене законопроекта за тълкуване на чл. 323 отъ закона за задълженията и договоритъ.
4. Първо четене законопроекта за отиѣнение закона за продаване държавната моторна мелница, находяща се на гара Каспичанъ, и пр.
6. Второ четене законопроекта за ограничение престѣпленията прогивъ личната и обществена безопасност (чл. чл. 10, 17, 21, 33 и 46).

Одобрение предложенията:

7. За одобрение I-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 13 януарий 1933 г., протоколъ № 2 — относно обявяването деня 14 януарий 1933 г. за непристѣтвенъ.

8. За присъединение на България къмъ международната конвенция за защита на растенията, приета въ Римъ на 16 априлъ 1929 г.

9. Докладъ на прошетарната комисия.

10. Първо четене предложението за измѣнение нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание.

11. Първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за нотариуситъ и мировитъ съдии, които извършватъ нотариални дѣла.

12. Разглеждане заявлението на народния представител Асенъ Бояджиевъ да му се отпустнатъ дневнитъ пари за време, презъ което е билъ задържанъ въ затвора.

13. Докладъ на комисията по провѣрка на изборитъ (старозагорски, новозагорски, горноорѣховски и егридеренски).

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които г. г. народни представители приематъ така предложениа дневенъ редъ за утрешното заседание, моля, да вдигнатъ рѣка. Мюзинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. 55 м.)

Подпредседателъ: **Н. ШОПОВЪ**

Секретаръ: **Д. ТОТЕВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**